

ACADEMIA ROMÂNĂ

„Dezvoltarea capacității Ministerului Educației Naționale de monitorizare și prognoză a evoluției învățământului superior în raport cu piața muncii”, cod SIPOCA 3

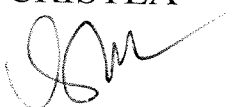
Rezultatul R3: Studiu de impact realizat al strategiilor și al diferitelor intervenții dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior, asupra ofertelor educaționale ale universităților și asupra angajatorilor

MODULUL 49: METODOLOGIE DE EVALUARE A IMPACTULUI STRATEGIILOR/INTERVENȚIILOR DEZVOLTATE PENTRU SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR ASUPRA OFERTELOR EDUCAȚIONALE ALE UNIVERSITĂȚILOR, LA NIVELUL UNIVERSITĂȚILOR

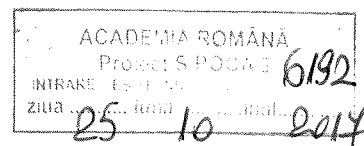
Elaborată de către autor:

Expert piața muncii 17

SIMONA-MIRELA CRISTEA

București, octombrie 2017

CUPRINS

INTRODUCERE	1
CAPITOLUL I	
ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR DIN ROMÂNIA – DIMENSIUNI ALE DIVERSITĂȚII ȘI DIFERENȚIERII ACESTUIA	4
1.1. Repere ale reformării învățământului superior în România. Analiza principalelor modificări aduse de Legea Educației Naționale nr. 1/2011	4
1.2. Procesul Bologna	12
1.3. Contextul general al diversității și diferențierii în învățământul superior din România	15
CAPITOLUL II	
IMPACTUL STRATEGIILOR ȘI INTERVENȚIILOR DEZVOLTATE ASUPRA OFERTELOR EDUCATIONALE ALE UNIVERSITĂȚILOR DIN ROMÂNIA	24
2.1. Strategii dezvoltate asupra ofertelor educaționale ale universităților din România	24
2.2. Impactul principalelor strategii dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România asupra ofertelor educaționale ale universităților	33
2.2.1. Impactul Legii Educației Naționale nr. 1/2011 asupra ofertelor educaționale promovate de universitățile de stat din România	33
2.2.2. Impactul strategiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România	37
2.3. Intervenții dezvoltate pentru învățământul superior din România și impactul acestora asupra ofertei educaționale a universităților	40
CAPITOLUL III	
METODOLOGIA CADRU DE EVALUARE A IMPACTULUI STRATEGIILOR/INTERVENȚIILOR DEZVOLTATE PENTRU SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR ASUPRA OFERTELOR EDUCATIONALE ALE UNIVERSITĂȚILOR	48
3.1. Puncte forte și puncte slabe ale strategiilor, intervențiilor și instrumentelor aplicate asupra ofertelor educaționale pentru învățământul superior din	

România. Evaluare rezultate studii obținute de către experți piața muncii în cadrul Modulelor 1-16	49
3.2. Metodologia cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților	53
3.3. Evaluarea impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților din România	60
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	69
REFERINȚE BIBLIOGRAFICE	78
LISTA ABREVIERILOR ȘI ACRONIMELOR	86
LISTA TABELELOR	88
LISTA FIGURILOR	90
LISTA ANEXELOR	91

INTRODUCERE

Această lucrare are ca **obiectiv principal** realizarea metodologiei de evaluare a impactului strategiilor și intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România asupra ofertelor educaționale ale universităților, obiectiv defalcat pe *două obiective specifice (OS)*:

- **OS1.** Realizarea metodologiei de analiză a *impactului strategiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România* asupra ofertelor educaționale ale universităților;
- **OS2.** Realizarea metodologiei de analiză a *impactului intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România* asupra ofertelor educaționale ale universităților.

Aceste obiective specifice au ca finalitate identificarea *punctelor forte și punctelor slabe ale impactului strategiilor, intervențiilor și instrumentelor dezvoltate* pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților și construirea *Metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților* (cu aplicabilitate la nivel național, dar și la nivel de universitate), cu evaluarea empirică a acestui impact pentru universitățile din România.

Importanța temei cercetate este asigurată de interesul pe care îl oferă următoarelor persoane: *stakeholderilor*, respectiv personalului cu funcții de conducere din universitățile/facultățile din România, care își pot orienta deciziile de restrângere/dezvoltare a ofertei educaționale în funcție de strategiile trasate/intervențiile dezvoltate și impactul acestora sub forma unei evaluări interne; *studentilor și absolvenților* (ca indicatori de out-put ai învățământului superior), dar și *potențialilor studenți; specialiștilor din domeniu*, ca bază de referință în elaborarea unor studii ulterioare; *decidenților politici*, în vederea stabilirii de strategii și elaborării de politici în corelație cu rezultatele acestui studiu, racordate la principalele strategii naționale (SNC, SNCDI și SNÎT). De asemenea, analiza prezintă importanță și pentru mediul economico-social, care se poate orienta pe piața educațională și poate înțelege concomitent filosofia sistemului, faptul că educația nu este un proces eminent economic bazat strict și exclusiv pe jocul cerere-ofertă, ci și un proces social, de creare de valoare intelectuală și cunoaștere, fără neapărat o motivație ce ține de profit.

Rezultatele analizei vor fi racordate la cele obținute în literatura de specialitate, la starea învățământului superior românesc, respectiv la strategiile europene/naționale trasate și vor constitui o referință bibliografică valoroasă pentru dezvoltarea de studii ulterioare.

Elementele de originalitate ale analizei constau în reliefarea impactului strategiilor și intervențiilor dezvoltate asupra sistemului de învățământ din România și construirea Metodologiei cadru de evaluare a impactului acestora asupra ofertelor educaționale asupra universităților.

Actualitatea temei de cercetare este dată de dificultățile pe care le întâmpină majoritatea universităților din România în derularea activităților lor, de educație și cercetare, ca urmare a restricțiilor existente. Este vorba, pe de o parte, de sub-finanțarea activității lor, de constrângerile de natură demografică, cu impact asupra scăderii numărului de studenți, dar și potențialilor studenți, de criteriile de calitate din ce în ce mai stricte, iar pe de altă parte, de restricții de ordin intern, ce țin de autonomia universitară și de orientarea strategică a instituțiilor de învățământ superior. Universitățile mici se adaptează mai degrabă cadrului economic și social de la nivel regional și local și presiunii pieței. Un alt argument ca suport al actualității aspectelor analizate în acest studiu, ține de rolul regional al anumitor universități, direct legate de specificul economic și social al unei zone geografice, de vocația și orientarea profesională diferită a acestor instituții de învățământ superior, care au nevoie de orientarea și sprijinul autorităților guvernamentale pentru a se diferenția și identifica în mod unic în peisajul academic național și deschiderea internațională, prin crearea unui cadru legislativ și metodologic corespunzător.

La momentul actual există o serie de provocări pe care universitățile nu le pot depăși, în măsura în care există mai degrabă restricții din partea cadrului legal și criteriilor de calitate, decât suportul acestora.

Metodologia cercetării s-a realizat pe *patru direcții principale*: 1. *Prezentarea contextului general al diversității și diferențierii în învățământul superior din România*, cu sintetizarea celor mai relevante schimbări legislative aduse învățământului superior din România; 2. *Analiza strategiilor și intervențiilor/instrumentelor standardizate dezvoltate pentru învățământul superior din România și impactul acestora asupra ofertelor educaționale*; 3. *Evaluarea punctelor forte și a punctelor slabe ale strategiilor și intervențiilor/instrumentelor standardizate*; 4. *Construirea Metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților* (cu

aplicabilitate la nivel național, dar și la nivel de universitate) și *evaluarea empirică a acestui impact pentru sistemul de învățământ universitar din România.*

În aplicarea metodologiei de cercetare pe fiecare direcție trasată, s-au folosit următoarele **metode de cercetare:** *analiza statistică a datelor* învățământului superior din România, în baza indicatorilor oferiți de către Institutul Național de Statistică (INS), baza de date Tempo-online, Eurostat și cei regăsiți în diferite Rapoarte elaborate la nivel național și internațional; *investigarea și sinteza rezultatelor realizate de către experții 1-16 pentru fiecare din universitățile de stat din România;* *observarea directă*, prin analiza literaturii de specialitate în domeniu, *investigarea și sintetizarea informațiilor cu privire la legislație/strategii/rapoarte;* *elaborarea unui model de evaluare (pe bază de scoruri) și evaluarea empirică a impactului strategiilor/intervențiilor asupra ofertelor educaționale ale universităților.*

În baza investigării rezultatelor realizate de către experții 1-16 pentru fiecare dintre universitățile de stat din România, completate cu propriile constatări, s-au formulat următoarele **ipoteze**, ce vor fi analizate pe parcursul studiului:

- H1. Reformele realizate în România după anul 1990, dar, mai ales, după anul 2011 (anul adoptării Legii Educației Naționale), se circumscriu strategiilor europene și naționale, impactul acestora fiind unul important la nivelul universităților;
- H2. Procesul Bologna a reprezentat principalul motor al reformei procesului educațional la nivelul învățământului superior din România;
- H3. Strategiile și intervențiile/instrumentele standardizate dezvoltate pentru universitățile din România au avut un impact însemnat asupra ofertei educaționale a acestora.

Această lucrare este organizată, în ordine, după cum urmează: o secțiune de prezentare a *cadrului general al diversității și diferențierii în învățământul superior din România*, în contextul celor mai relevante schimbări legislative aduse acestuia; urmată de analiza *strategiilor și intervențiilor/instrumentelor standardizate dezvoltate pentru învățământul superior din România și impactul acestora asupra ofertelor educaționale ale universităților*; apoi, sintetizarea *punctelor forte și a punctelor slabe ale strategiilor și intervențiilor/instrumentelor standardizate*, *construirea Metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților (nivel național/nivel de universitate) și evaluarea empirică a acestui impact pentru sistemul de învățământ universitar din România; și concluzii și recomandări.*

CAPITOLUL I

ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR DIN ROMÂNIA – DIMENSIUNI ALE DIVERSITĂȚII ȘI DIFERENȚIERII ACESTUIA

În cadrul acestui capitol sunt prezentate aspecte cu privire la următoarele direcții de cercetare:

- i) sintetizarea celor mai relevante schimbări legislative aduse învățământului superior din România, cu descrierea principalelor repere ale reformării învățământului superior, cu accent pe analiza modificărilor aduse de Legea Educației Naționale nr. 1/2011 asupra învățământului superior din România; ii) implementarea Procesului Bologna în România și principalele modificări legislative aduse de acesta; iii) și oferirea unei imagini asupra contextului general al diversității și diferențierii în învățământul superior din România.

Toate aceste aspecte sunt esențiale pentru dezvoltarea în capitolele imediat următoare a principalelor strategii și intervenții dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România și a impactului acestora asupra ofertelor educaționale ale universităților (cele două obiective specifice ale studiului, OS1 și OS2), identificarea punctelor forte și a punctelor slabe ale impactului strategiilor, intervențiilor și instrumentelor standardizate dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior și construirea metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților.

1.1. Repere ale reformării învățământului superior în România. Analiza principalelor modificări aduse de Legea Educației Naționale nr. 1/2011

Trecerea de la perioada comunistă la liberalizarea tuturor domeniilor de activitate din economie odată cu anul 1990, în cei 17 ani care au trecut până în prezent, a făcut ca învățământul superior să cunoască o serie de reforme. Fiecare reformă poartă amprenta factorului politic din România și a instabilității acestuia. Astfel, subliniem *un prim punct slab în evoluția și predictibilitatea sistemului de învățământ superior românesc prin dese modificări legislative*, unele dintre ele contradictorii și lipsite de probabilitatea de a produce efecte pozitive.

Sintetizat, după anul 1990, **principalele reforme întreprinse în învățământul superior** din România au fost:

- Legea învățământului nr. 84 din 24 iulie 1995, ca *primă lege a educației după perioada post-decembristă*;
- Legea din 1999, ce a adus schimbări cu privire la *finanțarea învățământului superior*, prin "trecerea de la finanțarea pe baza unor indicatori de input, la *finanțarea în funcție de numărul de studenți înscriși în baza unor indicatori de calitate*" (Cadrul strategic pentru internaționalizarea Învățământului Superior din România. Analiză și recomandări, UEFISCDI, 2015, p. 21);
- Legea nr. 441/2001 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului (OUG) nr. 133/2000 privind învățământul universitar și post-universitar cu taxă, cu modificările ulterioare, *ce a permis universităților de stat, începând cu anul 2001 ca, pe lângă studenții pe locurile finanțate de la buget, să admită și studenți în regim cu taxă*;
- *Adoptarea Procesului Bologna* și de România prin elaborarea treptată a o serie de acte normative ce priveau reorganizarea și restructurarea programelor de studii;
- *"Creșterea transparenței și comparabilității rezultatelor învățării, calificărilor, diplomelor și certificatelor din cadrul învățământului superior"* (Cadrul strategic pentru internaționalizarea Învățământului Superior din România. Analiză și recomandări, preluat din Banca Mondială (2011), Romania – Functional Review of the Higher Education Sector, p. 21);
- Legea Educației Naționale nr. 1/2011.

Prima Lege a educației post-decembristă a fost adoptată în anul 1995, având nu mai puțin de 45 de modificări și rectificări, fiecare dintre miniștrii Ministerului Educației Naționale aducând cel puțin câte o schimbare.

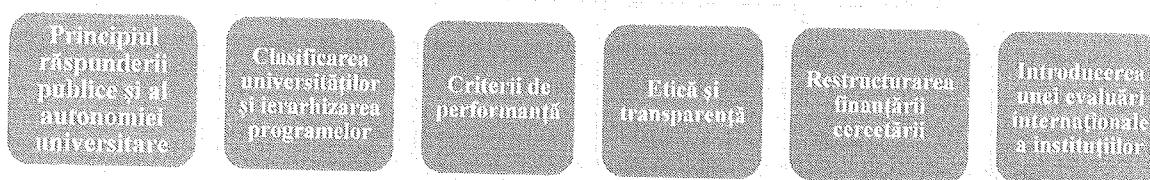
În anul 2011 a fost adoptată *a doua Lege a educației, Legea Educației Naționale nr. 1/2011*, care a adus o serie de schimbări majore în învățământ, precum: mecanismele finanțării și deciziei în sistemul de învățământ universitar, referindu-ne la distribuția locurilor subvenționate, introducerea de noi funcții în statutul de funcții (cadrul didactic asociat), structurile de conducere, prin integrarea studenților în cadrul acestora; școlile doctorale, pe fondul unor presiuni mediatice și politice centrate pe acestea; corelarea ofertei educaționale cu piața muncii, în special în anii 2016 și 2017, posibilitatea unei mai mari implicări a mediului de afaceri în susținerea mediului universitar prin parteneriate și activități conexe procesului educațional; clasificarea universităților și programelor de studii.

Cele 2 legi ale educației adoptate în România după anul 1990 - Legea nr. 84/1995 și Legea nr. 1/2011 - au fost modificate de peste 60 ori, învățământul românesc trecând prin reformele a 23 de miniștri.

Cu toate modificările aduse, Legea Educației Naționale nr. 1/2011 nu a putut rezolva numeroase probleme de fond, precum: rata ridicată a abandonului școlar, nivelul de pregătire redus al unor cadre didactice, modernizarea metodelor de învățare, diminuarea numărului de discipline studiate, centrarea pe asigurarea de competențe transversale etc.

Legea Educației Naționale nr. 1/2011 “asigură cadrul pentru exercitarea sub autoritatea statului român a dreptului fundamental la învățătură pe tot parcursul vieții și reglementează structura, funcțiile, organizarea și funcționarea sistemului național de învățământ de stat, particular și confesional” (art. 1). Cu privire la învățământul superior, este de menționat faptul că această lege “reglementează structura, funcțiile, organizarea și funcționarea” acestuia (art. 114, alin. 1). Legea garantează autonomia universitară (art. 123), precum și obligativitatea asumării răspunderii publice de către universități (art. 124). De asemenea, definește formele de învățământ: cu frecvență, cu frecvență redusă sau la distanță, precum și caracteristicile acestora (art. 139 și art. 140). Este detaliat modul de organizare al studiilor universitare de licență (art. 150 - art. 152), masterat (art. 153 - art. 157), doctorat (art. 158 - art. 170) și a studiilor post-universitare (art. 171 - art. 173). Legea cuprinde prevederi speciale pentru învățământul superior medical (art. 174 și art. 175), militar (art. 176 - art. 179), artistic și sportiv (art. 180 - art. 188). Un capitol special al Legii este dedicat *promovării învățământului centrat pe student* (capitolul X).

Figura 1.1: Principalele modificări aduse de Legea Educației Naționale nr. 1/2011

Sursa: realizat de autor pe baza informațiilor oferite de către experți piața muncii (Drăcea, 2017, p. 42) și a celor din Expert Forum, EFOR (2012), “Contra-reformă în educație?”, Policy Brief nr. 10

Principalele modificări aduse de Legea Educației Naționale nr. 1/2011 ce vizează învățământul superior (Figura 1.1), desprinse din investigarea și sinteza rezultatelor realizate de către expert piața muncii Modul 4 (Drăcea, 2017, pp. 43-44), completate cu propriile constatări, sunt:

1. **Introducerea principiului răspunderii publice și al autonomiei universitare**, conform căruia, chiar dacă sunt independente și autonome, universitățile sunt răspunzătoare pentru cheltuirea fondurilor alocate, eficiența utilizării acestora fiind determinată prin măsurarea unor indicatori de impact privind calitatea actului educațional.

Un element important cu impact deosebit asupra sistemului de învățământ este *instituirea autonomiei universitare*. În acest sens, Nokkala (2012) arată faptul că există 5 dimensiuni ale autonomiei universitare transpuse în libertatea universităților de a: decide numărul de studenți, deschide noi programe în vederea atragerii de studenți, stabili nivelul taxelor de școlarizare, decide politica de recrutare și salarizare a personalului (citat în Andrei, 2017, p. 30).

Totuși, „așa cum afirmă Verbitskay și Kasevich (2005), în contextul masificării învățământului superior, situație prezentă și în România, autonomia universitară trebuie dublată de asumarea răspunderii publice de către universități” (Andrei, 2017, p. 30).

Legea 1/2011 afirmă că „autonomia universitară dă dreptul comunității universitare să își stabilească misiunea proprie, strategia instituțională, structura, activitățile, organizarea și funcționarea proprie, gestionarea resurselor materiale și umane, cu respectarea strictă a legislației în vigoare” (art. 123, alin. 2), iar „aspectele fundamentale ale autonomiei universitare se exprimă în Carta universitară, aprobată de Senatul universitar, în concordanță strictă cu legislația în vigoare” (art. 123, alin. 3). Astfel, se poate afirma că legea permite autonomia universitară în sensul celor 5 dimensiuni.

Cu privire la asumarea răspunderii publice de către universități, Legea 1/2011 afirmă că „autonomia universitară se exercită numai cu condiția asumării răspunderii publice” (art. 123, alin. 4).

2. **Introducerea evaluării instituționale: clasificarea universităților și ierarhizarea programelor de studii.**

Pentru evaluarea universităților și programelor de studii, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (Ministerul Educației de la acea vreme, decembrie 2009 - decembrie 2012) „a elaborat o metodologie comprehensivă de analiză care a inclus patru criterii largi

(educație, cercetare, relația cu mediul extern, capacitate instituțională) cărora le-au fost subsumate indicatori și ponderi asociate. În cazul ierarhizării, instrumentele metodologice elaborate au condus, în mod direct, la o ierarhizare a domeniilor de studii” (Vîiu, Miroiu, 2013, p. 89).

Astfel, toate universitățile din România, de stat și private, au fost clasificate în trei categorii (Anexa 1): universități centrate pe cercetare avansată și educație (12 universități, regăsite în următoarele regiuni de dezvoltare: Regiunea Nord-Vest, 4 universități; Regiunea Nord-Est, 3 universități; Regiunea București-Ilfov, 4 universități; și Regiunea Vest, 1 universitate); universități centrate pe educație și cercetare (23 universități)/universități centrate pe educație și creație artistică (7 universități); și universități centrate pe educație (48 universități). Universitățile au fost finanțate diferit în funcție de categoria în care a fost încadrată.

Programele de studii au fost ierarhizate în termeni de clase valorice, A, B, C, D și E, (A, foarte bun; E, foarte slab).

Legat de această modificare, trebuie menționat faptul că, introducerea evaluării instituționale și, mai ales, *a corelării rezultatelor acestora cu finanțarea* a întâmpinat o serie de rezistențe din partea universităților fără vizibilitate internațională, drept care, *în prezent, finanțarea universităților nu se mai face în funcție de clasificarea universităților*, modificare intervenită prin OUG 117/2013. De asemenea, este vehiculată o posibilă schimbare a metodologiei de evaluare a universităților și programelor de studii, cu aplicare din anul 2018.

3. *Introducerea criteriilor de performanță la nivel individual, la nivel de instituție și program de studii.*

Prin Legea 1/2011 au fost introduse *trei categorii de criterii de performanță*, astfel:

- criterii de performanță *la nivel individual*, în vederea acordării titlurilor universitare;
- criterii de performanță *la nivel instituțional*, în vederea realizării clasificării universităților pe cele trei categorii prezentate mai sus: universități centrate pe educație; educație și cercetare/creație științifică; și cercetare avansată;
- criterii de performanță *la nivel de program de studii*, pentru ierarhizarea pe cele 5 categorii: A, B, C, D și E.

Dincolo de gruparea prevăzută de Legea Educației Naționale, *Agencia Română pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (ARACIS) realizează o clasificare pe trei categorii a instituțiilor de învățământ din România*, atribuind calificativele: grad înalt de încredere, încredere sau neîncredere.

4. **Introducerea de prevederi privind etica și transparența.**

Legea 1/2011 conține o serie de prevederi privind etica și buna conduită a managementului universitar, dar și o serie de prevederi privind activitatea de cercetare propriu-zisă. În acest sens, au fost prevăzute 3 entități cu atribuții în etica și transparența universitară:

- "Consiliul Național de Etică (CNE)", cu atribuții în cercetarea științifică;
- "Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU)", pentru acordarea titlurilor și diplomelor;
- "Consiliul de Etică și Management Universitar (CEMU)", axat pe etica în activitatea administrativă și didactică a universităților.

Totodată, prin Legea 1/2011, dar și prin legislația secundară, au fost introduse o serie de standarde de transparență, precum: platforma online de concursuri pe posturi didactice jobs.edu.ro; rapoartele anuale ale rectorilor care trebuie să conțină o serie de informații publice (Legea 1/2011, art. 130, alin. 2); publicarea online a tezelor de doctorat; publicarea execuției bugetare anuale a universităților de stat etc.

Cu toate că există prevederea legislativă, în lipsa unor sancțiuni clare, la 6 ani de la adoptarea Legii 1/2011, se constată că *o serie întreagă de prevederi privind transparența nu este aplicată de către universități.*

5. **Restructurarea finanțării cercetării pe trei nivele** prin introducerea unei structuri de finanțare astfel (ce a schimbat legislația cercetării definită prin OUG 57/2002):

- *finanțarea de bază (FB)*, ce se calculează pe baza costului mediu per student echivalent, per domeniu, per cicluri de studiu și per limbă de predare. FB se alocă prioritar domeniilor competitive, care asigură dezvoltarea sustenabilă, iar în interiorul domeniilor, se alocă prioritar celor mai competitive programe de studiu. "Repartizarea pe universități a alocațiilor bugetare destinate finanțării de bază se realizează pe baza metodologiei aprobate de MEN, la propunerea Consiliului Național al Finanțării Învățământului Superior (CNFIS)" (CNFIS, <http://www.cnfis.ro/finantare/>);
- *finanțarea complementară*, pentru acoperirea subvențiilor pentru cazare și masă, cheltuieli de investiții și reparații capitale, finanțarea cercetării științifice, pe bază de competiție;
- *finanțarea suplimentară (FS)* are drept scop stimularea excelenței instituțiilor și programelor de studii și se face "prin alocarea către universități a unei sume totale de minimum 30% din suma alocată la nivel național universităților de stat ca finanțare de

bază, pe baza unor criterii și a standardelor de calitate stabilite de Consiliul Național al Finanțării Învățământului Superior și aprobate de Ministerul Educației Naționale” (CNFIS, <http://www.cnfis.ro/finantare/>).

Deși dispoziția legală cu privire la FS a fost aplicată, au fost adoptate o serie de măsuri care să egalizeze oarecum discrepanțele create între universități, iar ulterior, prin OUG 117/2013, prevederea din Legea 1/2011 a fost modificată, *renunțându-se la finanțarea în funcție de poziția în ierarhie a programelor de studiu*, aspecte observabile pentru universitățile de stat din România.

O categorie distinctă de finanțare o reprezintă *fondurile pentru burse* (art. 223, alin. 9 - 11) – de performanță, de merit, sociale – alocate în funcție de numărul de studenți la învățământul cu frecvență, fără taxă de studii.

În plus, *fondurile alocate pentru dezvoltarea instituțională (FDI)* a instituțiilor de învățământ superior ”sunt considerate venituri proprii ale acestora și sunt utilizate în condițiile autonomiei universitare și în conformitate cu prevederile contractelor de finanțare instituțională în vederea realizării obiectivelor ce le revin în cadrul politicii statului din domeniul învățământului și cercetării științifice universitare” (CNFIS, <http://www.cnfis.ro/finantare/>).

6. **Introducerea unei evaluări internaționale a proiectelor și instituțiilor**, având ca scop introducerea unor standarde de calitate relevante pe plan internațional și creșterea vizibilității cercetării din România.

Cu toate aceste noutăți legislative, Legea Educației Naționale a beneficiat de o serie de modificări în perioada 2011-2017. Au fost realizate și aprobate în jur de 50 de acte normative ce au produs *o serie de eliminări/modificări ale prevederilor legii*, astfel:

- prima modificare a fost realizată prin intermediul Legii nr. 166/2011, ce a vizat completarea funcțiilor didactice și didactice auxiliare cu o serie de funcții regăsite în sistemul educațional;
- prin intermediul Legii nr. 283/2011 s-au produs o serie de modificări cu privire la salarizarea personalului didactic, evidențiind menținerea prevederilor Legii nr. 63/2011 în ceea ce privește drepturile salariale ale cadrelor didactice, precum și plafonarea anumitor drepturi cu caracter bănesc. Au fost eliminate prevederile potrivit cărora, pentru personalul titular, numărul maxim de ore plătite în regim de plată cu ora nu poate depăși o normă didactică minimă;

- eliminarea interdicției ocupării de funcții de conducere în universități, după pensionare (OUG 21/2012);
- finanțarea universităților nu se mai face în funcție de rezultatele clasificării (OUG 117/2013);
- modificările art. 158 cu privire la evaluarea școlilor doctorale, aceasta putând fi făcută de ARACIS sau de o altă agenție de asigurare a calității din țară sau străinătate, introducerea periodicității evaluării din 5 în 5 ani, precum și introducerea unor excepții cu privire la modul de organizare și desfășurare a doctoratelor (OUG 21/2012);
- introducerea prevederii conform căreia profesorii universitari vor putea îndruma la Doctorat un număr de doctoranzi aprobat de Senat și nu maximum de 8 studenți-doctoranzi, câți prevedea Legea 1/2011 (OUG 21/2012);
- se introduce o excepție la art. 285, prin introducerea funcției de cadru didactic asociat, dar și posibilitatea menținerii calității de titular a profesorilor pentru universitățile care nu-și pot acoperi norma, prin modificarea art. 289;
- eliminarea incompatibilităților rector-parlamentar, rector-persoană cu funcții de conducere într-un partid (OUG 49/2014);
- introducerea posibilității organizării doctoratelor în regim fără frecvență (OUG 49/2014);
- introducerea prevederilor cu privire la retragerea titlului de doctor (OUG 4/2016);
- se introduce noțiunea de dublă specializare, corelarea studiilor cu Registrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior (RNCIS) și se procedează la modificarea atribuțiilor Autorității Naționale pentru Calificări (ANC), în sensul creșterii sinergiei dintre finalitatea procesului educațional universitar și atribuțiile instituției (OUG 96/2016);
- Legea nr. 56/2017 continuă procesul apropierii de piața muncii prin modificarea art. 352, alin. 1, ce permite instituțiilor de învățământ să facă parteneriate cu agenții economici publici sau privați sau alte instituții, cu scopul de a testa și aprofunda aspectele privind consilierea și orientarea în carieră a elevilor și studenților.

Ca atare, Legea Educației Naționale nr. 1/2011, deși prezintă o importanță incontestabilă pentru reformarea sistemului educațional, prin modificările și amendamentele frecvente efectuate, riscă să devină prea puțin credibilă pentru promovarea unui sistem de educație centrat pe valori, capacități cognitive, competențe și abilități.

Având în vedere aceste considerente, putem spune că ipoteza **H1. Reformele realizate în România după anul 1990, dar, mai ales, după anul 2011 (anul adoptării Legii Educației Naționale), se circumscriu strategiilor europene și naționale, impactul acestora fiind unul important la nivelul universităților**, trasată la începutul lucrării, **este îndeplinită parțial**.

1.2. Procesul Bologna

Procesul Bologna a debutat în anul 1998 cu Declarația de la Sorbona, având doar 4 state semnatare (Franța, Germania, Italia și Marea Britanie), pentru ca, odată cu anul 1999, când a fost lansată Declarația de la Bologna, tot mai multe state să adere (European University Association). În prezent, la Procesul de la Bologna au aderat voluntar 47 de state, Comisia Europeană și 7 organisme consultative făcând din Procesul Bologna un proiect fără precedent (UEFISCDI, 2013).

Andrei (2017) citează pe McMahon și Watson (2008) ce punctează printre ”**avantajele Procesului Bologna**: posibilitatea recunoașterii diplomelor, folosirea Sistemului European de Credite Transferabile (ECTS - European Credit Transfer and Accumulation System) pentru recunoașterea chiar și parțială a studiilor, creșterea mobilității la nivelul studenților, personalului academic și administrativ, creșterea competitivității economice la nivel European, consolidarea sistemelor de asigurare a calității. Gatt (2013) arată faptul că Procesul Bologna a înregistrat progrese structurale notabile dincolo de adoptarea sistemului ECTS: adoptarea și dezvoltarea Standardelor și Liniilor Directoare pentru Asigurarea Calității, în anul 2005, precum și implicarea studenților în toate aspectele procesului educațional, inclusiv în asigurarea calității” (Andrei, 2017, p. 9).

România, fiind una dintre primele țări semnatare ale Procesului Bologna, și-a asumat alinierea politicilor din domeniul învățământului superior cu obiectivele și politicile promovate de Procesul Bologna, iar drept rezultat, sistemul educațional din România a trecut printr-o serie de schimbări profunde, pornind de la compatibilizarea legislației, promovarea de politici publice naționale și până la crearea de noi structuri instituționale, reglementări și politici la nivelul universităților.

Principalele schimbări legislative aduse ca urmare a implementării Procesului Bologna în România au fost:

- **organizarea învățământului superior din România pe 3 cicluri de studii** - ciclul I, licență; ciclul II, master; și ciclul III, doctorat, odată cu **anul universitar 2005/2006**, reglementată prin Legea nr. 288/2004 privind organizarea studiilor universitare. "Crosier și Parveva (2013) arată că adoptarea sistemului de învățământ pe 3 cicluri a condus atât la reacții pozitive, cât și negative la nivel european și a avut cel mai mare impact în Europa Centrală și de Est (ECE)" (Andrei, 2017, p. 29);

- adoptarea **noii structuri a ciclului I de licență pe domenii de studii** (HG 1175/2006 privind organizarea studiilor universitare de licență și aprobarea listei domeniilor și specializărilor), ce prevedea reducerea domeniilor de studii la un număr de **15 domenii generale (14 domenii generale și 1 domeniu din sănătate) cu specializările acestora**, cu durata studiilor de 3 sau 4 ani, pentru care au atribuite 180 credite, respectiv 240 credite, cu excepția următoarelor domenii: Arhitectură, Medicină veterinară, Medicină generală, Medicină dentară, ce au atribuite 360 de credite în sistem integrat licență și master. Această restructurare avea în vedere **uniformizarea ofertei programelor de studii** ale universităților românești cu cele din Spațiul European al Învățământului Superior (SEIS);

- **definirea clară a cunoștințelor și abilităților dobândite de studenții absolvenți în curricula programelor ciclului I de licență**, care să fie diferite de cele din curricula ciclurilor II și III, de masterat și doctorat (Ordinul Ministerului Educației și Cercetării – OMEC, nr. 3235/2005 privind organizarea ciclului de studii universitare de licență);

- **trasarea cadrului general al studiilor ciclului II de masterat** prin HG 404/2006 privind organizarea și desfășurarea studiilor universitare de masterat;

- **reglementarea studiilor doctorale, ciclul III de studii**, prin HG 567/2005 privind organizarea și desfășurarea studiilor universitare de doctorat, care a definit doctoratul pe două tipuri: doctorat științific și doctorat profesional – "performanța artistică sau sportivă a doctorandului" (HG 567/2005, art. 3, alin. 1);

- **generalizarea aplicării Sistemului European de Credite Transferabile (ECTS) la toate formele de învățământ**, "atât în evidența rezultatelor profesionale ale propriilor studenți, cât și în operarea transferului de rezultate profesionale obținute de studenți" (OMEC nr. 3617/2005 privind aplicarea generalizată a Sistemului European de Credite Transferabile, art. 1). Această reglementare sprijină studenții în efectuarea de mobilități în cadrul aceleiași universități, între programele de studii oferite de alte universități, atât din România, cât și din afara țării;

- **asigurarea calității în învățământul terțiar** ”în mod trans-sectorial, vizând toate organizațiile furnizoare de educație care operează pe teritoriul României” (Legea 87/2006 pentru aprobarea OUG nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației). În baza acestei Legi, a fost înființată și Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS), ce a elaborat un *instrument standardizat* relevant pentru sistemul de învățământ superior, și anume ”Metodologia de evaluare externă, standardele, standardele de referință și lista indicatorilor de performanță a Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior”. La nivel european, ideea standardizării procesului de asigurare a calității a fost menționată la Conferința Inter-ministerială de la Berlin, din anul 2003. Andrei (2017, p. 30) arată că, ”odată cu adoptarea standardelor și ghidurilor la nivel european, procesul de evaluare a asigurării calității se desfășoară în mod uniform în toate statele membre ale Procesului Bologna, însă acest proces ar trebui concentrat mai mult spre creșterea capacității de inovare a instituțiilor de învățământ”;

- a fost creat **Cadrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior (CNCIS)**, ce ”stabilește structura calificărilor din învățământul superior” în următoarele *categorii*: ”studiile universitare de licență corespund *nivelului 6 de calificare* din Cadrul European al Calificărilor (CEC); studiile universitare de masterat corespund *nivelului 7 de calificare* din CEC; studiile universitare de doctorat corespund *nivelului 8 de calificare din CEC*” (Ordin 5703/2011, cap. 2). Conform Ordinului 5703/2011, ”conceptele-cheie cu care se operează în definirea CNCIS sunt: calificare, rezultate ale învățării, cunoștințe, abilități, competență”.

Putem spune că, una dintre cele mai relevante strategii dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior este adoptarea sistemului de 3 cicluri de învățământ Bologna.

Toate aceste schimbări legislative au influențat și continuă să influențeze evoluția învățământului superior din România. Acestea vor rămâne prioritare pe măsură ce România urmărește să pună în aplicare strategia Uniunii Europene (UE) 2020. După cum prevede Agenda UE pentru modernizarea sistemului de învățământ superior din țările UE, ”învățământul superior joacă un rol crucial în progresul individual și în progresul societății, prin pregătirea unui capital uman calificat și a unor cetățeni eficienți de care Europa are nevoie pentru a crea locuri de muncă, creștere economică și prosperitate” (European Commission).

Ca atare, putem spune că ipoteza **H2. Procesul Bologna a reprezentat principalul motor al reformei procesului educațional la nivelul învățământului superior din România**, trasată la începutul lucrării, *este verificată*.

1.3. Contextul general al diversității și diferențierii în învățământul superior din România

La nivel european, există două orientări majore, devenite deziderate, în ce privește învățământul universitar, și anume (Bleiklie, 2004, citat în Drăcea, 2017):

- *nivelul de educație al populației potențează competitivitatea și dezvoltarea economică a unei țări*, astfel că, "pentru a ridica nivelul de educație, trebuie să se ridice standardele academice așa cum sunt ele stabilite de cele mai prestigioase universități de cercetare" (Drăcea, 2017, p. 14);
- *sistemele de învățământ superior trebuie să fie flexibile pentru a fi eficiente*. În plus față de oferirea posibilității de specializare în discipline specifice, studenții ar trebui să aibă posibilitatea de a combina o gamă largă de discipline din oferta educațională, fie că fac acest lucru în propria instituție de învățământ, fie că se deplasează de la o instituție la alta. Acest lucru va face ca instituțiile de învățământ superior să devină mai eficiente, iar absolvenții să fie mult mai bine ancorați la nevoile pieței forței de muncă. Pentru a face acest lucru, trebuie să existe însă "un sistem comun de evaluare și clasificare a studenților în toate tipurile de educație" (Drăcea, 2017, p. 14).

Plecând de la aceste deziderate, în literatura de specialitate (Huisman, Meek și Wood, 2007) sunt prezentate *cinci dimensiuni care măsoară gradul de diversitate instituțională* a sistemului de învățământ superior, astfel: "1) mărimea furnizorilor de învățământ superior, măsurată prin numărul de studenți înmatriculați; 2) formele de control instituțional: public sau privat; local, regional sau național; 3) spectrul disciplinar sau al domeniilor de studii pentru care se furnizează servicii educaționale; 4) niveluri de studii oferite: licență, master, doctorat, post-universitar; 5) formele de învățământ: full-time, part-time, cursuri de scurtă durată, învățământ la distanță etc."

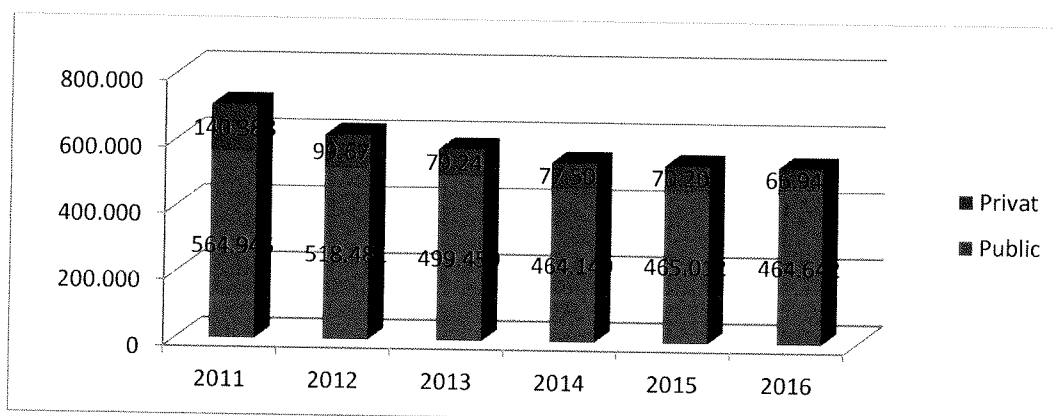
În continuare, analizăm fiecare dintre aceste dimensiuni pentru învățământul universitar din România.

1) *Mărimea furnizorilor de învățământ superior din România, măsurată prin numărul de studenți înmatriculați, pe forme de proprietate*, arată o tendință de scădere a numărului acestora (Figura 1.2). Un fenomen ce se manifestă în toate țările la nivel mondial cu impact asupra pieței muncii, dar și educației, este cel de *îmbătrânire a populației*, respectiv scăderea natalității și creșterea speranței de viață. Acest fenomen determină ca numărul tinerilor să fie în scădere, iar numărul populației în vârstă de peste 60 de ani, în creștere (Cristea și Mitrică, 2016), fenomen

accentuat și de migrația internațională, în special migrația tinerilor cu educație universitară, așa-numita migrație "brain-drain".

În afara migrației internaționale, conform INS, în România "există și fenomenul migrației interne, dinspre zona rurală și a orașelor mici, spre orașele mari. Acest fenomen are un impact major asupra universităților mici, lucru subliniat și de Fonseca et al. (2014) ce au studiat cazul Portugaliei" (Caraiani, 2017, p. 18).

Figura 1.2: Numărul de studenți înmatriculați în România pe forme de proprietate (public și privat), perioada 2011-2016

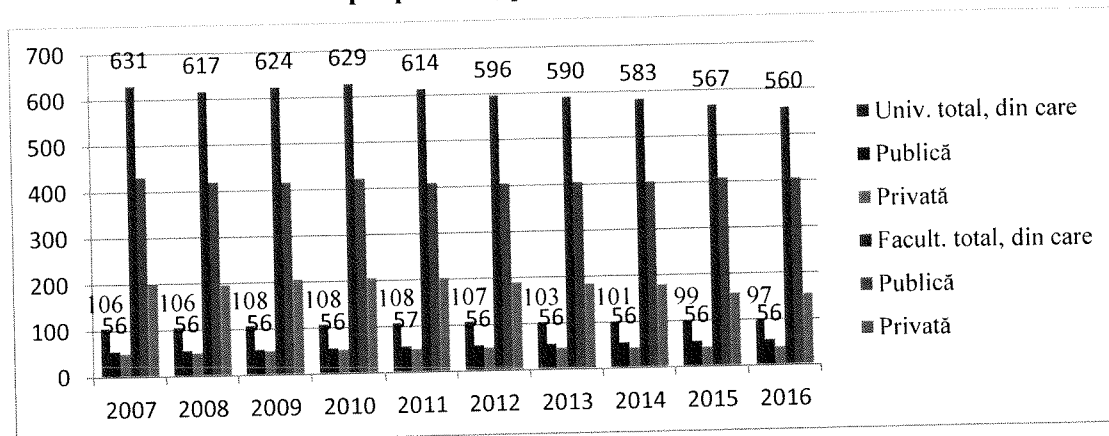
Sursa: prelucrare autor în baza datelor oferite de INS, baza de date Tempo-online, secțiunea Educație, <http://statistici.insse.ro/shop/>, pentru datele pe perioada 2014-2016, iar pentru perioada 2011-2013, CNFIS, preluate din Raport public anual 2015, CNFIS-UEFISCDI, p. 14.

2) Formele de control instituțional ale învățământului superior din România: public sau privat; local, regional sau național.

Pentru România, numărul mare de universități și facultăți creează imaginea așa-numitei „masificări” a învățământului superior, dar care înregistrează un trend descrescător (Figura 1.3).

În plus, s-a produs un transfer al studenților dinspre privat spre stat, fenomen numit în literatura de specialitate *de-privatizare* (cum este cazul Universității Spiru Haret, al cărei număr de studenți a scăzut masiv după criza economică).

Figura 1.3: Evoluția numărului de universități și facultăți în România pe forme de proprietate, perioada 2007-2016

Sursa: prelucrare autor în baza datelor oferite de INS, baza de date Tempo-online, secțiunea Educație, <http://statistici.insse.ro/shop/>

Imaginea de „învățământ de masă” a învățământului superior românesc este reliefată și de dispersia facultăților pe macroregiuni, care atrage un număr de studenți diferențiat pe cele 4 macroregiuni. Pentru Macroregiunea 1 (Nord-Vest și Centru), Macroregiunea 2 (Nord-Est și Sud-Est) și Macroregiunea 4 (Sud-Vest și Vest), numărul mediu de studenți pe facultate este situat sub media pe țară (949 studenți/facultate), iar pentru Macroregiunea 3 (Sud-Muntenia și București-Ilfov), peste media pe țară, așa cum se observă din Tabelul 1.1.

Tabel 1.1: Situația facultăților și numărului de studenți în cadrul Macroregiunilor, pe forme de proprietate, anul 2016

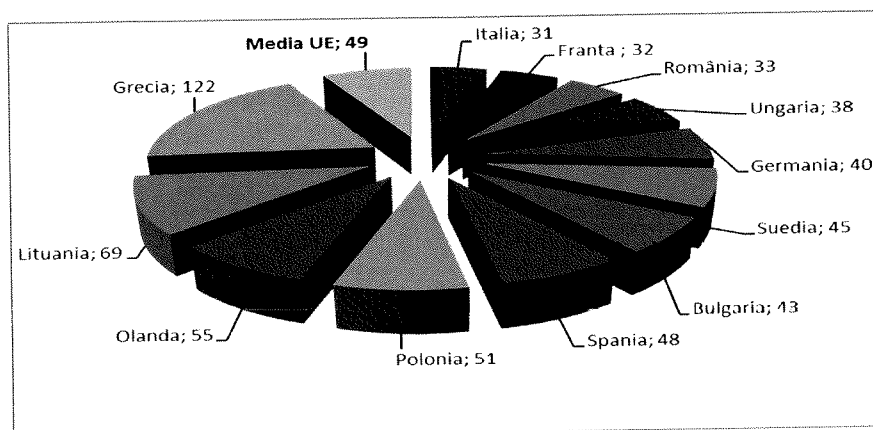
	Facultăți în sistemul de învățământ superior			Număr total de studenți în sistemul de învățământ public			Număr mediu de studenți pe facultate
	Total	Public	Privat	Total	Public	Privat	
Total	560	405	155	531586	464642	66944	949
Macroregiunea 1 (Nord-Vest și Centru)	157	122	35	147147	136554	10593	937
Macroregiunea 2 (Nord-Est și Sud-Est)	116	91	25	105685	98487	7198	911
Macroregiunea 3 (Sud-Muntenia și București-Ilfov)	191	117	74	194581	154859	39722	1019
Macroregiunea 4 (Sud-Vest și Vest)	96	75	21	84173	74742	9431	877

Sursa: prelucrare autor în baza datelor oferite de INS, baza de date Tempo-online, secțiunea Educație, <http://statistici.insse.ro/shop/>

În contextul obiectivului strategic european „dezvoltarea unei dimensiuni europene în educație”, analizăm numărul de studenți la 1000 persoane cuprinse în grupa 20-64 ani din

România, comparativ cu media din UE-28 și din câteva state membre reprezentative.

Figura 1.4: Numărul mediu de studenți la 1000 persoane din grupa de vârstă 20 – 64 ani în UE, anul 2015/2016

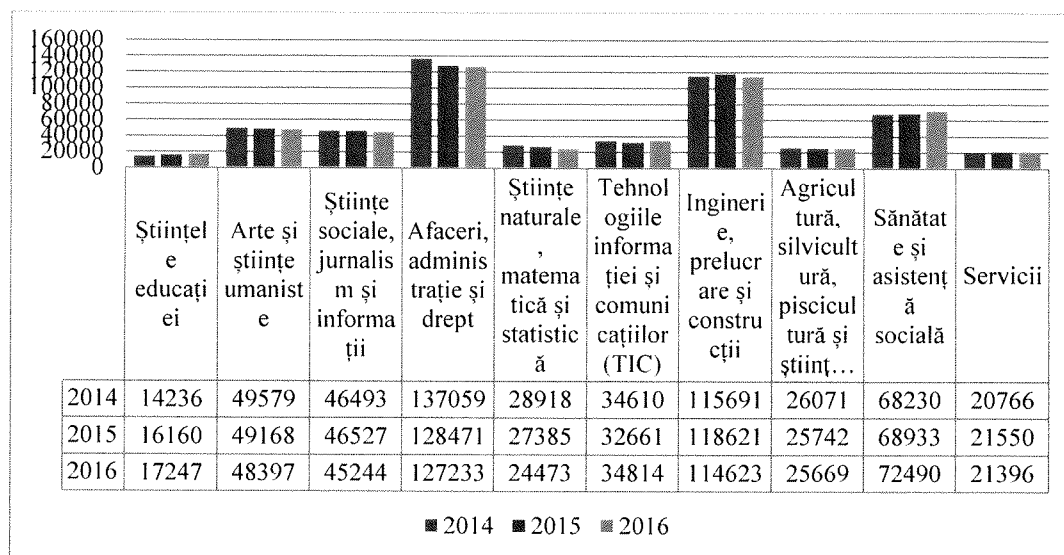
Sursa: preluare din rezultate expert piața muncii, Modul 4 (Drăcea, 2017, p. 21)

Analizând situația studenților din această perspectivă (Figura 1.4), observăm că sistemul de învățământ terțiar din România (33 de studenți la 1000 de locuitori) *se află sub media Uniunii Europene*, fiind întrecut de țări vecine ca Ungaria (38 de studenți) și Bulgaria (43 de studenți), foarte aproape de România fiind Italia (31 de studenți) și Franța (32 studenți), aspect care ne convinge să suținem că *reforma învățământului superior este departe de a fi încheiată și că sunt necesare eforturi în continuare pentru atingerea obiectivelor stabilite*.

3) Spectrul disciplinar sau al domeniilor de studii pentru care se furnizează servicii educaționale.

Diversitatea sistemului de învățământ superior din România este relevantă și de cea mai mare proporție de studenți în domeniul "Afaceri, administrație și drept" (24%), "Inginerie, prelucrare și construcții" (22%) și "Sănătate și asistență socială" (14%) (Figura 1.5).

Figura 1.5: Evoluția numărului de studenți pe grupe de specializări (ISCED-F 2013) în România, în perioada 2014-2016

Sursa: prelucrare autor în baza datelor oferite de INS, baza de date Tempo-online, secțiunea Educație, TEMPO_SCL103L, <http://statistici.INSSE.ro/shop/>

Se poate observa că, deși intervalul analizat este destul de scurt, de 3 ani de zile (date disponibile, oferite de INS), s-a produs o reșezare a structurii pe domenii fundamentale. Astfel, s-a produs o ușoară creștere a studenților de la "Științele educației", "TIC", "Sănătate și asistență socială", "Servicii", în timp ce pentru "Agricultură", se poate observa o ușoară scădere. Aceasta corespunde și reșezării din economia reală, unde ponderea industriei a crescut în ultimii ani, îndeosebi ca urmare a investițiilor străine, simultan cu o reducere a ocupării în agricultură. Se mai remarcă și o scădere a studenților la "Științe sociale, jurnalism și informații", "Afaceri, administrație și drept", "Științe naturale, matematică și statistică", "Inginerie, prelucrare și construcții".

Conform legislației actuale, în prezent (octombrie 2017) învățământul superior din România cuprinde șase domenii fundamentale (DFI) pentru toate nivelurile de studii, astfel (sinteză autor în baza Anexei 1 la HG nr. 140/16 martie 2017 privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor și al specializărilor/programelor de studii universitare și a structurii instituțiilor de învățământ superior pentru anul universitar 2017 – 2018):

(1) "Matematică și științe ale naturii", cu 5 ramuri ale științei (RSI), 8 domenii de licență (DL), 8 domenii de studii universitare de doctorat și masterat (DSU_D/M) și 41 de specializări (S);

- (2) "Științe ingineresti", cu 7 RSI, 32 DL, 30 DSU_D/M, 168 S;
- (3) "Științe biologice și biomedicale", cu 6 RSI, 9 DL, 6 DSU_D/M, 19 S;
- (4) "Științe sociale", cu 8 RSI, 21 DL, 21 DSU_D/M, 71 S;
- (5) "Științe umaniste și arte", cu 7 RSI, 14 DL, 12 DSU_D/M, 64 S;
- (6) "Știința sportului și educației fizice", cu 1 RSI, 2 DL, 1 DSU_D/M, 3 S.

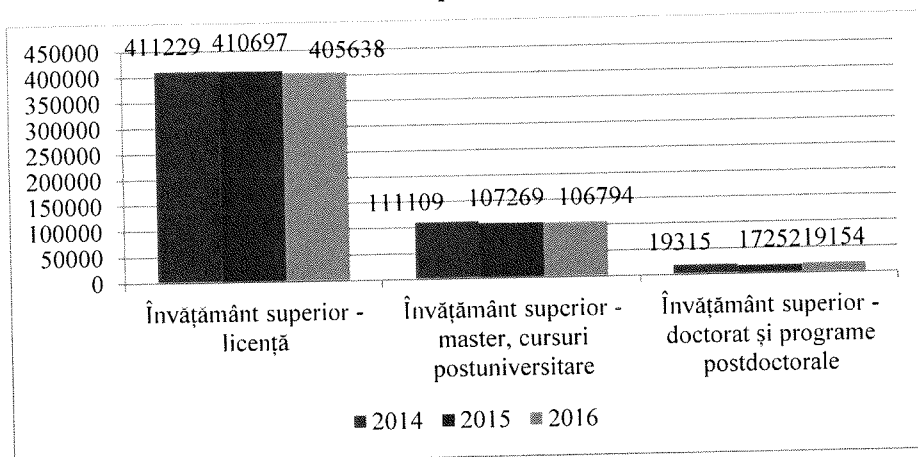
Astfel, la nivel național, există **368 facultăți**, care, **pentru anul universitar 2017/2018**, cele 6 domenii fundamentale (DFI) cuprind **86 domenii de licență (DL)**, **99 domenii de studii universitare de doctorat și masterat (DSU_D/M)** și **366 specializări (S)**, repartizate pe cele **55 de universități**.

4) Niveluri de studii oferite: licență, master, doctorat, post-universitar.

Specializările acreditate și/sau autorizate provizoriu reprezintă oferta de studiu pusă la dispoziția studenților pentru a dobândi cunoștințe și competențe generale și de specialitate definitorii pentru un program de studiu. Pentru studiile de licență, ce reprezintă Ciclul I conform învățământului Bologna, numărul de credite de studiu transferabile, ECTS (European Credit Transfer Studies) dobândite de către absolvenți este de 180 credite (învățământ organizat pe 3 ani de studii), 240 de credite (învățământ organizat pe 4 ani de studii), 300 de credite (învățământ organizat pe 5 ani de studii - specializarea Farmacie și unele specializări de Arhitectură) și 360 credite (învățământ organizat pe 6 ani de studii – Medicină și Arhitectură) și asigură studenților prin diploma de licență aceleași drepturi. Ciclul II, respectiv studiile universitare de masterat, corespunde unui număr de credite cuprins, de regulă, între 60 (1 an) și 120 credite (2 ani). Ciclul III cuprinde studiile universitare de doctorat care au, de regulă, o durată de 3 ani.

În ce privește situația învățământului universitar pe niveluri de studii oferite, se observă că numărul studenților înscriși la licență, master și cursuri post-universitare înregistrează o tendință de scădere în perioada 2014-2016, pe când numărul studenților la doctorat și programe post-doctorale înregistrează o evoluție oscilantă (Figura 1.6).

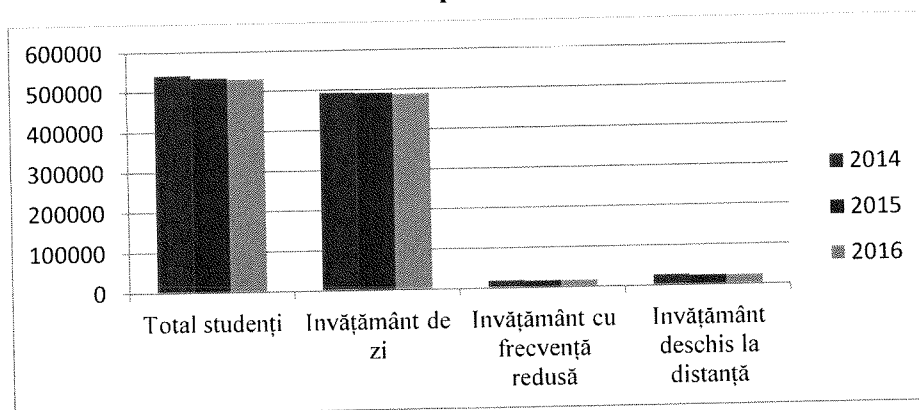
Figura 1.6: Evoluția numărului de studenți pe niveluri de educație în România, perioada 2014-2016

Sursa: prelucrare autor în baza datelor oferite de INS, baza de date Tempo-online, secțiunea Educație. TEMPO_SCL103A, <http://statistici.insse.ro/shop/>

5) **Formele de învățământ: învățământ de zi, învățământ cu frecvență redusă, învățământ deschis la distanță.**

Figura 1.7: Evoluția numărului de studenți pe forme de învățământ în România, perioada 2014-2016

Sursa: prelucrare autor în baza datelor oferite de INS, baza de date Tempo-online, secțiunea Educație, TEMPO_SCL103G, <http://statistici.insse.ro/shop/>

În ce privește repartizarea studenților pe forme de învățământ, se observă că numărul acestora a scăzut în anul 2016 comparativ cu anul 2015 pentru învățământul de zi și cu frecvență redusă, în timp ce, pentru învățământul deschis la distanță, a rămas aproximativ același (Figura 1.7).

Deși numărul specializărilor și al domeniilor de studii a înregistrat o evoluție ascendentă, se remarcă o diferențiere destul de redusă între programele de studii de același tip. Așa cum arată

și Barometrul Calității 2010 publicat de ARACIS, ”mecanismele de asigurare a calității prin acreditare au întărit omogenizarea, iar instrumentele de finanțare au permis o diferențiere limitată, orientată spre dependența față de taxele de studii plătite de studenți. Efectul de ansamblu a fost apariția unui sistem de învățământ superior de masă în care calitatea predării lasă de dorit, în condițiile în care predarea rămâne încă activitatea centrală a universităților”.

O analiză de sistem a învățământului superior din România, realizată tot de către ARACIS în anul 2015, denumită ”Politici și strategii instituționale în educația superioară” semnalează o *diversitate de instituții universitare*, necesitatea unui proces de educație mai efektiv, respectiv contribuția semnificativă la economia României a învățământului terțiar. În ceea ce privește contextul instituțional, Raportul menționează diversificarea și creșterea autonomiei universitare, promovarea procesului de învățare continuă de-a lungul vieții, sprijinirea mobilității la nivel european.

Raportul oferă **șase priorități cheie**, structurate în funcție de nevoile actuale și stringente ale învățământului superior românesc, și anume:

- prioritatea **competențelor relevante**, relevată de tendința noilor generații asupra modalităților mai puțin tradiționale de învățare, ca și tendința în creștere de oferte educaționale pe platforme online (Massive Open Online Courses - MOOC, Google Sites etc.). Raportul sugerează două abordări posibile ale acestei priorități: una având în vedere competențele transversale și competențele cheie; iar alta se axează pe procesul de învățare continuă de-a lungul vieții;
- **necesitatea unei educații incluzive** care să cuprindă și *formarea de competențe civice*, ce provine din necesitatea de a asigura *deschiderea către diversitate* la nivelul studenților;
- consolidarea și crearea de **modalități deschise și inovative de educație și formare**, ca urmare a noilor provocări tehnologice;
- **sprijinirea corpului profesoral** prin: necesitatea recrutării celor mai buni potențiali profesori, respectiv promovarea elitei corpului profesoral și creșterea atractivității profesiei de profesor;
- **transparența și recunoașterea competențelor** prin creșterea mobilității studenților, a personalului de predare, respectiv a cercetătorilor;
- **un volum sustenabil de investiții**, precum și un sistem de educație care să fie performant și efektiv.

La nivel internațional, există diferite sisteme de ranking al universităților după diverse criterii de clasificare, în general din domeniul calității și internaționalizării programelor de studii. Astfel, în ce privește ranking-ul național și global al universităților din România, pe primul loc la nivel național se situează Universitatea "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, iar la nivel mondial, pe locul 865, următoarea clasată fiind Universitatea din București, pe locul 1162 (<http://www.webometrics.info/en/Europe/Romania?sort=asc&order=Presence%20Rank%2A>).

În concluzie, diversitatea ar trebui să reprezinte un factor de atractivitate pentru sistemul de învățământ superior și, deopotrivă, o caracteristică durabilă a sistemului educațional. Analizând însă sistemul educațional românesc, se observă o expansiune numerică importantă a universităților și facultăților, însă observăm că *învățământul superior din România este destul de puțin diversificat, mai ales prin prisma personalizării ofertelor educaționale și a specificităților regionale.*

Universitățile românești sunt foarte asemănătoare între ele, cu misiuni uneori greu de cuantificat și cu oferte educaționale similare care au ca grup țintă aceleași categorii de tineri, fără să țină seama de necesitățile de dezvoltare regională sau de cerințele pieței muncii.

CAPITOLUL II

IMPACTUL STRATEGIILOR ȘI INTERVENȚIILOR DEZVOLTATE ASUPRA OFERTELOR EDUCAȚIONALE ALE UNIVERSITĂȚILOR DIN ROMÂNIA

În cadrul acestui capitol sunt prezentate aspecte cu privire la: i) strategiile dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România și analiza impactului asupra ofertelor educaționale ale universităților, informații ce se circumscriu **obiectivului specific OS1. Realizarea metodologiei de analiză a impactului strategiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România asupra ofertelor educaționale ale universităților**; ii) intervențiile și instrumentele standardizate dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România și analiza impactului acestora asupra ofertelor educaționale ale universităților, aspecte ce conturează **obiectivul specific OS2. Realizarea metodologiei de analiză a impactului strategiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România asupra ofertelor educaționale ale universităților**.

2.1. Strategii dezvoltate asupra ofertelor educaționale ale universităților din România

Strategiile dezvoltate la nivelul învățământului superior din România au fost aliniate la cele existente în UE. Principala strategie trasată la nivelul UE, la care s-au aliniat strategiile naționale ale tuturor statelor membre, este **”Strategia de promovare a convergenței statelor membre în domeniul educației”**, elaborată la Copenhaga în anul 2010 și cunoscută sub denumirea de **„Europa 2020”** (Education and Training, ET, 2020). Strategia a stabilit să contribuie la: **creșterea economică inteligentă** (creștere bazată pe cunoaștere și inovare); **creștere durabilă** (promovarea unei economii mai ecologice și mai competitive, bazată pe utilizarea mai eficientă a resurselor); și **creștere favorabilă incluziunii** (promovarea unei economii cu grad înalt de ocupare, care să genereze coeziune socială și teritorială).

Strategia „Europa 2020” cuprinde **patru obiective strategice pe termen lung** referitoare la următoarele (”DG EAC's Strategic Framework: Education and Training 2020”, http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework_cn): 1) educația și formarea pe tot parcursul vieții; 2) îmbunătățirea calității și eficienței procesului de educație și de formare profesională; 3) promovarea echității și coeziunii sociale; 4) încurajarea creativității, inovării și a

spiritului antreprenorial.

În mod concret, există *cinci priorități ale Strategiei Europa 2020*, la nivelul UE: 1) *creșterea ratei de ocupare a populației în vârstă de 20-64 ani de la nivelul de 69%, la cel puțin 75%*; 2) *creșterea cheltuielilor brute cu cercetarea și dezvoltarea până la 3% din Produsul Intern Brut (PIB) al UE, prin îmbunătățirea condițiilor pentru acest gen de activități în sectorul privat și dezvoltarea conceptului de “Uniune a inovării” pentru a perfecționa condițiile-cadru și accesul la finanțările pentru cercetare și inovare, astfel încât să se asigure transformarea ideilor inovatoare în produse și servicii care creează creștere și locuri de muncă*; 3) *atingerea așa-numitului obiectiv 20/20/20, adică reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu 20% față de 1990, creșterea ponderii energiei din surse regenerabile în consumul final de energie la 20% și creșterea cu 20% a eficienței energetice*; 4) *reducerea ponderii abandonului școlar timpuriu de la 15% în prezent, la sub 10% și creșterea până la cel puțin 40% a ponderii persoanelor cu diplomă universitară în totalul populației tinere între 30-34 ani*; 5) *scăderea cu 25%, adică aproximativ 20 milioane persoane, a numărului cetățenilor europeni care trăiesc în prezent sub pragul sărăciei*.

În domeniul educației, indicatorii prevăzuți a fi îndepliniți conform Strategiei Europa 2020 sunt prezentați în Tabelul 2.1.

Tabel 2.1: Indicatori obținuți de România în domeniul educației, conform strategiei Europa 2020 și ținta propusă pentru anul 2020, U.M. %

Nr. crt.	Indicatori	2013	2014	2015	2016	Ținta pentru anul 2020
1.	Rata abandonului prematur al educației universitare în România	17,3	18,1	19,1	18,5	11,3
2.	Ponderea persoanelor cu studii superioare în totalul populației tinere pentru grupa de vârstă 30-34 ani	22,9	25,0	25,6	25,6	26,7

Sursa: date extrase și prelucrate de autor de pe Eurostat, Secțiunea indicatori Europa 2020, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Astfel, în perioada 2013-2016, *rata abandonului prematur al educației universitare în România*, conform datelor furnizate de Eurostat, a crescut de la 17,3% în anul 2013, la 19,1% în anul 2015, reducându-se la 18,5% la nivelul anului 2016, valoare încă mare raportată la ținta stabilită de UE pentru țara noastră pentru anul 2020, de 11,3%. Comparativ cu rezultatele medii

obținute în UE, rata abandonului prematur al educației universitare în anul 2016 a fost de 10,8%, iar ținta propusă pentru 2020, de 10% (Eurostat, Database).

Ponderea populației cu vârsta de 30-34 ani cu nivel de educație terțiară în România trebuie să atingă nivelul de 26,7% în anul 2020, de la un nivel de 25,6% în anul 2016, nivel care are un trend ascendent în ultimii ani, ceea ce reprezintă o situație favorabilă pentru acest indicator. În UE, media acestui indicator a fost de 39,2% în anul 2016, iar ținta propusă pentru 2020, este de 40% populație cu vârsta de 30-34 ani cu nivel de educație terțiară, în totalul populației tinere (Eurostat, Database).

Anul 2015, an intermediar în aplicarea strategiei Europa 2020, a confirmat realizarea celor patru obiective ale Strategiei, motiv pentru care, pentru a reflecta importanța educației și formării, atât pentru inserția forței de muncă, cât și pentru promovarea valorilor fundamentale și cetățeniei active, au fost ajustate liniile directoare care se reflectă în **șase domenii prioritare** (2015/C417/04), și anume: calificări și competențe relevante și rezultate ale învățării orientate spre calitate, pentru angajare, inovare și cetățenia activă; educația incluzivă, egalitatea, nediscriminarea și promovarea competențelor civice; educație și formare deschisă și inovatoare, inclusiv introducerea la același nivel în era digitală; susținerea largă a profesorilor; transparența și recunoașterea competențelor și a calificărilor; investițiile durabile, performanța și eficiența sistemelor de educație și formare.

În anul 2016, Comisia Europeană publică „**O nouă strategie în materie de competențe pentru Europa**” (COM(2016)0381), în care propune acțiuni de sprijinire a persoanelor cu abilitățile necesare în vederea ocupării unui loc de muncă, precum și pentru îmbunătățirea șanselor de reușită în viață. Una dintre inițiativele propuse în noua strategie de competențe o reprezintă actualizarea cadrului Europass, ansamblu de documente și instrumente disponibile în 28 de limbi necesare cetățenilor europeni pentru a-și elabora propriul CV și de prezentare a aptitudinilor profesionale individuale.

Pentru România, urmare, în principal, a alinierii la strategiile europene, pentru învățământul superior, au fost trasate următoarele **strategii naționale**:

- 1) ”Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare (SNCDI)”, 2007-2013;
- 2) ”Strategia formării profesionale din România pentru perioada 2014-2020 (VET – Vocational, Education and Training)” și ”Strategia națională în domeniul tineretului, 2014-2020”;
- 3) ”Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare (SNCDI)”, 2014-2020;

- 4) "Strategia Națională pentru Învățământul Terțiar (SNÎT)", 2015-2020;
- 5) "Strategia educației și formării profesionale din România", 2016-2020;
- 6) Strategia națională de dezvoltare a învățământului, 2015-2020;
- 7) "Strategia Națională pentru Competitivitate (SNC)", 2015-2020;
- 8) "Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă", 2014-2020;
- 9) "Strategia Educație și Cercetare pentru Societatea Cunoașterii", 2009-2015.

1) În anul 2011 se încheie derularea proiectului strategic „*Calitate și leadership pentru învățământul superior românesc*”, implementat de către Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI) pe perioada 2008-2011. Proiectul a contribuit la lansarea viziunii „*Învățământul superior din România în 2025*” însoțită de alte două documente, și anume: Cartea Verde „*Spre calitate și leadership în învățământul superior din România în 2015*” și Cartea Albă „*Pentru calitate și leadership în învățământul superior din România în 2015*”. La baza viziunii au stat trei principii (personalizare, diversitate și transparență) și au fost aduse în discuție libertățile și responsabilitățile instituționale. Proiectul a valorificat ”cadru metodologic dezvoltat prin derularea primului Exercițiu Național de Foresight din România (2005-2007) ce s-a concretizat prin realizarea *Strategiei Naționale de Cercetare, Dezvoltare și Inovare (SNCDI) 2007-2013*” (<http://www.edu2025.ro/89/section.aspx/47>).

2) În anul 2014, se elaborează versiunea finală a cadrului strategic pentru creșterea participării, calității și eficienței învățământului terțiar din România 2014-2020, concretizată în două documente: *Strategia formării profesionale din România pentru perioada 2014-2020* (VET – Vocational, Education and Training), dezvoltată în jurul a patru concepte cheie: ”relevanță; acces și participare; calitate; inovare și cooperare”; *Strategia națională în domeniul tineretului 2014-2020*, având ca obiectiv general susținerea participării active a tinerilor la viața economică, socială, culturală și politică a țării, oportunități egale de acces la educație, ocupare și condiții de viață decente.

3) Se elaborează și se aprobă *Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare (SNCDI), 2014-2020*, elaborată de Ministerul Educației Naționale. Strategia susține rolul strategic și poziția prioritară a cercetării ca motor de creștere a competitivității economice și urmărește conectarea la noile priorități ale științei și tehnologiei din Uniunea Europeană, dar și principalul instrument de implementare - *programul Orizont 2020*.

SNCDI 2014-2020 are în vedere "construirea și menținerea unui larg parteneriat pentru inovare, prin *credibilizarea parteneriatului public-privat*". Sectorul public și cel privat evoluează corelat, mobilizând cheltuieli private pentru cercetare-dezvoltare (CD) care să atingă 1% din PIB, în 2020 (SNCDI, p. 7). SNCDI 2014-2020 vizează următoarele tipuri de **priorități**:

- **Prioritățile de specializare inteligentă**: definirea și consolidarea unor *domenii de competență ridicată* și care pot contribui semnificativ la PIB, ce pot asigura competitivitate, inclusiv la nivel regional;
- **Prioritățile cu relevanță publică**: alocarea de resurse în domenii în care cercetarea și dezvoltarea tehnologică răspund unor *nevoi sociale concrete și presante*. *Cercetarea fundamentală* rămâne prioritară în cadrul SNCDI 2014-2020, incluzând *disciplinele umaniste și socio-economice*, ca sursă pentru cercetarea de frontieră și interdisciplinară.

Domeniile de specializare inteligentă (domenii de competență ridicată) pentru ciclul strategic 2014-2020, identificate în SNCDI pe baza potențialului lor științific și comercial, sunt: "**Bioeconomia**": siguranța și optimizarea *produselor alimentare*, dezvoltarea sectoarelor *horticol, forestier, zootehnic și piscicol* sau valorificarea *biomasei și a biocombustibililor* reprezintă *subdomenii cu potențial evident*; "**Tehnologia informației și a comunicațiilor**" (**TIC**), "**spațiu și securitate**"; "**Energie, mediu și schimbări climatice**": reducerea dependenței energetice a României, prezervarea mediului înconjurător prin tehnici de depoluare și de reciclare, în administrarea resurselor de apă și a zonelor umede. Conceptul "orașul inteligent": soluții de infrastructuri integrate pentru nevoile populației în aglomerări urbane; "**Eco-nano-tehnologii și materiale avansate**": competitivitatea internațională a *industriei auto* din România, perspectivele *industriei de echipamente agricole*, investițiile în cercetare pentru *combustibili, materiale noi și/sau reciclate, nano-tehnologii*. Domeniul este susținut de un învățământ tehnic dezvoltat.

Au fost identificate pentru prioritățile de specializare inteligentă următoarele **domenii de prioritate publică** pentru actualul ciclu strategic (SNCDI, p. 23): "**sănătate**"; "**patrimoniu și identitate culturală**"; "**tehnologii noi și emergente**".

Industria este sprijinită de **experiența antreprenorială** acumulată în ultimele decenii, de calitatea ridicată a învățământului superior și a cercetării academice din **disciplinele tehnice relevante**, precum și de **prezența unor companii multinaționale importante**.

Strategia propune ca în anul 2020, România să devină competitivă la nivel regional și global, prin inovare alimentată de cercetare-dezvoltare, în care **exceleșța și spiritul antreprenorial**

mobilizează o masă critică de operatori (SNCDI, p. 10). Ca atare, sunt încurajate *carierile duble în cercetare și antreprenoriat și stimularea concentrărilor tehnologice (clustere) de frontieră*.

Principalele *direcții de acțiune* sunt orientate către: dezvoltarea de proiecte inițiate de firme, centre de competență, infrastructură de inovare (acceleratoare și incubatoare de afaceri, centre de transfer tehnologic), programe de doctorat și post-doctorat în domenii prioritare, infrastructuri de cercetare ("roadmap" național), performanță și concentrare organizațională, un mecanism de orientare strategică, finanțarea de proiecte CDI derulate de întreprinderi, individual sau în parteneriat cu universități, în scopul inovării de procese și de produse în sectoarele economice care prezintă potențial de creștere.

În ce privește *doctoratele și post-doctoratele*, Strategia sprijină: continuarea finanțării *programelor doctorale și de post-doctorat, cu alocarea unei ponderi crescute domeniilor de specializare inteligentă*, prin Programul Operațional Capital Uman; reglementarea și organizarea *doctoratului industrial* pentru a crește corelarea formării resurselor umane cu nevoile mediului economic; definirea unei părți importante a *temelor de cercetare doctorală în cadrul proiectelor finanțate public, cu plata doctoranzilor ca tineri asistenți de cercetare* din bugetul de proiect.

4) *Strategia Națională pentru Învățământul Terțiar (SNÎT) 2015-2020* (HG 418/2015) este considerată cea mai adaptată strategie la realitățile sistemului universitar românesc și se axează pe prioritățile stabilite pentru învățământul terțiar în *Programul Național de Reformă al Guvernului (2012-2014)* referitoare la:

- dezvoltarea Cadrului Național al Calificărilor;
- dezvoltarea unui sistem de recunoaștere a aptitudinilor și competențelor dobândite în context non-formal sau informal pentru intrarea în învățământul terțiar;
- analiza inserției absolvenților pe piața muncii;
- creșterea participării la învățământul terțiar prin stimulente financiare;
- dezvoltarea unui sistem de învățământ pe tot parcursul vieții.

Viziunea asupra SNÎT 2015-2020 este axată pe *patru direcții de acțiune*: guvernanță, finanțare, monitorizare și evaluare a învățământului terțiar; participare largă la învățământul terțiar; calitate și relevanță a învățământului terțiar; dezvoltarea legăturii cu piața muncii și inovarea.

Cu referire la reformarea învățământului terțiar românesc, *SNÎT 2015-2020 cuprinde 3 piloni: "Pilonul 1 - Îmbunătățirea participării în învățământul terțiar* (cu măsuri pentru atragerea tinerilor din mediul rural sau din medii defavorizate, o mai bună informare asupra oportunităților

oferite de învățământul terțiar); **Pilonul 2** - Programe flexibile, relevante și de înaltă calitate (implicând reforma procesului de acreditare, crearea de mecanisme de evaluare continuă și eficiență a programelor de studii, elaborarea de studii privind performanța absolvenților etc.); și **Pilonul 3** - Angajament strategic față de sectorul economic (atât prin dezvoltare de mecanisme naționale, cât și prin constituirea de compartimente specifice la nivelul universităților)” (SNÎT 2015-2020).

În ce privește Pilonul 2, se au în vedere: “revizuirea reglementărilor de acreditare a programelor în sprijinul modernizării acestora; extinderea capacității de reprojectare a programelor; dezvoltarea unei *evaluări permanente a programelor pentru competențe transversale și de antreprenoriat*; dezvoltarea de studii pentru *monitorizarea performanței absolvenților*; *îmbunătățirea programei TIC pentru completarea ofertei existente*; analiza posibilității extinderii formării de tip dual la nivelul învățământului terțiar din domeniul tehnic” (SNÎT, p. 26).

SNÎT identifică o serie de *bariere care pot împiedica atingerea obiectivelor strategice*, astfel: scăderea numărului de studenți; mecanisme financiare lipsite de flexibilitate; diferențe mari de calitate îndeosebi între universitățile private și cele de stat; o mai mare relevanță a competențelor dobândite în raport cu cerințele pieții; creșterea mobilității internaționale atât pentru studenți, cât și pentru profesori; creșterea numărului de studenți din mediul rural.

Monitorul educației și formării 2016 (European Commission, 2016), făcând referire la SNÎT, inserează o serie de măsuri prevăzute de aceasta, referitoare la:

- îmbunătățirea participării la toate nivelurile de învățământ superior;
- asigurarea implicării strategice pe sectoare de activitate;
- dezvoltarea de programe de studiu flexibile, de înaltă calitate și relevante pentru piața muncii;
- revizuirea procedurilor de acreditare, în scopul de a sprijini modernizarea acestora;
- extinderea flexibilității instituțiilor pentru revizuirea programelor de educație;
- dezvoltarea unui mecanism de evaluare continuă a programelor, competențe transversale și abilități antreprenoriale și de monitorizare a performanței absolvenților;
- îmbunătățirea utilizării Tehnologiei Informației și a Comunicațiilor (TIC) în programa școlară.

5) **Strategia educației și formării profesionale din România 2016-2020** (HG 317/2016) este o strategie complementară strategiei Long Life Learning (LLL) 2015-2020 și este elaborată

în contextul Strategiei Europa 2020, răspunzând obiectivului global al României privind reducerea discrepanțelor economice și sociale față de alte state membre UE. Strategia se referă în mod predilect la ”obiectivele strategice și direcțiile de acțiune în vederea formării profesionale conform unui plan care are în vedere și indicatorii administrativi, instituțiile responsabile și termenele de finalizare”.

6) *Strategia națională de dezvoltare a învățământului pentru perioada 2015-2020*, cuprinsă în Programul Național de Reformă 2015, este o continuare a Programului Național de Reformă 2011-2013 și are ca țintă ”realizarea unui învățământ performant, promotor al coeziunii sociale și al unei economii bazate pe cunoaștere, scop în care au fost adoptate o serie de Hotărâri de Guvern prin care să poată fi realizate obiectivele strategice propuse”.

7) Plecând de la domeniile de specializare inteligentă ale SNCDI 2014-2020, în *Strategia Națională pentru Competitivitate (SNC) 2015-2020* au fost identificate **10 sectoare economice cu potențial competitiv**, astfel: ”turism și eco-turism; textile/pielărie; lemn și mobilă; industrii creative; industria auto și componente; tehnologia informației și comunicațiilor; procesarea alimentelor și băuturilor; sănătate și produse farmaceutice; energie și management de mediu; bioeconomie (agricultură, silvicultură, pescuit, acvacultură), bio-farmaceutică și biotehnologii”.

8) *Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, 2014-2020*, vizează coordonarea întregului set de instrumente ce vizează cererea de forță de muncă pentru atingerea obiectivelor de ocupare ce se regăsesc în documentele programatice. Strategia inventariază o serie de indicatori ce afectează ocuparea în perspectiva anului 2020, cum ar fi: demografia, structura ocupării pe sectoare economice, sărăcia, un nivel scăzut al cheltuielilor publice pentru ocuparea forței de muncă, dar și slaba corelare a intereselor la nivelul cererii și ofertei de forță de muncă.

Ocuparea în contextul anului 2020 vizează o piață a muncii performantă, dinamică și flexibilă, în care minimum 70% dintre persoanele cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 ani să aibă acces la un loc de muncă de calitate, conform cu capacitatea și competența lor și venituri care să le asigure un trai decent. Ocuparea se propune a fi sustenabilă, susținută de competitivitate economică, coeziune economică și dezvoltare durabilă.

Dintre obiectivele trasate ale strategiei, se desprind ca elemente de legătură cu sistemul de învățământ universitar două obiective, și anume: Obiectivul 1 ”Creșterea ocupării în rândul tinerilor și prelungirea vieții active a persoanelor în vârstă”, doar pentru categoria de tineri NEET (Not in Education, Employment, or Training, adică tineri care nu sunt nici angajați, nici nu își

continuă educația sau formarea); și Obiectivul 3 "Dezvoltarea unei resurse umane cu un nivel înalt de calificare și competențe adaptate la cerințele pieței muncii", având o aplicabilitate la nivelul întregului mediu universitar.

9) Raportul „*Educație și cercetare pentru societatea cunoașterii*” este în același timp și o altă strategie pentru învățământul superior din România, întocmită pentru perioada 2009-2015, având drept sursă administrația prezidențială. Printre direcțiile cheie prevăzute de strategie, menționăm: diferențierea universităților și concentrarea resurselor, reformarea abordării resurselor umane, promovarea unei educații centrate pe student, reforma managementului universității, finanțarea diferențiată a universităților, asigurarea calității în învățământul superior. Se observă un accent fundamental pus pe *ierarhizare a universităților*, respectiv a programelor de studii, ce trebuie să fie dublate de o reșezare a finanțării în funcție de performanță. Totodată se merge spre o *întărire a autonomiei, a libertății academice, ca și a dreptului universităților de a selecta și promova resursele umane*. Strategia aduce în discuție în termeni destul de clari și *conceptul de universitate centrată pe student*. Aceasta implică atât precizarea drepturilor și obligațiilor studenților printr-un *Cod al Studentului*, dar și *înmulțirea și diversificarea serviciilor pe care o universitate trebuie să le ofere unui student*, incluzând consiliere, acces la bibliotecă, precum și la baze de date online. Mai mult decât atât, Raportul sugera *implicarea studenților în decizii*, dar și o creștere a deschiderii internaționale prin mărirea ofertei pentru studenții străini. Din perspectiva integrării studenților absolvenți pe piața muncii, se menționează ca măsură preconizată *constituirea unui Cadru Național al Calificărilor din Învățământul Superior*. Această idee nu a fost nouă, ci a fost menționată în studii anterioare, fiind o necesitate pentru a reduce gapul dintre nevoile de pe piața muncii și ofertele educaționale ale universităților. La modul concret, măsura implică faptul că fiecare program de studiu trebuie să conducă la o calificare deja definită prin acest Cadru Național preconizat. Strategia propune o *reșezare a programelor de licență în raport cu aceste deziderate*, mergând spre o restructurare a programelor de licență în funcție de curriculumul pe programe de licență similare din țări dezvoltate, reforma procesului de predare, examinare, precum și de absolvire.

Astfel, analizând succint perioada 2011-2016, se constată un efort concertat de implementare la nivel național al strategiilor care să cuprindă reformele structurale în direcția dezvoltării unei dimensiuni europene în educație, *transpunerea obiectivelor Europa 2020 fiind efectuată prin intermediul Programelor Naționale de Reformă* (abordate în studiul de față drept "intervenții", ce vor fi descrise în continuare).

2.2. Impactul principalelor strategii dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România asupra ofertelor educaționale ale universităților

2.2.1. Impactul Legii Educației Naționale nr. 1/2011 asupra ofertelor educaționale promovate de universitățile de stat din România

33

Legea Educației Naționale nr. 1/2011 poate fi considerată principala strategie aplicată pentru învățământul superior din România. Ca urmare a Legii nr. 1/2011, universitățile au intrat într-un proces de adaptare și de restructurare a programelor de studii oferite, atât la cerințele pieței regionale a muncii, cât și la constrângerile legate de finanțare, factorul demografic și gradul de promovare a examenului de bacalaureat de către elevi.

O analiză sintetică efectuată asupra datelor colectate de către experții 1-16, ce au analizat fiecare universitate de stat din România, relevă următoarele aspecte:

- În scopul menținerii standardelor de calitate, *Ministerul Educației împreună cu Agenția Română de Asigurare a Calității Învățământului Superior (ARACIS) au luat decizia de a desființa un număr de programe și/sau specializări*. De exemplu: Universitatea "Ovidius" din Constanța a desființat un număr de 8 programe/specializări, Universitatea Maritimă din Constanța, un număr de 2 programe, Universitatea "Dunărea de Jos" Galați, un număr de 22 programe/specializări (Drăcea, 2017); Universitatea de Medicină și Farmacie "Victor Babeș" din Timișoara, ca urmare a unor programe neperformante, a relației cost-beneficiu și a numărului foarte mic de solicitări, a recurs la desființarea acestora (precum programele "Moașe", "Laborator clinic", "Radiologie imagistică") (Tănăsie, 2017); domeniul "Fizică" a fost desființat la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu și Universitatea din Petroșani; domeniul "Informatică" a fost desființat la Universitatea din Petroșani și a rămas cu o specializare mai puțin la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; domeniul "Istorie" a fost desființat la Universitatea „Eftimie Murgu” din Reșița și a rămas cu o specializare mai puțin la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; domeniul "Științe inginerești aplicate" a fost desființat la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu (Lupu, 2017) ș.a.;
- În vederea adaptării la cerințele regionale ale pieței muncii, în perioada 2012-2016, *au fost înființate noi programe de studii*, la unele renunțându-se însă, după doar 1 an sau 2 de la înființare, urmare a constrângerilor financiare. De exemplu: în cadrul Universității

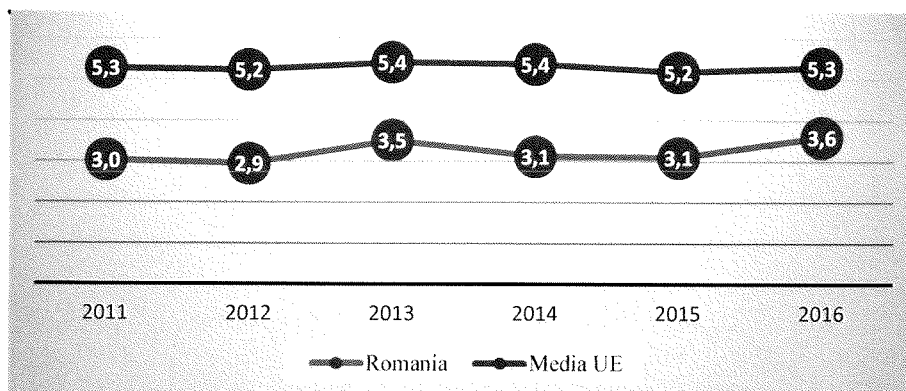
"Ovidius" din Constanța, s-au înființat 5 programe de studii, dintre care unul a fost desființat după 3 ani de la înființare (programul de "Electronică aplicată" din cadrul Facultății de Științe Aplicate și Inginerie); în cadrul Universității Maritime din Constanța, s-au înființat 2 programe de studii, pentru a fi desființate, însă, după 2 ani de la înființare; pentru Universitatea "Dunărea de Jos" Galați, s-au înființat 16 programe de studii, 3 dintre acestea fiind desființate după 1 an (Drăcea, 2017) ș.a.m.d;

- Conducerea universităților, conform Cartei universitare, a contribuit la *creșterea autonomiei universitare, la îmbunătățirea structurii organizatorice și funcționale a acestora și s-a consolidat răspunderea publică*;
- Elaborarea și aplicarea Legii nr.1/2011 a contribuit la *îmbunătățirea sistemului de asigurare a calității ca urmare a evaluărilor periodice efectuate la nivel instituțional și de program de către ARACIS, în care sunt implicați și studenții*. Asigurarea calității a presupus ierarhizarea universităților în trei categorii – „universități centrate pe educație, universități centrate pe educație și cercetare științifică, universități de cercetare avansată și educație”, precum și programelor de studii (art. 193 din Legea nr.1/2011);
- Un aspect al prevederilor Legii Educației Naționale, cu impact direct asupra ofertelor educaționale, este cel legat de finanțarea educației, și anume: „*Finanțarea învățământului superior de stat se asigură din fonduri publice, în concordanță cu următoarele cerințe: considerarea dezvoltării învățământului superior ca responsabilitate publică și a învățământului, în general, ca prioritate națională; asigurarea calității învățământului superior la nivelul standardelor din Spațiul European al Învățământului Superior pentru pregătirea resurselor umane și dezvoltarea personală ca cetățeni ai unei societăți democratice bazate pe cunoaștere; profesionalizarea resurselor umane în concordanță cu diversificarea pieței muncii; dezvoltarea învățământului superior, a cercetării științifice și creației artistice universitare pentru integrarea la vârf în viața științifică mondială*” (Legea Educației Naționale, art. 222 (3)). Pe de altă parte, este prevăzută repartizarea unui procent de minimum 6% din PIB pentru educație, potrivit art. 8 din Legea Educației Naționale: „*pentru finanțarea educației naționale se alocă anual din bugetul de stat și din bugetele autorităților publice locale minimum 6% din produsul intern brut al anului respectiv*”.

În ce privește alocarea cheltuielilor pentru educație din PIB, o analiză a datelor statistice pentru perioada 2011-2016 demonstrează că **art. 8 din Legea Educației Naționale nu a fost niciodată respectat, de facto** (Figura 2.1).

Figura 2.1: Alocarea cheltuielilor pentru educație în România și media UE

(% din PIB), după adoptarea Legii Educației Naționale nr. 1/2011

Sursa: date culese și prelucrate de expert piața muncii, Modul 4 (Drăcea, 2017, p. 51)

Nota: * datele pentru anul 2016 sunt estimative

Urmare a crizei economice din anul 2010, care a generat efecte negative asupra majorității statelor europene, trendul ascendent înregistrat de ponderea cheltuielilor pentru educație în PIB pentru perioada 2001-2009 în România (de la 3,6% în anul 2001, la 4,24% în anul 2009) nu s-a menținut.

Cu toate acestea, în plină criză economică și concomitent cu reducerea procentului din PIB alocat pentru educație, guvernul și-a asumat prin Legea Educației Naționale nr. 1/2011 o alocare de 6%, lucru care denotă *inexistența vreunei concordanțe între asumările făcute de către legiuitori și situația de facto cu care s-a confruntat finanțarea sistemului educațional din România*. Acest lucru relevă, pe de o parte, *lipsa unei predictibilități pe termen lung în ce privește evoluția sistemului educațional*, iar pe de altă parte, *lipsa unei viziuni guvernamentale în ce privește importanța investiției în educație și a impactului generat de aceasta* (Drăcea, 2017).

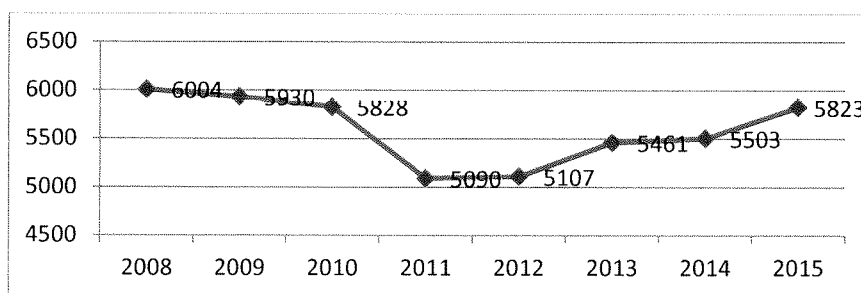
În anul 2011, în baza art. 193 din Legea Educației Naționale nr. 1/2011, și pe baza HG 789/2011, pentru prima dată universitățile au fost clasificate în trei grupe valorice: cercetare avansată și educație (I), educație și cercetare științifică sau educație și creație artistică (II), educație (III).

Clasificarea universităților (Anexa 1) în conformitate cu prevederile Legii 1/2011 a avut

impact atât asupra numărului de locuri finanțate de la buget la cele trei cicluri de învățământ (licență, master, doctorat), cât și asupra metodologiei de finanțare.

Finanțarea educației academice în România este o *finanțare pe student*. Din Figura 2.2 se poate vedea cum a evoluat finanțarea medie anuală pe student pentru perioada 2008-2015, cu precizarea că aceasta este una dintre cele mai mici din Uniunea Europeană: în anul 2012, valorile medii ale finanțării au fost de circa 12.160 EUR în țările OECD și de aproximativ 12.100 EUR în EU21 (OECD, 2015, p. 220). În România, la nivelul anului 2015, echivalentul finanțării pe student în Euro a fost de 1.310 euro.

Figura 2.2: Evoluția alocației bugetare pe student în România, perioada 2008-2015

Sursa: Prelucrare autor în baza datelor CNFIS, Raport public anual – 2015. Starea finanțării învățământului superior și măsurile de optimizare ce se impun, p. 71. Disponibil la: http://www.cnfis.ro/wp-content/uploads/2013/02/Raport_Public_CNFIS-2015.pdf

Cifra de școlarizare anuală nu este identică cu capacitatea de școlarizare, diferența dintre acestea constituind o consecință directă a Legii Educației Naționale nr. 1/2011, conform căreia *cifra de școlarizare bugetată se face prin Ordin al Ministrului pe baza unui set de criterii stabilit anual prin metodologia de finanțare*.

Impactul Legii 1/2011 asupra finanțării universităților în anul 2012, prin trecerea la finanțarea pe bază de excelență, a implicat pe de o parte, *scăderea finanțării instituționale la universitățile din categoriile II și III*, iar pe de altă parte, *prin reducerea finanțării suplimentare pe student echivalent*.

În concluzie, per ansamblu, în perioada 2011-2015, evaluarea universităților impusă prin Legea 1/2011, în scopul *ierarhizării programelor de studiu și finanțării în funcție de această poziție ierarhică nu a avut un impact financiar decât până în anul 2012*. Ulterior, după adoptarea OUG 117/2013, aceasta nu a mai produs efecte financiare.

2.2.2. Impactul strategiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România

În cadrul acestui subcapitol, analizez modul în care rezultatele înregistrate în învățământul universitar românesc în perioada 2011-2016 au fost în concordanță cu obiectivele strategice elaborate.

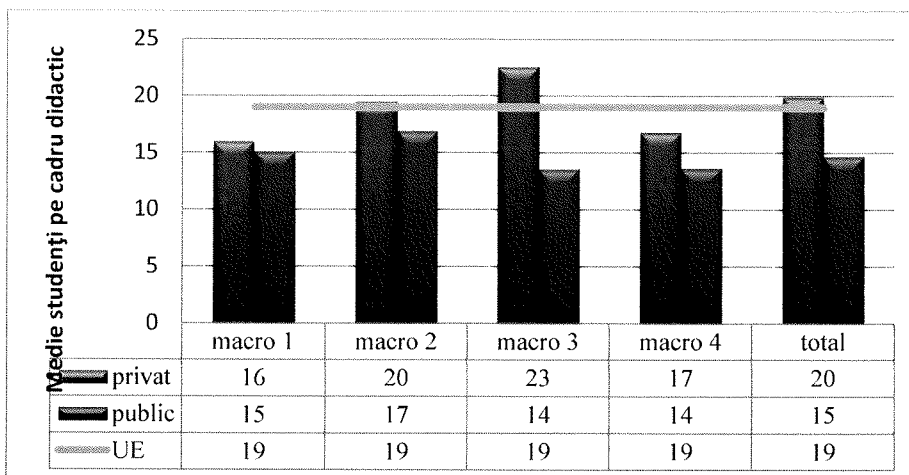
Un prim impact al strategiilor europene din domeniul învățământului superior asupra ofertei educaționale din România constă în adaptabilitatea curriculei pentru tranziția la diploma de licență de 3 ani. Instituțiile de învățământ superior din cadrul EHEA au trebuit să facă față pe de o parte asigurării gradului de compatibilizare cu cerințele și nevoile angajatorilor și, implicit, cu nevoile dezvoltării economice regionale. Programele de studii dezvoltate la nivel de licență trebuiau, pe de o parte, să fie compatibile cu cerințele Procesului Bologna, dar și adaptabile profilului dezvoltării economice, pe de altă parte.

Un aspect pe care îl supunem atenției este legat de *obiectivul strategic pe termen lung "dezvoltarea unei dimensiuni europene în educație"*. Analiza efectuată la punctul 1.3. al lucrării (Capitolul I) relevă o expansiune de universități, facultăți, programe de studii și specializări care, chiar dacă în ultimii 5 ani (începând cu anul 2012) a înregistrat o tendință de scădere, în acest context apare ca *un punct slab*, fiind asimilată *imaginii de „masificare” a învățământului superior românesc* (Figura 1.3, paragraful 1.3).

Numărul mare de universități și facultăți (dar care înregistrează un trend descrescător) este o cauză aparentă legată de scăderea calității actului educațional. Ceea ce, în opinia noastră (incluzând experții studiilor pe universități) reprezintă una dintre cauzele unui învățământ care nu a atins standardele existente la nivel european, este reprezentată de numărul mare de domenii de studii (82 la nivel de licență și 56 la nivel de master), în cadrul cărora există nominalizate 375 programe de studiu (conform Standardelor de specialitate ARACIS), disipate sub diverse denumiri în cadrul facultăților.

Aprecierea politicilor privind asigurarea calității o realizăm și prin prisma indicatorului *„numărul de studenți ce revine unui cadru didactic”*. Din acest punct de vedere, datele statistice relevă că, în sistemul public de învățământ superior (Figura 2.3), raportul înregistrat în anul universitar 2015/2016 se află sub nivelul mediei Uniunii Europene.

Figura 2.3: Raportul număr de studenți/cadru didactic în anul universitar 2015/2016 în România la nivel de macroregiuni, comparativ cu media UE

Sursa: date culese și prelucrate de expert piața muncii, Modul 4 (Drăcea, 2017, p. 68)

Scăderea numărului de studenți ce revine unui cadru didactic în universitățile de stat, de la 28, cât se înregistra în anul universitar 2008/2009, la o medie de 15 în anul 2015/2016, poate fi apreciată ca **un punct forte de realizare a direcțiilor de acțiune de implementare a obiectivului strategic**. Fața nevăzută a lucrurilor ne arată însă, o forțare din partea universităților, facilitată și de textul inițial al Legii Educației Naționale nr. 1/2011, prin pensionarea cadrelor didactice la vârsta de 65 ani, la care se adaugă în mod obiectiv scăderea numărului de studenți.

Pentru întreaga perioadă analizată (raportată la anii 1988/1989), ritmul mediu anual de creștere a numărului cadrelor didactice pentru învățământul public și privat a fost de 0,9% (din care, 2,7% ritm mediu anual în sectorul public și 0,6% în sectorul privat), acesta fiind cu mult mai mare decât ritmul mediu anual de creștere înregistrat pentru numărul total de studenți, care a fost de 2,4% (din care, 4% pentru învățământul public și -1% ritmul mediu anual pentru învățământul privat) (calculare în baza datelor INS). Această evoluție a dus la creșterea numărului de studenți raportat la un cadru didactic.

Dincolo de lacunele și criticile care există, analiza anuală efectuată de Ministerul Educației Naționale privind starea învățământului, la care se poate adăuga analiza efectuată de ARACIS privind calitatea învățământului superior, scot în evidență *pașii care au fost făcuți pe linia convergenței învățământului terțiar românesc*, ca puncte forte ale aplicării strategiilor în domeniul învățământului universitar, sens în care sintetiz câteva aspecte:

- a fost promovată *universitatea de tip managerial și antreprenorial* (conform SNCDI 2014-2020, SNÎT 2015-2020);

- a fost înființat "Registrul Matricol Unic" (RMU), prin intermediul căruia se monitorizează parcursul profesional al studenților și accesul la diplome (ca important instrument standardizat);
- au fost introduse *criterii echitabile și transparente de recrutare a resursei umane*, sens în care: a fost îmbunătățită metodologia de ocupare a posturilor didactice, au fost elaborate standarde minime pe domenii fundamentale și științifice pentru obținerea titlurilor didactice, a fost introdus mecanismul de abilitare în vederea obținerii calității de conducător științific;
- stabilirea de domenii prioritare ale cercetării științifice, *de specializare inteligentă*, considerate *domenii de competență ridicată*, dar și *domenii de prioritate publică* (SNCDI 2014-2020, SNC 2015-2020). Deși acestea sunt, cu precădere, domenii de cercetare vizate de către universitățile de stat din România, ele trebuie să se regăsească în oferta educațională a universităților într-un număr mult mai mare;
- *flexibilizarea programelor de studii*, însă doar pe linia alegerii disciplinelor opționale, nu și a parcursurilor (traseelor) de către studenți (conform SNÎT 2015-2020);
- compatibilizarea programelor de studii la nivel european și centrarea pe rezultate;
- armonizarea "Cadrului Național al Calificărilor din Învățământul Superior" (CNCIS) cu Cadrul General al Calificărilor pentru Spațiul European al Învățământului Superior. Înscrierea programelor de studiu în "Registrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior" (RNCIS), conform prevederilor Ordinului MCTS nr. 5703/2011, reprezintă un mijloc pus la dispoziția angajatorilor, asociațiilor profesionale, patronate etc., în scopul descrierii tuturor calificărilor oferite de instituțiile de învățământ superior prin prezentarea competențelor relevante, ocupațiilor posibile, modalităților de acces la calificare (SNÎT 2015-2020) (ca important instrument standardizat);
- accesarea de fonduri europene pentru implementarea proiectelor ce au ca scop corelarea programelor de studii cu cerințele pieței muncii;
- deschiderea învățământului superior românesc în spațiul european European Higher Education Area (EHEA);
- internaționalizarea procesului de învățământ.

În condițiile în care piața muncii este suprasaturată de absolvenții din domeniul fundamental Științe sociale, iar specificul regional se bazează pe diferite ramuri ale economiei, *oferta educațională a universităților nu este suficient de elastică pentru a se adapta noilor provocări de pe piață.*

Diferențele foarte mari existente între oferta educațională și capacitatea pieței muncii de absorbție a absolvenților se poate explica și prin *dificultatea grupării ofertei educaționale pe ramuri ale economiei*, întrucât, pe de o parte, un absolvent al domeniului fundamental "Științe sociale", de exemplu, își poate găsi un loc de muncă într-o altă ramură a economiei, iar pe de altă parte, nu există suficiente date statistice care să furnizeze informații despre inserția absolvenților în funcție de pregătire.

2.3. Intervenții dezvoltate pentru învățământul superior din România și impactul acestora asupra ofertei educaționale a universităților

Intervențiile dezvoltate asupra sistemului de învățământ superior din România vizează, în principal, Programele Naționale de Reformă (PNR), dar și proiectele implementate în domeniul învățământului superior pentru îndeplinirea strategiilor trasate.

Astfel, în anul 2011, România elaborează **Programul Național de Reformă (PNR) 2011-2013** (<http://www.mae.ro/node/19287>), ce definește și creează cadrul necesar de aplicare a politicilor de dezvoltare economică în consens cu politicile UE.

În ce privește învățământul, PNR 2011-2013 *încadrează educația și formarea profesională în cadrul obiectivelor prioritare* pe care le transpune prin intermediul Legii Educației Naționale nr. 1/2011. Concret, obiectivele strategice 2020 "au în vedere trei domenii ale educației și formării profesionale care vizează: cercetarea, dezvoltarea și inovarea; ocuparea forței de muncă în scopul creșterii ratei de ocupare a persoanelor cuprinse între 25 și 64 de ani; educația în vederea creșterii ponderii pregătirii terțiare a persoanelor cu vârstă cuprinsă între 30 și 34 de ani" (PNR 2011-2013).

PNR 2011-2013 continuă reformele asumate pentru perioada 2007-2010 și propune **noi reforme** derivate din obiectivele Strategiei Europa 2020, printre care:

- "modernizarea sistemului educațional românesc, în scopul adaptării la cerințele actuale ale societății cunoașterii și la creșterea economică inteligentă și favorabilă incluziunii";
- "dezvoltarea unui *Cadru Național al Calificărilor* în concordanță cu nivelul economic de dezvoltare și asimilarea lui la nivelul pieței muncii";
- "crearea unui cadru de selecție obiectiv în vederea atragerii tinerilor cu aptitudini în domenii precum TIC, inginerie, științe ale naturii, servicii, agricultură";
- "crearea mecanismelor de recunoaștere a competențelor dobândite prin învățarea formală

și non-formală pentru toți tinerii cu potențial intelectual”;

- ”stimularea învățării pe tot parcursul vieții” (Life Long Learning).

Începând cu anul 2014, statutul de stat membru al UE cu regim normal obligă guvernul la **elaborarea anuală a unui Program Național de Reformă** și a unui **Program de convergență** prin care să fie actualizat și completat programul cadru de referință. Acordul de Parteneriat 2014-2020 încheiat cu UE oferă *oportunitatea accesării fondurilor europene structurale și de investiții în vederea derulării a unei serii de proiecte înscrise în axele prioritare de cercetare, dezvoltare și inovare.*

41

Programul Național de Reformă 2014 are ca obiectiv accelerarea reformei sistemului de învățământ, consolidarea capacității administrative a unităților de învățământ, precum și realizarea unei alinieri și mai accentuate a ofertei educaționale la cerințele pieței forței de muncă.

Sintetizate, direcțiile de acțiune ale PNR 2014 sunt:

- înlăturarea disfuncționalităților în aplicarea Legii Educației Naționale nr. 1/2011;
- continuarea actualizării standardelor ARACIS, elaborarea de standarde specifice domeniului de sănătate, revizuirea standardelor specifice celorlalte calificări, elaborarea procedurilor specifice pentru evaluarea domeniilor de masterat;
- finalizarea *Strategiei Naționale pentru Învățământul Terțiar din România*, precum și a *Strategiei Naționale de Învățare pe tot Parcursul Vieții*, folosind asistența tehnică a Băncii Mondiale prin intermediul proiectelor cofinanțate prin POS DRU;
- consolidarea instrumentelor de monitorizare a inserției absolvenților pe piața muncii;
- continuarea implementării programelor sociale pentru studenți;
- operaționalizarea ”*Registrului Național al Calificărilor din Învățământul Superior*” (RNCIS), care a fost început în anul 2013;
- adoptarea ”Cadrului Național al Calificărilor” reglementat prin HG 918/2013;
- dezvoltarea sistemului de calificări din România.

Programul Național de Reformă 2015 este un demers îndreptat în direcția reducerii decalajelor existente față de alte state ale UE în domeniul coeziunii sociale și teritoriale, dar și al creării locurilor de muncă.

Sintetizând principalele *angajamente expuse în PNR 2015* în domeniul învățământului superior, prezentăm următoarele aspecte (PNR 2015, p. 19):

- dezvoltarea infrastructurii educaționale;
- înființarea Centrelor de Consiliere și Orientare Profesională a studenților din anii

terminali, ce au ca obiective ”consilierea studenților și absolvenților în privința traseului educațional, reducerea abandonului universitar și facilitarea relației dintre studenți și piața muncii”;

- finalizarea ”proiectelor de strategii naționale pentru învățământul terțiar, respectiv pentru învățarea pe tot parcursul vieții”, beneficiind de asistența Băncii Mondiale și finanțate prin fondurile structurale POS DRU;

- implementarea *Cadrului Strategic pentru creșterea participării, calității și eficienței învățământului terțiar* din România 2014-2020;

- consolidarea instrumentelor de monitorizare a inserției absolvenților pe piața muncii prin ”realizarea unei platforme informatice care să faciliteze accesul universităților la instrumentele de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților, prin proiectul cofinanțat FSE *Managementul corelării sistemului de învățământ cu piața muncii*;

- continuarea implementării programelor sociale pentru studenți;

- pentru asigurarea calității procesului educațional, Ministerul Educației și Cercetării Științifice (MECS), devenit în prezent Ministerul Educației Naționale (MEN), ”a decis lichidarea a 186 de specializări universitare în anul 2013, urmate de alte 135 în anul 2014. De asemenea, 3 universități se aflau într-un program de monitorizare și toate programele altor 4 universități se aflau în curs de lichidare” (este vorba despre universități private);

- consolidarea sistemului informatic pentru preluarea, evaluarea, informarea privind tezele de doctorat și de gestionare a titlurilor universitare, un program de detectare a plagiatelor;

- realizarea de consorții universitare.

Programul Național de Reformă 2016, în domeniul învățământului terțiar, a fost elaborat din necesitatea asigurării unui învățământ deschis, de calitate, competitiv și adaptat la cerințele pieței muncii. PNR 2016 reprezintă *principalul instrument (sau intervenție) de monitorizare a nevoilor de reformă structurală de la nivelul României*. Programul integrează întregul set de instrumente și politici sinergice cu strategiile de dezvoltare europene, inclusiv recomandările realizate de Comisia Europeană.

În scopul realizării strategiei naționale pentru învățământul terțiar, PNR 2016, în subcapitolul 4.7 *Educația terțiară*, preia obiectivele strategiei Europa 2020, respectiv ponderea populației cu vârsta de 30-34 ani cu nivel de educație terțiară trebuie să atingă nivelul de 26,7% în anul 2020, de la un nivel de 25,5% în 2015. Printre direcțiile de acțiune fixate pentru atingerea acestui obiectiv se numără ”creșterea calității învățământului superior și a corelării cu piața muncii și

crearea și dezvoltarea unui cadru de învățare pe tot parcursul vieții deschis și accesibil” (Programul Național de Reformă 2016, p. 27).

Sintetizate, PNR 2016 are în vedere o serie de obiective care au ca suport reglementări corespunzătoare, după cum urmează:

- continuarea implementării programelor sociale pentru studenți conform unei *Metodologii a MECS privind alocarea fondurilor de finanțare – de bază și suplimentare – a instituțiilor de învățământ superior* și care să fie bazată pe un set de indicatori de calitate privind orientarea internațională, regională și echitatea socială;
- dezvoltarea capacității instituționale și creșterea gradului de internaționalizare a învățământului superior, scop în care este necesară elaborarea a două documente: pe de o parte, *”Metodologia de alocare și utilizare a Fondului pentru dezvoltarea instituțională a universităților de stat”*, pe de altă parte, *”Strategia națională privind internaționalizarea învățământului superior din România pentru perioada 2016-2025”*;
- creșterea calității învățământului superior și corelarea cu piața muncii pentru perioada 2016-2017 impune actualizarea standardelor de calitate ARACIS pe baza unui set clar și transparent de indicatori pe baza cărora MECS să elaboreze metodologia de clasificare a instituțiilor de învățământ superior și ierarhizarea programelor de studii;
- crearea și dezvoltarea cadrului de învățare pe tot parcursul vieții, conform *Strategiei de învățare pe tot parcursul vieții* definitivată în anul 2015 și aprobată prin HG nr. 418/2015;
- aprobarea structurii *Registrului Național al Calificărilor din România*, gestionat de către Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC), care contribuie la armonizarea sistemului de educație și formare profesională cu piața muncii, deziderat esențial pentru finalitatea ”produsului” procesului de învățământ;
- operaționalizarea sistemelor informatice, referindu-ne în special la *Registrul Educațional Integrat* (instrument standardizat) și inter-operabilitatea bazelor de date în vederea monitorizării traseului profesional al studenților.

Alături de Programele Naționale de Reformă, în cadrul intervențiilor dezvoltate pe linia învățământului superior se înscrie și **Planul Național de Dezvoltare (PND) 2007-2013**. Perioada de programare 2007-2013 reprezintă o corelare cu strategiile sistemului educațional universitar deoarece acesta s-a implementat în același timp cu apariția Legii Educației Naționale nr. 1/2011, *contribuind în mod direct la implementarea prevederilor acesteia*.

PND reprezintă documentul de coordonare și planificare strategică în vederea reducerii

disparităților regionale la nivelul UE, conform Politicii de Coeziune. PND 2007-2013 a transpus strategii în domeniul sistemului de învățământ superior prin intermediul a 2 dintre cele 6 priorități naționale de dezvoltare stabilite, astfel: Prioritatea națională 1, "Creșterea competitivității economice și a economiei bazate pe cunoaștere", ce integrează latura de cercetare din sistemul universitar; Prioritatea națională 4, "Dezvoltarea resurselor umane, promovarea ocupării și incluziunii sociale și întărirea capacității administrative", ce vizează aspecte legate de eficiența și eficacitatea sistemului de învățământ terțiar precum și legătura cu piața muncii.

PND abordează situația învățământului universitar, acesta constituind o *premisă imperativ necesară pentru creșterea economică* și pentru generarea de avantaje competitive pentru economia românească. Documentul admite *preocuparea pentru cantitate și mai puțin pe calitate a învățământului terțiar românesc*, deoarece principala preocupare a universităților după anii 1990 a fost extinderea numărului de specializări și a numărului de studenți.

Pe linia intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior, mai multe proiecte au fost implementate în perioada 2007-2015, având ca scop creșterea calității sistemului de educație.

Dintre proiectele implementate de către MEN, ca beneficiar, în domeniul învățământului superior, sunt sintetizate următoarele (<http://www.edu.ro/proiecte>):

- un număr de 2 proiecte au fost gestionate de către "Unitatea de Management al Proiectelor pentru Modernizarea Rețelei Școlare și Universitare" (UMPMRSU), dintre care menționăm proiectul privind "Reforma Educației Incluzive (PREI)", derulat prin Banca Mondială, pe perioada 2007-2011;
- proiecte gestionate de "Unitatea de Management al Proiectelor cu Finanțare Externă" (UMPFE), precum proiectul finanțat prin Banca Mondială, "Proiectul privind Învățământul Secundar (ROSE)", ce își propune "să contribuie la reducerea abandonului în învățământul secundar și terțiar și la creșterea ratei de promovare a examenului de bacalaureat";
- proiecte gestionate de "Unitatea de Implementare a Proiectelor Finanțate din Fonduri Structurale" (UIPFFS), *finanțate prin PODCA* (precum "Sisteme moderne de preluare, evaluare și informare privind tezele de doctorat și de gestionare a titlurilor universitare în cadrul Ministerului Educației Naționale", "Îmbunătățirea eficacității organizaționale a Învățământului Superior prin stabilirea unui set de indicatori specifici și crearea

capabilității de gestionare și monitorizare a acestora”), *prin POSDRU* (precum ”Convergența pregătirii universitare cu viața activă în domeniul economic”, ”Managementul comunicării cu Alunni pentru instituții de învățământ superior din România”, ”Tineri antreprenori de succes”, ”Dezvoltarea și implementarea unui program-pilot integrat pentru creșterea accesului la învățământul superior pentru persoane cu dizabilități”, ”De la teorie la practică prin întreprinderea simulată”, ”Managementul corelării sistemului de învățământ cu piața muncii”, ”Calitate, inovare, comunicare în sistemul de formare continuă a didacticienilor din învățământul superior”, ”Comunitate virtuală interuniversitară pentru știință, tehnologie, inovare și valorificare a proprietății intelectuale”, ”Rețeaua Autorităților Competente pentru Calificările Profesionale din România (IMI PQ NET România)”, ”Formarea cadrelor didactice universitare și a studenților în domeniul utilizării unor instrumente moderne de predare-învățare-evaluare - pentru disciplinele matematice, în vederea creării de competențe”, ”Personalul didactic din sistemul de învățământ preuniversitar și universitar de stat – promotor al învățării pe tot parcursul vieții”, ”Îmbunătățirea calității sistemului național de învățământ superior în conformitate cu schimbările societății bazate pe cunoaștere și cu dinamica pieței muncii”), dar și *proiecte finanțate din alte fonduri*, precum ”Job Orientation - training in businesses and schools (JOBS)”.

Aliniate la intervențiile dezvoltate asupra învățământului superior din România, sunt și documentele care tratează rezultatele obținute la nivel național, precum: Raport public anual, CNFIS pentru anii 2012, 2013, 2015, Starea finanțării învățământului superior și măsurile de optimizare ce se impun (CNFIS), Raport privind starea învățământului superior în România pentru anii 2012, 2013, 2014, 2015 (publicate de MEN).

Ca urmare a intervențiilor prezentate mai sus, impactul acestora este apreciat, în special, prin *dezvoltarea și aplicarea de instrumente standardizate*.

Astfel, înființarea ”*Cadrului Național al Calificărilor din Învățământul Superior*” (CNCIS), ce reprezintă un ”instrument unic care stabilește structura calificărilor și asigură recunoașterea națională, precum și compatibilitatea și comparabilitatea internațională a calificărilor dobândite în cadrul sistemului de învățământ superior”, are impact în *creșterea transparenței și a portabilității calificărilor acordate și prin susținerea învățării pe tot parcursul vieții*.

Așa cum precizează European Commission (2008) și Council of Europe (2007), implementarea unui cadru comun al calificărilor la nivel european aduce numeroase beneficii

atât universităților, cât și stakeholderilor, cu un impact real *numai în contextul dezvoltării simultane a sistemului de asigurare al calității.*

Instrumentul standardizat dezvoltat ca urmare a implementării CNCIS îl constituie înscrierea programelor de studiu în **"Registrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior"** (RNCIS), în care se pot regăsi denumirile ocupațiilor conform codurilor COR, calificările obținute, programul de studiu, denumirea universității și modulul suplimentului la diplomă ce va fi obținut. În Registru se găsesc înscrise 59 de universități, 307 facultăți, 2520 calificări oferite, numărul de calificări pe fiecare universitate (http://www.anc.edu.ro/?page_id=610). RNCIS reprezintă un instrument valoros, cu impact asupra *echilibrării pieței muncii, prin prisma ofertei forței de muncă, pe calificări.*

Un alt instrument standardizat îl reprezintă realizarea **platformei "studyinromania.gov.ro"**, pe care se pot găsi *informații utile potențialilor studenți străini ce doresc să studieze în România*, cu privire la programele de studiu oferite de instituțiile de învățământ superior din România (apelând motorul căutare pe platformă), dar și o serie de indicatori reprezentativi ai învățământului românesc și informații despre modul de viață în România. Platforma a fost realizată printr-un proiect finanțat prin programul POSDRU și are **impact asupra dezvoltării internaționalizării învățământului românesc prin atragerea studenților străini.**

Construirea **platformei ERRIS (Engage in the Romanian Research Infrastructures System)**, "oferă informații cu privire la *infrastructurile de cercetare disponibile în instituțiile de învățământ superior (IIS) și institutele naționale de cercetare dezvoltare (INCD)* (<https://erris.gov.ro/index.php?>).

Înființarea **"Registrului Educațional Integrat" (REI)**, cu **impact asupra accesului la rapoarte cu indicatori de sistem ai învățământului universitar în vederea "adaptării ofertei educaționale, la nivel de universitate, până la dezvoltarea politicilor în domeniu, la nivel național"**. REI cuprinde: "Registrul Matricol Unic" (RMU) prin intermediul căruia se monitorizează parcursul profesional al studenților și accesul la diplome (*momentan disponibil, însă, doar pentru reprezentanții universităților și MEN*); "Harta instituțiilor de învățământ superior din România"; "Date statistice cu privire la studenți".

"Platforma națională de colectare a datelor statistice pentru învățământul superior", **Platforma ANS**, dezvoltată de UEFISCDI prin proiectul "Politici publice fundamentate în Învățământul Superior: o premisă necesară pentru dezvoltarea României", cofinanțat din PODCA, oferă date statistice raportate de instituțiile de învățământ superior către MEN,

”componentă care poate sta la baza unui Sistem Informatic Strategic pentru Învățământul Superior (SISIS)”. De asemenea, această platformă este disponibilă momentan doar pentru reprezentanții universităților. Platforma este utilă instituțiilor care ”colectează și gestionează date privind învățământul superior prin realizarea unui sistem care să ajute la inter-operarea datelor deja culese de către acestea, evitând dubla colectare și raportare a datelor statistice”.

Un alt instrument creat pentru *promovarea rezultatelor cercetării* este *platforma BrainRomania*, extinsă la nivel internațional, pentru toți actorii din sistemul de inovare din România. Prin această platformă se oferă oportunitatea de a dezvolta colaborări și obținerea de finanțări pentru diverse proiecte de cercetare, cu *impact asupra promovării și dezvoltării activității de cercetare în România*.

Adoptarea Ordinului nr. 3666/2012 privind aprobarea *Codului drepturilor și obligațiilor studentului* are un impact deosebit asupra sistemului de învățământ superior, ca principală intervenție, ce „reușește să prezinte în detaliu mecanisme, structuri și să dea răspunsuri la câteva dintre problemele esențiale pe care le-au ridicat toate organizațiile studențești, fiind doar un început, pentru că vor trebui încheiate astfel de acorduri la nivelul fiecărei universități” (Ministrul Cătălin Baba, declarație preluată de Agerpress, 30 Martie 2012). Așa cum arată Mirică și Abdulamit (2014), Codul a avut un *impact pozitiv asupra creșterii transparenței și dialogului între universități și organizațiile studențești*.

Adoptarea *Codului studiilor universitare de doctorat*, ca una dintre intervențiile dezvoltate ca urmare a implementării Legii Educației Naționale nr. 1/2011, a fost necesară în contextul art. 158 alin. 1 din Lege. Codul are drept scop *eficientizarea organizării și desfășurării studiilor de doctorat*.

Deși au fost create aceste instrumente care să asigure transparența indicatorilor și bazelor de date în învățământul superior, informații utile în realizarea unor analize și predicții de sistem, precum Registrul Matricol, Registrul Educațional Integrat (REI) și alte instrumente implementate prin programe finanțate din fonduri structurale, la acest moment, *accesul la datele regăsite în acestea este restricționat*.

CAPITOLUL III

METODOLOGIA CADRU DE EVALUARE A IMPACTULUI STRATEGIILOR/INTERVENȚIILOR DEZVOLTATE PENTRU SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR ASUPRA OFERTELOR EDUCAȚIONALE ALE UNIVERSITĂȚILOR

48

Obiectivul acestui capitol îl reprezintă elaborarea *Metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților*, în baza rezultatelor studiilor dezvoltate de către experții 1-16, completate cu propriile analize și constatări.

Pentru atingerea acestui obiectiv, activitățile urmărite în cadrul acestui capitol pornesc de la a oferi răspunsuri la următoarele întrebări: "Care au fost punctele forte și punctele slabe ale strategiilor, intervențiilor și instrumentelor dezvoltate asupra ofertelor educaționale pentru învățământul superior din România, după aplicarea Legii Educației Naționale nr. 1/2011?" și "În ce măsură impactul acestor strategii, intervenții, instrumente ar putea fi cuantificate și îmbunătățite?".

Pentru a răspunde la aceste întrebări, am elaborat două obiective de cercetare, și anume:

- 1) *Identificarea punctelor forte și punctelor slabe ale metodologiilor de evaluare a impactului strategiilor, intervențiilor și instrumentelor dezvoltate asupra ofertelor educaționale pentru învățământul superior din România, după aplicarea Legii Educației Naționale nr. 1/2011;*
- 2) *Elaborarea Metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților și evaluarea empirică a acestuia.*

3.1. Puncte forte și puncte slabe ale strategiilor, intervențiilor și instrumentelor aplicate asupra ofertelor educaționale pentru învățământul superior din România. Evaluare rezultate studii obținute de către experți piața muncii în cadrul modulelor 1-16

Plecând de la sinteza realizată în capitolul anterior cu privire la analiza *impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România asupra ofertelor educaționale ale universităților* - ce se circumscrie celor două obiective specifice ale lucrării, în cadrul acestui subcapitol sintetizez principalele puncte forte și puncte slabe ale strategiilor, intervențiilor și instrumentelor standardizate dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților, desprinse în baza rezultatelor studiilor obținute de către experți piața muncii în cadrul modulelor 1-16 (Tabel 3.1).

Tabel 3.1: Puncte forte și puncte slabe ale metodologiilor de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor și ale instrumentelor standardizate dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților

Strategii/ Intervenții/ Instrumente standardizate	Puncte forte	Puncte slabe
Legea Educației Naționale nr. 1/2011	A fost promovată universitatea de tip managerial (relevant în guvernanta universităților); Asigurarea transparenței (prin platforma online de concursuri de posturi didactice jobs.edu.ro; rapoartele anuale ale rectorilor; publicarea online a tezelor de doctorat; publicarea execuției bugetare anuale a universităților de stat etc.); Creșterea autonomiei universitare, îmbunătățirea structurii organizatorice și funcționale a universităților, inclusiv prin includerea studenților în cadrul acestora și consolidarea răspunderii publice; A fost demarat procesul de adaptare și restructurare a programelor de studii oferite de universități, atât la cerințele pieței regionale a muncii, cât și la constrângerile legate de finanțare,	În lipsa unor sancțiuni clare, o serie întreagă de prevederi privind transparența nu sunt aplicate de către universități; Art. 8 din Legea Educației Naționale cu privire la alocarea cheltuielilor pentru educație din PIB de 6% în fiecare an nu a fost niciodată respectat, de facto (Drăcea, 2017); Impactul prevederilor cu privire la finanțare în funcție de ierarhizarea programelor de studiu a creat o adevărată degringoladă asupra ofertei programelor educaționale, cu toate că, această prevedere nu a avut un impact financiar decât până în anul 2012 (după adoptarea OUG 117/2013, aceasta nu a mai produs efecte financiare);

	fapt ce a determinat desființarea anumitor programe de studii și înființarea altora noi (cu impact asupra procesului educațional); • Îmbunătățirea sistemului de asigurare a calității ca urmare a evaluărilor periodice efectuate la nivel instituțional și de program de către ARACIS, în care sunt implicați și studenții; • Compatibilizarea ciclurilor de învățământ cu cerințele unei educații centrate pe valoare și cu Cadrul European al Calificărilor; • Asigurarea unui sistem de finanțare care a stimulat universitățile performante și readaptarea constantă a celorlalte universități la constrângerile financiare impuse.	• Oferta educațională a universităților nu este suficient de elastică pentru a se adapta noilor provocări de pe piață; • Urmare a constrângerilor financiare și, ca atare, a ineficienței anumitor programe de studii, s-a renunțat la anumite programe de studii nou înființate (exemplul general al programelor de studii într-o limbă de circulație internațională, engleză și/sau franceză); • Legea nu a putut rezolva numeroase probleme de fond, precum: rata ridicată a abandonului școlar, lipsa de pregătire a unor cadre didactice, modernizarea metodelor de învățare, diminuarea numărului de discipline studiate.
Strategii dezvoltate	• Scăderea numărului de studenți ce revine unui cadru didactic în universitățile de stat sub media UE; • Criterii echitabile și transparente de recrutare a resursei umane; • Stabilirea de domenii prioritare ale cercetării științifice, de <i>specializare inteligentă</i> și domenii de <i>prioritate publică</i>, fiecare universitate asigurând formarea de specialiști în aceste domenii; • Universitățile asigură formarea de specialiști în anumite domenii de sectoare economice cu potențial competitiv, conform SNC; • Flexibilizarea programelor de studii (deși nu în măsură foarte mare); • Asigurarea de competențe transversale TIC și antreprenoriale la majoritatea domeniilor de studii (SNCDI); • Compatibilizarea programelor de studii la nivel european și centrarea pe rezultate; • Deschiderea învățământului superior românesc în spațiul european European	• Expansiunea universităților, facultăților, programelor de studii și specializărilor care, chiar dacă în ultimii 5 ani (începând cu anul 2012) a înregistrat o tendință de scădere, este asimilată imaginii de „masificare” a învățământului superior românesc; • Numărul mare de domenii de studii și programe de studiu, disipate sub diverse denumiri în cadrul facultăților, uneori chiar dacă acestea nu sunt compatibile cu specificul facultății, ceea ce face să apară un <i>conglomerat de competențe și de riscuri legate de inserția pe piața muncii</i>; • Deși universitățile sunt orientate către domeniile de cercetare ale specializării inteligente și de prioritate publică, universitățile din România trebuie să le includă în oferta educațională într-un număr mult mai mare și să le promoveze; • Nu toate programele de studii, licență și master, din cadrul

	Higher Education Area (EHEA); • Internaționalizarea procesului de învățământ.	universităților de stat, au incluse discipline TIC și discipline ce asigură competențe antreprenoriale; • Discrepanța între oferta educațională promovată pe programe de studii considerate a fi prioritare de către universități și domeniile cu potențial de dezvoltare la nivel regional.
Intervenții/ Instrumente	• Accesarea de fonduri de finanțare nerambursabilă pentru implementarea proiectelor ce au ca scop corelarea programelor de studii cu cerințele pieței muncii, creșterea calității procesului de învățământ; • Înființarea Registrelor ca baze de date la nivel național (RMU, REI, RNCIS) prin intermediul cărora se monitorizează parcursul profesional al studenților și accesul la diplome, se asigură creșterea transparenței, echilibrarea pieței muncii prin prisma ofertei forței de muncă, pe calificări; • Înființarea de platforme care să ajute la dezvoltarea internaționalizării învățământului românesc prin atragerea studenților străini (platforma "studyinromania.gov.ro"); • Creșterea oportunității de a dezvolta colaborări și obținerea de finanțări în domeniul cercetării cu impact asupra promovării și dezvoltării activității de cercetare în România (platforma "BrainRomania"), conectată la nivel internațional; • Deschiderea dialogului între universități și organizațiile studențești (Codul drepturilor și obligațiilor studentului).	• <i>Lipsa unei predictibilități pe termen lung în ce privește evoluția sistemului educațional, iar pe de altă parte, lipsa unei viziuni guvernamentale în ce privește importanța investiției în educație și a impactului generat de aceasta;</i> • Dificultatea grupării ofertei educaționale pe ramuri ale economiei, întrucât, pe de o parte, un absolvent al domeniului fundamental Științe sociale, de exemplu, își poate găsi un loc de muncă într-o altă ramură a economiei, iar pe de altă parte, <i>nu există suficiente date statistice care să furnizeze informații despre inserția absolvenților în funcție de pregătire</i> (Drăcea, 2017); • Accesul la datele regăsite în Registrele și Platformele create este <i>restricționat momentan doar la dispoziția reprezentanților universităților și MEN.</i>

Sursa: sinteză autor în baza propriilor constatări și a rezultatelor studiilor realizate de experți piața muncii, modulele 1-16

Cu referire la *evaluarea rezultatelor studiilor obținute de către experți piața muncii în cadrul modulelor 1-16, în ce privește impactul strategiilor, intervențiilor și instrumentelor*

aplicate asupra ofertelor educaționale pentru învățământul superior din România, sintetizez următoarele:

- s-a realizat o *diferențiere a fiecărei universități analizate de către experți piața muncii în cadrul fiecărui modul 1-16*, prin prisma programelor de studii oferite racordate la Legea Educației Naționale și a principalelor strategii, intervenții și/sau instrumente dezvoltate asupra ofertelor educaționale pentru învățământul superior din România. S-au aplicat și interpretat chestionare/interviurile racordate la acestea;
- au fost formulate interpretări cu privire la *strategiile elaborate în domeniu (europene, naționale și regionale) și impactul acestora asupra universităților repartizate*, apreciate prin prisma unor indicatori specifici în cadrul tuturor modulele 1-16;
- au fost aduse aprecieri și interpretări consistente cu privire la *intervențiile (programele) dezvoltate și impactul acestora asupra universităților repartizate, diferențiate de strategiile întreprinse*, în cadrul modulelor 4, 5, 7;
- au fost aduse aprecieri și interpretări consistente cu privire la propunerile privind *instrumentele standardizate pentru universitățile studiate*, remarcate îndeosebi în cadrul Modulului 7;
- s-a realizat *cuantificarea/evaluarea impactului strategiilor, intervențiilor și instrumentelor aplicate asupra ofertelor educaționale ale universităților* în cadrul Modulelor 7 și 15 prin măsurarea lor concretă prin metodologie pe bază de punctaj (Modul 15) și aprecierea pe bază de nivel de impact (Modul 7).

Având în vedere aceste aspecte, ipoteza **H3. Strategiile și intervențiile/instrumentele standardizate dezvoltate pentru universitățile din România au avut un impact însemnat asupra ofertei educaționale a acestora**, formulată la începutul elaborării studiului, *este îndeplinită parțial*, deși toate strategiile/intervențiile destinate învățământului superior se înscriu în tendința generală de compatibilizare a ofertelor educaționale la nivelul universităților din Europa.

3.2. Metodologia cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților

Pentru cuantificarea impactului educației, utilizarea unor *indicatori de performanță* ar putea facilita atât îmbunătățirea procesului educațional, cât și implementarea politicilor educaționale naționale, cu referire la eventualele probleme sistemice. Însă, așa cum s-a subliniat și într-un studiu al Băncii Mondiale (Carvalho și White, 1994), *indicatorii de performanță sunt doar orientativi și nu pot înlocui analiza aprofundată și munca evaluativă efectuată în interiorul instituțiilor de învățământ.*

Evaluarea impactului strategiilor/intervențiilor destinate învățământului superior din România ar trebui să se concentreze pe impactul și rezultatele asupra *universităților (guvernanță), procesului educațional (componenta studenți), cercetării științifice (calitatea resursei umane) și legătura cu mediul socio-economic (componenta absolvenți).* Toate acestea trebuie racordate la *indicatorii trasați prin strategiile europene (strategia Europa 2020) și strategiile naționale în domeniul educației.* Așa cum evidențiază Cunha și Miller (2014), în vederea evaluării impactului general al unei strategii/intervenții, sunt necesare selectarea și combinarea mai multor indicatori, care să ofere o imagine de ansamblu relevantă.

În ce privește nivelul de aplicabilitate al evaluărilor de impact, Hillman et al. (2015) demonstrează că *”evaluările de impact al strategiilor/intervențiilor destinate învățământului superior pot fi realizate atât la nivel de universitate, cât și la nivel macroeconomic”.* Literatura de specialitate arată *avantajele ambelor tipuri de evaluare.* Astfel, Lenton (2015) demonstrează faptul că evaluarea satisfacției studenților prin anchete la nivel național reprezintă un *instrument de promovare util pentru oferta educațională a universităților.* Dearden et al. (2014) arată faptul că evaluările la nivel macroeconomic a intervențiilor/strategiilor dezvoltate pentru învățământul superior sunt deosebit de utile în cazul programelor sociale. Jorgensen și Sursock (2014) arată că evaluarea intervențiilor/strategiilor la *nivel de universitate este deosebit de importantă din perspectiva guvernanței la nivel instituțional, a sustenabilității financiare, a rezultatelor studenților, a rezultatelor cercetării, a impactului universității la nivel local și internaționalizării.*

Astfel, pentru fundamentarea *metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor*

educaționale ale universităților, propun măsurarea a **5 criterii generale** (Tabel 3.2), ce au legătură directă cu nevoile sistemului de învățământ superior și oferă un caracter transversal, aplicându-se la nivelul întregului set de strategii sau intervenții dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior.

Tabel 3.2: Categoriile de criterii pentru fundamentarea Metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților

Criteriul/Indicatorul	Caracteristici
C₁: Guvernanța universităților (național/universitate)	Acest criteriu se regăsește, în principal, în procesul de management universitar, respectiv în stabilirea strategiei fiecărei universități și a planurilor de acțiune. De asemenea, acest criteriu vine să sublinieze și să consolideze gradul de autonomie a fiecărei universități, obiectiv regăsit în toate strategiile cu adreșabilitate către învățământul superior. Principalele caracteristici urmărite în cadrul acestui criteriu sunt următoarele: managementul universitar și autonomia instituțională; capacitatea instituțională (cu referire la capacitatea de a susține învățarea și predarea, cercetarea și serviciile destinate societății); transparență și gestiunea bazelor de date; finanțare.
C₂: Procesul educațional (național/universitate)	Procesul educațional are cel mai înalt grad de relevanță în cadrul fiecărei universități, el venind să transpună strategiile specifice cu cele definite în strategiile naționale și cerințele de pe piața muncii, regăsite în planurile de învățământ (respectiv curricula fiecărei discipline), dar și calitatea acestuia. Principalele caracteristici urmărite în cadrul acestui criteriu sunt următoarele: adaptarea/diversificarea ofertei educaționale (flexibilitatea programelor de studii, adaptarea acestora conform strategiilor SNCDI și SNC, cu accent pe domenii de specializare inteligentă, domenii de prioritate publică și domenii cu competențe ridicate); asigurarea de competențe profesionale/transversale, conform strategiilor la nivel național (de exemplu, competențe

	antreprenoriale, TIC); stagii de practică; dezvoltare resurse umane și infrastructură; rapoarte de evaluare ale programelor de învățământ și ale cadrelor didactice (cu acțiuni de follow-up).
C3: Performanța academică (național/universitate)	Acest criteriu are în vedere: contextul modernizării învățământului superior românesc prin compatibilizarea cu cel european; accentul care este pus pe cercetare, dezvoltare, inovare, conform SNCDI. Astfel, pentru acest criteriu, considerăm evaluarea următoarelor aspecte: rezultatele obținute în activitatea de cercetare științifică sau creație artistică; asigurarea resurselor necesare cercetării (contracte CDI, granturi de cercetare, înființarea și funcționarea centrelor de cercetare); implicarea tinerilor în activitatea de cercetare (crearea de posturi pentru asistenți de cercetare etc.).
C4: Relațiile cu mediul extern (național/universitate)	Acest criteriu are în vedere relația cu mediul socio-economic (acorduri și parteneriate cu agenți economici; evaluarea programelor de către angajatori; programe comune angajatori-studenți; urmărirea ratei de integrare a absolvenților pe piața muncii conform competențelor obținute; efectuarea de predicții asupra nevoilor pe piața muncii; existența compatibilităților cu direcțiile de dezvoltare regională) și internaționalizarea (programe organizate cu universități străine, mobilitate internațională pentru studenți și cadre didactice, programe de studii în limbi străine).
C5: Indicatori conform strategiilor europene/naționale (național)	Acest criteriu are în vedere țintele trasate în strategia Europa 2020, precum și cele adoptate pentru România, conform SNÎT 2015-2020. Astfel, avem în vedere următorii indicatori: numărul studenților/1000 persoane pentru grupa de vârstă 20-64 ani; ponderea abandonului școlar terțiar timpuriu; ponderea persoanelor cu studii superioare în totalul populației tinere pentru grupa de vârstă 30-34 ani; numărul studenților/cadru didactic.

Sursa: contribuție autor în baza propriilor constatări și a sintezei rezultatelor realizate de experți piața muncii, Modul 7 (Andrei, 2017, pp. 104-106) și Modul 15 (Boboc, 2017, pp. 19-21)

Criteriile pentru fundamentarea Metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților (Tabel 3.2) au caracter general de aplicabilitate atât pentru întregul sistem de învățământ (nivel național), cât și la nivelul fiecărei universități din România, însă, cu adaptarea criteriului C_5 la date cu impact pentru universități (așa cum este prezentat în Tabelul 3.3), celelalte 4 criterii C_1 - C_4 păstrându-se neschimbate.

Tabel 3.3: Criteriul C_5 , Indicatori de rezultat ca urmare a strategiilor aplicate asupra universităților, de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate asupra ofertelor educaționale la nivel de universitate

Denumire Criteriu	Caracteristici
C_5: Indicatori de rezultat ca urmare a strategiilor aplicate asupra universităților	Acest criteriu are în vedere principalii indicatori de rezultat ca urmare a aplicării strategiilor trasate la nivel național, precum: rata de promovabilitate pe fiecare an de studiu și pe toți anii; ponderea abandonului școlar pe fiecare an și pe toți anii; ponderea absolvenților de licență care aleg să continue studiile la nivel de master și doctorat, pe fiecare domeniu de studiu și pe total; numărul studenților/cadru didactic.

Notă: de la Criteriul C_5 al Metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților (Tabel 3.2) au fost înlocuite sub-criteriile $C_{5.1}$ și $C_{5.3}$, întrucât au aplicabilitate la nivel național sau regional

Metodologia are în vedere **construirea unui indicator de relevanță (I_r)** (Boboc, 2017), creat în mod empiric, plecând de la cele 5 criterii stabilite în baza strategiilor și intervențiilor dezvoltate asupra sistemului de învățământ superior din România (fiind inclusă și Legea Educației Naționale nr. 1/2011), descrise în Capitolul II al acestei lucrări. Fiecare criteriu este dezvoltat pe o serie de sub-criterii, ce va fi apreciat cu **o notă de importanță** de la 5 la 1, astfel: Excelent (5 puncte); Foarte bine (4 puncte); Bine (3 puncte); Satisfăcător (2 puncte); și Nesatisfăcător (1 punct) (Tabel 3.4).

Indicatorul de relevanță (I_r) este calculat prin acordarea unei **anumite importanțe relative (r_1 - r_5)** fiecăruia dintre cele **cinci criterii (C_1 - C_5)**, corespunzător unui total maxim de 100 de puncte, așa cum este prezentat în ecuația (3.1).

$$I_r = \sum C_1 \times r_1 + \sum C_2 \times r_2 + \sum C_3 \times r_3 + \sum C_4 \times r_4 + \sum C_5 \times r_5, \quad (3.1)$$

unde:

I_r - indicatorul de relevanță a strategiilor/intervențiilor dezvoltate în corelație cu nevoile învățământului superior;

C_1, C_2, C_3, C_4 și C_5 - punctajele obținute pentru fiecare din cele 5 criterii, prin atribuirea notei de importanță;

r_1, r_2, r_3, r_4 și r_5 - coeficienți de importanță relativă asociată fiecăruia din cele 5 criterii.

Ținând cont de importanța celor cinci criterii în determinarea relevanței strategiilor/intervenției față de nevoile învățământului superior, propun ca *valorile coeficienților de importanță relativă* să fie următoarele: $r_1 = 0,20$; $r_2 = 0,25$; $r_3 = 0,10$; $r_4 = 0,25$; și $r_5 = 0,20$ (Anexa 2).

Tabel 3.4: Determinarea indicatorului de relevanță (I_r) pentru aplicarea Metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților la nivel național/de universitate

Criteriul/Indicatorul	Sub-criterii	Punctaj maxim/coeficienți de importanță
C₁: Guvernanța universităților (național/universitate)	C _{1.1} . Management universitar și autonomie instituțională; C _{1.2} . Capacitate instituțională; C _{1.3} . Transparență și gestiunea bazelor de date; C _{1.4} . Finanțare.	20 puncte ($r_1 = 0,20$)
C₂: Procesul educațional (național/universitate)	C _{2.1} . Adaptarea/diversificarea ofertei educaționale; C _{2.2} . Asigurarea de competențe profesionale/transversale, conform strategiilor la nivel național (competențe antreprenoriale, TIC); C _{2.3} . Stagii de practică; C _{2.4} . Dezvoltare resurse umane și infrastructură; C _{2.5} . Rapoarte de evaluare ale programelor de învățământ și ale cadrelor didactice (cu acțiuni de follow-up).	25 puncte ($r_2 = 0,25$)
C₃: Performanța academică (național/universitate)	C _{3.1} . Rezultate obținute în activitatea de cercetare științifică sau creație artistică și asigurarea resurselor necesare	

	cercetării (contracte CDI, granturi de cercetare, centre de cercetare); C _{3.2} . Implicarea tinerilor în activitatea de cercetare (crearea de posturi pentru asistenți de cercetare etc.).	10 puncte ($r_3 = 0,10$)
C₄: Relațiile cu mediul extern (național/universitate)	C _{4.1} . Acorduri și parteneriate cu agenți economici; evaluarea programelor de către angajatori; programe comune angajatori-studenți; C _{4.2} . Urmărirea ratei de integrare a absolvenților pe piața muncii conform competențelor obținute; C _{4.3} . Efectuarea de predicții asupra nevoilor pe piața muncii, existența compatibilităților cu direcțiile de dezvoltare națională/regională; C _{4.4} . Programe organizate cu universități străine, programe de studii în limbi străine; C _{4.5} . Mobilitate internațională pentru studenți și cadre didactice.	25 puncte ($r_4 = 0,25$)
C₅: Indicatori conform strategiilor europene/naționale (național)	C _{5.1} . Numărul studenților/1000 persoane pentru grupa de vârstă 20-64 ani (național); C _{5.2} . Ponderea abandonului școlar terțiar timpuriu (național/universitate); C _{5.3} . Ponderea persoanelor cu studii superioare în totalul populației tinere pentru grupa de vârstă 30-34 ani (național); C _{5.4} . Numărul studenților/cadru didactic (național/universitate).	20 puncte ($r_5 = 0,20$)
Punctaj total		100 puncte

Sursa: contribuție autor în baza propriilor constatări (Cristea, 2017) și a sintezei rezultatelor realizate de experți piața muncii, Modul 7 (Andrei, 2017, pp. 104-106) și Modul 15 (Boboc, 2017, pp. 21-22)

La nivel de universitate, pentru Metodologia cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale, alături de criteriile C₁-C₄ ale Metodologiei de la nivel național (Tabel 3.4), se reconsideră Criteriul C₅, adaptat cu sub-criterii de impact pentru universități (Tabel 3.5).

Tabel 3.5: Determinarea indicatorului de relevanță (I_r) pentru criteriul

C₅, Indicatori de rezultat ca urmare a strategiilor aplicate asupra universității, de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate asupra ofertelor educaționale la nivel de universitate

Denumire Criteriu	Sub-criterii	Punctaj maxim C ₅ /coeficienți de importanță
C₅: Indicatori de rezultat ca urmare a strategiilor aplicate asupra universității	C _{5.1} . Rata de promovabilitate pe fiecare an de studiu și pe toți anii; C _{5.2} . Ponderea abandonului școlar pe fiecare an și pe toți anii; C _{5.3} . Ponderea absolvenților de licență care aleg să continue studiile la nivel de master și doctorat, pe fiecare domeniu de studiu și pe total; C _{5.4} . Numărul studenților/cadru didactic.	20 puncte ($r_5 = 0,20$)

Notă: din Metodologia-cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților (Tabel 3.3) au fost înlocuite sub-criteriile C_{5.1} și C_{5.3}, întrucât au aplicabilitate la nivel național sau regional

Ca atare, recomand ca *Metodologia cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate asupra ofertelor educaționale la nivel național* (Anexa 2), cât și *la nivel de universitate* (Anexa 3) să reprezinte un instrument de evaluare pentru fiecare nivel (național/universitate), pentru o echitabilă ierarhizare universitară, precum și un suport cu grad ridicat de relevanță în definirea trendului fiecărei universități. Rezultatele evaluării la nivel de universitate ar trebui interpretate atât individual, cât și în context local, având în vedere că, așa cum arată Hillman et al. (2015), "universitățile sunt afectate de condițiile socio-economice la nivel local".

În plus, OECD (2012) și Garbarino și Holland (2009) au arătat că, pentru a asigura satisfacerea nevoilor de informație la nivelul tuturor utilizatorilor, este necesară *combinarea metodelor cantitative și calitative, precum și a datelor de tip cantitativ și calitativ*. În acest sens, în evaluarea impactului strategiilor/intervențiilor la nivel de universități, alături de datele cantitative, s-a ținut cont și de includerea rezultatelor formulate de către experții angrenați în realizarea acestui studiu la nivelul universităților, date culese direct de la universități de către aceștia, prin realizarea de interviuri și aplicarea de chestionare.

3.3. Evaluarea impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților din România

Pentru aplicarea *Metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate asupra ofertelor educaționale la nivel național* (Anexa 2), am apreciat rezultatele obținute de către experții 1-16 pentru studiile realizate la nivelul universităților (date cantitative, dar și date calitative obținute ca urmare a aplicării de chestionare/realizării de interviuri la universități), completate cu aprecierile proprii (Tabel 3.6).

Astfel, pentru primul criteriu, **C₁: Guvernanța universităților**, aduc următoarele aprecieri în baza cărora acest criteriu este evaluat:

- respectarea prevederilor legislației cu privire la structura decizională impusă de legislație a dus la creșterea autonomiei universitare, îmbunătățirea structurii organizatorice și funcționale a universităților, inclusiv prin includerea studenților în procesul decizional și consolidarea răspunderii publice, însă nu în totalitate la nivelul tuturor universităților, motiv pentru care acord 4 puncte din maximumul de 5 puncte pentru sub-criteriul C_{1.1}. "Management universitar și autonomie universitară";
- deși universitățile beneficiază de o infrastructură educațională consistentă, persistă nevoia de a crește numărul de săli de curs, seminarii și laboratoare, de a îmbunătăți capacitatea instituțională pe linia calității serviciilor de cazare și de cantină pentru studenți sau achiziția de echipamente informatice în vederea utilizării lor în procesul educațional (4 din 5 puncte pentru sub-criteriul C_{1.2}. "Capacitate instituțională");
- existența unui nivel de transparență adecvat nevoilor studenților și a altor actori interesați, transparență administrată diferit la nivelul facultăților din cadrul unei universități, astfel că o serie întreagă de prevederi privind transparența nu sunt aplicate de către universități, neexistând baze de date integrate la nivelul acestora (3 puncte pentru sub-criteriul C_{1.3}. "Transparență și gestiunea bazelor de date");
- pe linia finanțării, majoritatea universităților obțin venituri din activitatea de cercetare științifică, consultanță precum și din diverse prestări de servicii, se implică în proiecte de cercetare de anvergură națională sau europeană, finanțate printr-o diversitate de fonduri – FP7, Banca Mondială, programe naționale de cercetare etc., însă nu pentru toate universitățile în aceeași măsură. Pentru anumite universități, se manifestă un

interes slab și o rată de absorbție a fondurilor europene mică în comparație cu potențialul lor în vederea consolidării infrastructurii educaționale, creșterii calității corpului profesoral, consolidarea relației cu mediul de afaceri, cât și slaba capacitate de cofinanțare și de acoperire a deficitelor de lichidități ce derivă din implementarea proiectelor finanțate din fonduri structurale, europene și de investiții (3 puncte pentru sub-criteriul C_{1.4}. "Finanțare").

61

Pentru al doilea criteriu, **C₂: Procesul educațional**, aduc următoarele constatări în baza cărora acest criteriu este evaluat:

- oferta educațională este diversă și adaptată la dinamica pieței muncii aflată în continuă adaptare, aceasta realizându-se cu o frecvență anuală, însă se constată și existența unor specializări care înregistrează dificultăți financiare, acestea fiind păstrate doar pentru a asigura diversitatea procesului educațional (4 puncte pentru sub-criteriul C_{2.1}. "Adaptarea/diversificarea ofertei educaționale");
- majoritatea facultăților au incluse în oferta educațională discipline ce asigură competențe transversale (TIC, stimularea spiritului antreprenorial), însă există programe de studii, licență și master, care nu au incluse discipline TIC și discipline ce asigură competențe antreprenoriale, conform strategiilor naționale (SNCDI, SNÎT) (3 puncte pentru sub-criteriul C_{2.2}. "Asigurarea de competențe profesionale/transversale, conform strategiilor la nivel național");
- există practica de specialitate în toate programele de studii ale universităților și este conturată legătura cu piața muncii prin stagiile de practică derulate (5 puncte pentru sub-criteriul C_{2.3}. "Stagii de practică"). Însă, în continuare, universitățile trebuie să urmărească aplicarea pentru programe de finanțare europeană nerambursabilă destinate stagiilor de practică pentru studenți, licență, master și doctorat, creșterea numărului de programe de practică încheiate cu angajatorii;
- în cadrul universităților se manifestă încă nevoia de oferire de cursuri de specializare pentru perfecționarea cadrelor didactice, atât în domeniul de specializare, cât și pentru dezvoltarea de competențe transversale ale acestora (cursuri de manager de proiect, perfecționare limbă străină, competențe TIC, formatori etc.), mai ales pentru cadrele didactice care sunt în primii ani ai carierei, cât și nevoia de dezvoltare a infrastructurii de cercetare (3 puncte pentru sub-criteriul C_{2.4}. "Dezvoltare resurse umane și infrastructură");

- există o preocupare constantă pentru asigurarea unui proces educațional calitativ, astfel că, pe lângă Comisia pentru Evaluarea și Asigurarea Calității din cadrul universităților (care poartă denumiri diferite în cadrul acestora), există și o Comisie pentru Asigurarea Calității la nivelul facultăților, însă, la cele mai multe facultăți, acestea sunt "doar pe hârtie". În procesul de evaluare a calității sunt integrați și reprezentanți ai studenților și angajatorilor, există rapoarte de evaluare a programelor de studii elaborate de ARACIS. Însă, în general, evaluarea cadrelor didactice este realizată parțial (nu sunt incluse toate cadrele didactice), feedback-ul studenților nu este în timp real și nu există proceduri de follow-up transparente, pentru toate facultățile/universitățile (3 puncte pentru sub-criteriul C_{2.5}. "Rapoarte de evaluare ale programelor de învățământ și ale cadrelor didactice (cu acțiuni de follow-up)").

Criteriul, C₃: Performanța academică, este apreciat astfel:

- se constată implicarea amplă în activități de cercetare a mai multor universități, demers recunoscut printr-o serie de distincții la nivel național și internațional, toate acestea contribuind la promovarea imaginii universităților, fiind atrase o serie de contracte CDI și granturi de cercetare, însă nu la toate universitățile/facultățile există centre de cercetare în care să fie atrași studenții și doctoranzii și nu este promovată cooperarea inter-facultăți și inter-instituțională (4 puncte pentru sub-criteriul C_{3.1}. "Rezultatele obținute în activitatea de cercetare științifică sau creație artistică și asigurarea resurselor necesare cercetării (contracte CDI, granturi de cercetare, centre de cercetare)");
- la cele mai multe facultăți/universități nu se regăsesc tineri în posturi de asistenți de cercetare (3 puncte pentru sub-criteriul C_{3.2}. "Implicarea tinerilor în activitatea de cercetare (crearea de posturi pentru asistenți de cercetare etc.)").

Criteriul, C₄: Relațiile cu mediul extern, la nivel național, este evaluat pe sub-criterii astfel:

- nu la toate facultățile/universitățile există o preocupare pentru creșterea numărului de programe de practică încheiate cu angajatorii, implicarea angajatorilor în consultarea cu privire la conținutul planurilor de învățământ, conținut programe discipline, propuneri număr ore activități practice alocate disciplinelor, înființarea de programe-module agreeate cu aceștia, atât pentru programele de licență, cât și pentru master și doctorat (3 puncte pentru sub-criteriul C_{4.1}. "Acorduri și parteneriate cu agenți

economici; evaluarea programelor de către angajatori; programe comune angajatori-studenți”);

- există puține facultăți/universități la care există o bază de date cu inserția absolvenților pe piața muncii, pe domenii de angajare, care, pe lângă metodele uzuale folosite de universități (Alumni, rețele sociale, e-mail), să se preocupe și de organizarea unor evenimente, precum Forumul carierei, ocazie cu care să fie stabilite contacte cu absolvenții/angajatorii din Regiune sau să fie un proces de consiliere și orientare în carieră bine organizat, prin intermediul Centrelor de Orientare în Carieră, la care să se constituie o bază de date actualizată a absolvenților (3 puncte pentru sub-criteriul C4.2. ”Urmărirea ratei de integrare a absolvenților pe piața muncii conform competențelor obținute”);
- nu se manifestă vizibil la nivelul universităților/facultăților și nici la nivelul sistemului de învățământ superior predicții efectuate asupra corelării ofertei educaționale cu nevoile pe piața muncii și compatibilităților cu direcțiile de dezvoltare regională (2 puncte pentru sub-criteriul C4.3. ”Efectuarea de predicții asupra nevoilor pe piața muncii, existența compatibilităților cu direcțiile de dezvoltare națională”);
- există programe de studii organizate cu universități străine, programe de studii în limbi străine, însă nu la toate universitățile/facultățile, iar cea mai mare parte dintre acestea nu sunt performante (4 puncte pentru sub-criteriul C4.4. ”Programe organizate cu universități străine, programe de studii în limbi străine”);
- la majoritatea facultăților/universităților s-a consemnat existența programelor de mobilități internaționale pentru studenți și personalul didactic, însă predomină programele outcoming în defavoarea celor incoming (4 puncte pentru sub-criteriul C4.5. ”Mobilitate internațională pentru studenți și cadre didactice”).

Al cincelea criteriu considerat în metodologia cadru, **C5: Indicatori conform strategiilor europene/naționale**, reprezintă indicatori de sistem (național sau regional), care arată nivelul ținutelor urmărite de strategiile europene (Europa 2020) și naționale (SNCDI, SNÎT) față de cele stabilite pentru România pentru anul 2020, cu referire la învățământul universitar. Astfel, având în vedere rezultatele sintetizate în capitolele anterioare ale acestei lucrări, formulez următoarele aprecieri pe sub-criterii:

- analizând numărul mediu de studenți la 1000 persoane din grupa de vârstă 20 – 64 ani în România, comparativ cu media UE și cu celelalte state membre, pentru anul

universitar 2015/2016 (a se vedea Figura 1.4, Capitolul I), s-a constatat că sistemul de învățământ terțiar din România se află sub media Uniunii Europene (33 de studenți la 1000 de locuitori în România, față de 49 studenți la 1000 de locuitori în UE), fiind depășit de o serie de țări, precum Ungaria, Germania, Suedia, Bulgaria, Spania și altele, aspect pentru care sușin că reforma învățământului superior este departe de a fi încheiată și că sunt necesare eforturi în continuare pentru atingerea obiectivelor stabilite (4 puncte pentru sub-criteriul C_{5.1}. "Numărul studenților/1000 persoane pentru grupa de vârstă 20-64 ani");

- pe segmentul de vârstă 18-24 de ani, în perioada 2013-2016, rata abandonului prematur al educației universitare în România, conform datelor furnizate de Eurostat, a crescut de la 17,3% în anul 2013, la 19,1% în anul 2015, atingând un nivel de 18,5% la nivelul anului 2016, ținta UE 2020 fiind de 11,3% (a se vedea Tabelul 2.1, Capitolul II) (3 puncte pentru sub-criteriul C_{5.2}. "Ponderea abandonului școlar terțiar timpuriu");
- ponderea populației cu vârsta de 30-34 ani cu nivel de educație terțiară la nivel național trebuie să atingă nivelul de 26,7% în anul 2020, de la un nivel de 25,6% în anul 2016, nivel aflat în creștere, de la valoarea de 22,9% în anul 2013 (a se vedea Tabelul 2.1) (4 puncte pentru sub-criteriul C_{5.3}. "Ponderea persoanelor cu studii superioare în totalul populației tinere pentru grupa de vârstă 30-34 ani");
- din punct de vedere al numărului de studenți ce revine unui cadru didactic, rezultatele relevă că (a se vedea Figura 2.3, Capitolul II): în învățământul superior de stat, raportul înregistrat în anul universitar 2015/2016 se află sub nivelul mediei Uniunii Europene (15 studenți/cadru didactic în România, față de 19 studenți/cadru didactic la nivelul UE): s-a înregistrat o tendință de scădere a numărului de studenți ce revine unui cadru didactic în universitățile de stat în perioada 2008-2016 (de la 28, cât se înregistra în anul universitar 2008/2009, la o medie de 15 în anul 2015/2016). Aceste rezultate sunt apreciate ca puncte forte de realizare a direcțiilor de acțiune de implementare a strategiilor în domeniul calității învățământului superior (5 puncte pentru sub-criteriul C_{5.4}. "Numărul studenților/cadru didactic").

Tabel 3.6: Metodologia cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților din România

Criteriul/ Indicatorul	Sub-criterii	Notă de importanță (calificativ)					Punct aj obținut	Punct aj obținut $\sum C$	Grad de îndepl inire criteri u*
		Excelent (5 pct)	Foar te bine (4 pct)	Bin e (3 pct)	Satisfăcăt or (2 pct)	Nesatisfăcăt or (1 pct)			
C ₁ : Guvernanța universităților	C _{1.1} . Managementul universitar și autonomia instituțională		4				4	$\sum C_1 = 14$	70%
	C _{1.2} . Capacitatea instituțională		4				4		
	C _{1.3} . Transparență și gestiunea bazelor de date			3			3		
	C _{1.4} . Finanțare (finanțare suplimentară, atragerea de fonduri europene, auto- finanțare)			3			3		
C ₂ : Procesul educațional	C _{2.1} . Adaptarea/diversifi carea ofertei educaționale		4				4	$\sum C_2 = 18$	72%
	C _{2.2} . Asigurarea de competențe profesionale/ transversale, conform strategiilor la nivel național (competențe antreprenoriale, TIC)			3			3		
	C _{2.3} . Stagii de practică	5					5		
	C _{2.4} . Dezvoltare resurse umane și infrastructură			3			3		
	C _{2.5} . Rapoarte de evaluare a programelor de învățământ și a cadrelor didactice (cu acțiuni de follow-up)			3			3		
C ₃ : Performanța academică	C _{3.1} . Rezultatele obținute în activitatea de cercetare științifică sau creație artistică și		4				4	$\sum C_3 = 7$	70%

	asigurarea resurselor necesare cercetării (contracte CDI, granturi de cercetare, centre de cercetare)								
	C _{3.2} . Implicarea tinerilor în activitatea de cercetare (crearea de posturi pentru asistenți de cercetare etc.)			3				3	
C ₄ : Relațiile cu mediul extern	C _{4.1} . Acorduri și parteneriate cu agenți economici; evaluarea programelor de către angajatori; programe comune angajatori-studenți			3				3	
	C _{4.2} . Urmărirea ratei de integrare a absolvenților pe piața muncii conform competențelor obținute			3				3	
	C _{4.3} . Efectuarea de predicții asupra nevoilor pe piața muncii, existența compatibilităților cu direcțiile de dezvoltare națională				2			2	
	C _{4.4} . Programe organizate cu universități străine, programe de studii în limbi străine		4					4	
	C _{4.5} . Mobilitate internațională pentru studenți și cadre didactice		4					4	
C ₅ : Indicatori conform strategiilor europene/naționale	C _{5.1} . Numărul studenților/1000 persoane pentru grupa de vârstă 20-64 ani		4					4	
	C _{5.2} . Ponderea abandonului școlar terțiar timpuriu			3				3	
	C _{5.3} . Ponderea persoanelor cu studii superioare în totalul populației tinere pentru grupa		4					4	
								$\sum C_4 = 16$	64%
								$\sum C_5 = 16$	80%

de vârstă 30-34 ani									
C _{5.4} . Numărul studenților/cadru didactic	5						5		
Punctaj total								71	71%

* Gradul de îndeplinire criteriu se determină prin raportarea punctajului obținut la punctajul maxim pe criteriu (Tabel 3.3)

Sursa: evaluare realizată de către autor în baza sintezei rezultatelor realizate de experți piața muncii, Modulele 1-16 și a constatărilor proprii (Cristea, 2017)

67

În continuare, conform ecuației (3.1) de determinare a **Indicatorului de relevanță (I_r) pentru sistemul de învățământ universitar din România** și a punctajelor atribuite criteriilor de evaluare considerate (Tabel 3.6), obținem ecuația (3.2).

$$I_r = \sum C_1 \times r_1 + \sum C_2 \times r_2 + \sum C_3 \times r_3 + \sum C_4 \times r_4 + \sum C_5 \times r_5 = 14 \times 0,20 + 18 \times 0,25 + 7 \times 0,10 + 16 \times 0,25 + 16 \times 0,20 = 15,20 \quad (3.2)$$

Astfel, pentru sistemul de învățământ din România se obține **un punctaj total de 71 puncte din 100 de puncte** (Tabel 3.6) și **un indicator de relevanță de 15,20 puncte dintr-o medie de 20 de puncte** (media celor 5 criterii).

Analizând gradul de îndeplinire a criteriilor, se observă că **cel mai mare punctaj a fost obținut pentru criteriul C_5 : Indicatori conform strategiilor europene/naționale (80%)**, iar **cel mai mic punctaj pentru criteriul C_4 : Relațiile cu mediul extern (64%)**.

Concluzionând, se poate aprecia că, **cele mai bune evaluări ale strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru ofertele educaționale ale învățământului superior din România** au fost înregistrate pentru: managementul universitar și autonomia instituțională; capacitatea instituțională; adaptarea/diversificarea ofertei educaționale; existența stagiilor de practică; creșterea calității obținute din activitatea de cercetare științifică sau creație artistică și asigurarea resurselor necesare cercetării; preocuparea pentru programe organizate cu universități străine, programe de studii în limbi străine; creșterea mobilității internaționale pentru studenți și cadrele didactice și îmbunătățirea indicatorilor trasați prin strategiile naționale (Numărul studenților/1000 persoane, Ponderea persoanelor cu studii superioare în totalul populației tinere pentru grupa de vârstă 30-34 ani și Numărul studenților/cadru didactic).

La popul opus, **evaluări slabe ale strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru ofertele educaționale ale învățământului superior din România** au fost constatate pentru: transparență și gestiunea bazelor de date; auto-finanțare; asigurarea de competențe profesionale/transversale, conform strategiilor la nivel național/regional; dezvoltare resurse umane și infrastructură;

existența acțiunilor de follow-up la rapoartele de evaluare ale programelor de învățământ și ale cadrelor didactice; implicarea tinerilor în activitatea de cercetare (crearea de posturi pentru asistenți de cercetare); numărul de programe de practică încheiate cu angajatorii, implicarea angajatorilor în consultarea cu privire la conținutul planurilor de învățământ, conținut programe discipline, propuneri număr ore activități practice alocate disciplinelor, înființarea de programe-module agreeate cu aceștia, atât pentru programele de licență, cât și pentru master și doctorat; urmărirea ratei de integrare a absolvenților pe piața muncii conform competențelor obținute; nu se manifestă efectuarea de predicții asupra nevoilor pe piața muncii, existența compatibilităților cu direcțiile de dezvoltare națională/regională; o pondere a abandonului școlar terțiar timpuriu încă la nivel ridicat, neexistând semne că ar fi ținută sub control.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

În această lucrare a fost realizată *metodologia de evaluare a impactului strategiilor și intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior din România asupra ofertelor educaționale ale universităților*, realizată pe *patru direcții principale*: i) *conturarea diversității și diferențierii universităților din România*, cu sintetizarea celor mai relevante schimbări legislative aduse învățământului superior, cu accent pe analiza modificărilor aduse de Legea Educației Naționale nr. 1/2011 asupra învățământului superior și implementarea Procesului Bologna în România; ii) *analiza strategiilor și intervențiilor/instrumentelor standardizate dezvoltate pentru învățământul superior din România și impactul acestora asupra ofertelor educaționale*; iii) *evaluarea punctelor forte și a punctelor slabe ale strategiilor și intervențiilor/instrumentelor standardizate*; iv) *elaborarea Metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților*, cu aplicabilitate la nivel național, dar și la nivel de universitate, și *evaluarea empirică a acestui impact pentru sistemul de învățământ universitar din România*.

În ce privește **prima direcție de cercetare**, dezvoltată în cadrul Capitolului I, **reforma învățământului universitar din România** a început în anii 1990, prin crearea unor mecanisme de asigurare a calității programelor de studii. Treptat, după anii 2000, sub presiunea atât a globalizării, cât și a integrării în Uniunea Europeană, s-a simțit nevoia unei reforme care să sprijine internaționalizarea învățământului superior. Pe de o parte, aceasta s-a făcut treptat, prin adoptarea Procesului Bologna, respectiv integrarea României în EHEA, pe de altă parte, lipsa unei legi moderne a educației și provocările socio-economice ale României, au condus la necesitatea unei noi legi a educației, ceea ce s-a concretizat prin adoptarea Legii Educației Naționale în anul 2011.

Legea Educației Naționale nr. 1/2011 a adus o serie de schimbări majore în învățământ, precum: introducerea principiului răspunderii publice și al autonomiei universitare, integrarea studenților în structurile de conducere din cadrul universităților; introducerea de prevederi privind etica și transparența; schimbarea mecanismelor finanțării și deciziei în sistemul de învățământ universitar; introducerea unei evaluări internaționale a proiectelor și instituțiilor, prin includerea unor standarde de calitate relevante pe plan internațional și creșterea vizibilității

cercetării din România; schimbări cu privire la școlile doctorale; corelarea ofertei educaționale cu piața muncii, în special în anii 2016 și 2017, prin implicarea mediului de afaceri în parteneriate și în activități conexe procesului educațional și alte activități menite să susțină mediul universitar; clasificarea universităților și programelor de studii în trei categorii, universități centrate pe cercetare avansată și educație (12 universități, regăsite în regiunile de dezvoltare: Regiunea Nord-Vest, 4 universități; Regiunea Nord-Est, 3 universități; Regiunea București-Ilfov, 4 universități; și Regiunea Vest, 1 universitate); universități centrate pe educație și cercetare (23 universități)/universități centrate pe educație și creație artistică (7 universități); și universități centrate pe educație (48 universități).

Introducerea evaluării instituționale și, mai ales, a corelării rezultatelor acestora cu finanțarea a întâmpinat o serie de rezistențe din partea universităților fără vizibilitate internațională, drept care, în prezent, finanțarea universităților nu se mai face în funcție de clasificarea universităților, modificare intervenită prin OUG 117/2013.

Însă, cu toate modificările aduse, Legea Educației Naționale nr. 1/2011 nu a putut rezolva numeroase probleme de fond, precum: rata ridicată a abandonului școlar (18,5% la nivelul anului 2016, aflată încă la nivel ridicat față de ținta UE pentru anul 2020, de 11,3%), nivelul de pregătire scăzut al unor cadre didactice, modernizarea metodelor de învățare, diminuarea numărului de discipline studiate etc.

În ce privește **Procesul Bologna**, România, fiind una dintre primele țări semnatare ale acestuia, și-a asumat alinierea politicilor din domeniul învățământului superior cu obiectivele și politicile promovate de Procesul Bologna. Drept rezultat, sistemul educațional din România a trecut printr-o serie de schimbări profunde, pornind de la compatibilizarea legislației, promovarea de politici publice naționale și până la crearea de noi structuri instituționale, reglementări și politici la nivelul universităților. Toate aceste schimbări legislative au influențat și continuă să influențeze evoluția învățământului superior din România.

În ce privește diversitatea universităților din România, am analizat cele **cinci dimensiuni care măsoară gradul de diversitate instituțională** a sistemului de învățământ superior recomandate în literatura de specialitate, dimensiuni care ar trebui să reprezinte o caracteristică durabilă a sistemului educațional, și anume (Huisman, Meek și Wood, 2007): "1) mărimea furnizorilor de învățământ superior, măsurată prin numărul de studenți înmatriculați; 2) formele de control instituțional: public sau privat; local, regional sau național; 3) spectrul disciplinar sau al domeniilor de studii pentru care se furnizează servicii educaționale; 4) niveluri de studii oferite:

licență, master, doctorat, post-universitar; 5) *formele de învățământ*: full-time, part-time, cursuri de scurtă durată, învățământ la distanță etc.”.

Analizând sistemul educațional românesc, se observă o expansiune numerică importantă a universităților și facultăților, însă *învățământul superior din România este destul de puțin diversificat, mai ales prin prisma personalizării ofertelor educaționale și a specificităților regionale*. Universitățile românești sunt foarte asemănătoare între ele, cu misiuni uneori greu de cuantificat și cu oferte educaționale similare care au ca grup țintă aceleași categorii de tineri, fără să țină seama de necesitățile de dezvoltare regională sau de cerințele pieței muncii.

În condițiile în care piața muncii este supra-saturată de absolvenții din domeniul fundamental Științe sociale, iar specificul regional se bazează pe diferite ramuri ale economiei, *oferta educațională a universităților nu este suficient de elastică pentru a se adapta noilor provocări de pe piață*.

Diferențele foarte mari existente între oferta educațională și capacitatea pieței muncii de absorbție a absolvenților se poate explica și prin *dificultatea grupării ofertei educaționale pe ramuri ale economiei*, întrucât, pe de o parte, un absolvent al domeniului fundamental ”Științe sociale”, de exemplu, își poate găsi un loc de muncă într-o altă ramură a economiei, iar pe de altă parte, nu există suficiente date statistice care să furnizeze informații despre inserția absolvenților în funcție de pregătire.

Având în vedere aspectele legate de diferențiere ale universităților, dar și practica internațională, am trasat câteva *recomandări în sprijinul unei diferențieri pozitive a ofertei educaționale a universităților*: dezvoltarea relațiilor cu stakeholderii regionali și naționali de pe piața muncii, cu scopul reducerii migrației interne (de la sate la orașe, din regiuni mai puțin dezvoltate în regiuni mai dezvoltate) și internaționale a tinerilor; întărirea structurilor existente pentru domeniile prioritare și competitive, trasate prin strategiile SNCDI 2014-2010 și SNC 2015-2020; dezvoltarea gradului de aplicabilitate al cunoștințelor (mai ales în domeniul științelor); dezvoltarea infrastructurii pentru atragerea studenților potențiali sau, ca factor de diferențiere externă, dezvoltarea cooperării cu instituții de elită de pe plan internațional (programe comune, diplome în cotutelă etc.).

Pentru **cea de-a doua direcție de cercetare**, dezvoltată în cadrul Capitolului II, *strategiile dezvoltate la nivelul învățământului superior din România* au fost aliniate la cele existente în UE, principala strategie fiind ”*Strategia de promovare a convergenței statelor membre în domeniul educației*”, cunoscută sub denumirea de ”*Europa 2020*” (Education and Training, ET,

2020). În domeniul educației, indicatorii prevăzuți a fi îndepliniți conform Strategiei Europa 2020 sunt: "reducerea ratei abandonului prematur al educației universitare în România", ținta pentru anul 2020 fiind de 11,3%; și "creșterea ponderii populației cu vârsta de 30-34 ani cu nivel de educație terțiară" până la un nivel de 26,7% în anul 2020. Însă, în perioada 2013-2016, "rata abandonului prematur al educației universitare în România", conform datelor furnizate de Eurostat, a crescut de la 17,3% în anul 2013, la 19,1% în anul 2015, atingând un nivel de 18,5% la nivelul anului 2016. "Ponderea populației cu vârsta de 30-34 ani cu nivel de educație terțiară" a avut un trend ascendent în ultimii ani, atingând un nivel de 25,6% în anul 2016, ceea ce reprezintă o situație favorabilă pentru acest indicator.

Pentru învățământul superior din România, urmare a alinierii la strategiile europene, au fost trasate următoarele *strategii naționale*: Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare (SNCDI) 2007-2013; Strategia formării profesionale din România pentru perioada 2014-2020 (VET – Vocational, Education and Training) și Strategia națională în domeniul tineretului, 2014-2020; Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare (SNCDI) 2014-2020; Strategia Națională pentru Învățământul Terțiar (SNÎT) 2015-2020; Strategia educației și formării profesionale din România 2016-2020; Strategia națională de dezvoltare a învățământului 2015-2020; Strategia Națională pentru Competitivitate (SNC) 2015-2020; Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, 2014-2020; Strategia Educație și Cercetare pentru Societatea Cunoașterii, 2009-2015.

Astfel, se constată un efort concertat de implementare la nivel național a strategiilor care să cuprindă reformele structurale în direcția dezvoltării unei dimensiuni europene în educație, cele mai relevante strategii fiind SNCDI 2014-2020, SNÎT 2015-2020 și SNC 2015-2020. Transpunerea acestor strategii în practică s-a realizat prin intermediul Programelor Naționale de Reformă (abordate în studiul de față drept "intervenții").

Intervențiile dezvoltate asupra sistemului de învățământ superior din România vizează, în principal, Programele Naționale de Reformă (PNR), dar și proiectele implementate în domeniul învățământului superior pentru îndeplinirea strategiilor trasate. Ca urmare a intervențiilor dezvoltate pentru învățământul superior din România, impactul acestora este apreciat, în special, prin dezvoltarea și aplicarea de instrumente standardizate (Cadrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior (CNCIS), Registrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior (RNCIS), platforma "studyinromania.gov.ro", platforma ERRIS (Engage in the Romanian Research Infrastructures System), Registrul Educațional Integrat (REI), ce cuprinde, în principal,

Registrul Matricol Unic (RMU), "Platforma națională de colectare a datelor statistice pentru învățământul superior", Platforma ANS, platforma BrainRomania, Codul drepturilor și obligațiilor studentului, Codul studiilor universitare de doctorat ș. a.).

Deși au fost create aceste instrumente care să asigure transparența indicatorilor și bazelor de date în învățământul superior, informații utile în realizarea unor analize și predicții de sistem, la acest moment, *accesul la datele regăsite în acestea este restricționat, fiind momentan disponibil doar pentru reprezentanții universităților și MEN.*

Cea de-a treia direcție de cercetare, evaluarea punctelor forte și a punctelor slabe ale strategiilor și intervențiilor/instrumentelor standardizate (dezvoltată în cadrul paragrafului 3.1 al Capitolului III), are în vedere cele mai importante puncte forte și puncte slabe ale: Legii Educației Naționale nr. 1/2011, ca principală strategie la nivel național; strategiilor naționale; și intervențiilor, respectiv instrumentelor standardizate dezvoltate pentru învățământul superior din România.

Ținând cont de punctele forte și punctele slabe identificate, pentru fundamentarea **Metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților**, ce reprezintă **cea de-a patra direcție de cercetare**, am propus măsurarea a 5 criterii generale (Tabel 3.2), ce au legătură directă cu nevoile sistemului de învățământ superior și oferă un caracter transversal, și anume: C₁: Guvernanța universităților (nivel național/nivel de universitate); C₂: Procesul educațional (național/universitate); C₃: Performanța academică (național/universitate); C₄: Relațiile cu mediul extern (național/universitate); C₅: Indicatori conform strategiilor europene/naționale (național). Pentru aplicarea metodologiei cadru la nivel de universitate, în condițiile în care criteriile C₁-C₄ au aplicabilitate și pentru acestea, criteriul C₅ este înlocuit cu C₅: Indicatori de rezultat ca urmare a strategiilor aplicate asupra universității. Fiecare criteriu a fost dezvoltat pe mai multe sub-criterii, ce a fost apreciat cu o notă de importanță de la 5 la 1, astfel: Excelent (5 puncte); Foarte bine (4 puncte); Bine (3 puncte); Satisfăcător (2 puncte); și Nesatisfăcător (1 punct) (Tabel 3.4). Metodologia a avut în vedere *construirea unui indicator de relevanță* (I_r), calculat prin acordarea unei anumite importanțe relative (r_1 - r_5) fiecăruia dintre cele cinci criterii (C₁-C₅), corespunzător unui total maxim de 100 de puncte (a se vedea ecuația (3.1)). Apreciind importanța celor cinci criterii în determinarea relevanței strategiilor/intervenției față de nevoile învățământului superior, am propus ca valorile coeficienților de importanță relativă să fie următoarele: $r_1 = 0,20$; $r_2 = 0,25$; $r_3 = 0,10$; $r_4 = 0,25$; și $r_5 = 0,20$.

Considerând acest model de cuantificare, am construit *Metodologia cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate asupra ofertelor educaționale la nivel național* (Anexa 2), *cât și la nivel de universitate* (Anexa 3), ce ar reprezenta un instrument de evaluare pentru fiecare nivel (național/universitate), pentru o echitabilă ierarhizare universitară, precum și pentru definirea trendului fiecărei universități. Rezultatele evaluării la nivel de universitate ar trebui interpretate și în context local, având în vedere că, universitățile sunt afectate de condițiile socio-economice la nivel local.

În aplicarea *Metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate asupra ofertelor educaționale la nivel național* (Tabel 3.6), am apreciat rezultatele obținute de către experții 1-16 pentru studiile realizate la nivel de universități (date cantitative, dar și date calitative obținute ca urmare a aplicării de chestionare/realizării de interviuri la universități), completate cu aprecierile proprii (Cristea, 2017). Astfel, s-a obținut *un punctaj de 71 puncte dintr-un total de 100 puncte* (Tabel 3.6) și *un indicator de relevanță de 15,20 puncte dintr-o medie de 20 de puncte* (media celor 5 criterii). Cel mai mare punctaj a fost obținut pentru criteriul C₅: Indicatori conform strategiilor europene/naționale (80%), iar cel mai mic punctaj pentru criteriul C₄: Relațiile cu mediul extern (64%).

Cele mai bune evaluări ale strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru ofertele educaționale ale învățământului superior din România au fost înregistrate pentru: managementul universitar și autonomia instituțională; capacitatea instituțională; adaptarea/diversificarea ofertei educaționale; existența stagiilor de practică; creșterea calității obținute din activitatea de cercetare științifică sau creație artistică și asigurarea resurselor necesare cercetării; preocuparea pentru programe organizate cu universități străine, programe de studii în limbi străine; creșterea mobilității internaționale pentru studenți și cadrele didactice și îmbunătățirea indicatorilor trasați prin strategiile naționale (Numărul studenților/1000 persoane, Ponderea persoanelor cu studii superioare în totalul populației tinere pentru grupa de vârstă 30-34 ani și Numărul studenților/cadru didactic). La popul opus, *evaluări slabe ale strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru ofertele educaționale ale învățământului superior din România* au fost constatate pentru: transparență și gestiunea bazelor de date; auto-finanțare; asigurarea de competențe profesionale/transversale, conform strategiilor la nivel național//regional; dezvoltare resurse umane și infrastructură; existența acțiunilor de follow-up la rapoartele de evaluare ale programelor de învățământ și ale cadrelor didactice; implicarea tinerilor în activitatea de cercetare (crearea de posturi pentru asistenți de cercetare); numărul de programe de practică

încheiate cu angajatorii, implicarea angajatorilor în consultarea cu privire la conținutul planurilor de învățământ, conținut programe discipline, propuneri număr ore activități practice alocate disciplinelor, înființarea de programe-module agreeate cu aceștia, atât pentru programele de licență, cât și pentru master și doctorat; urmărirea ratei de integrare a absolvenților pe piața muncii conform competențelor obținute; nu se manifestă efectuarea de predicții asupra nevoilor pe piața muncii, existența compatibilităților cu direcțiile de dezvoltare națională/regională; o pondere a abandonului școlar terțiar timpuriu încă la nivel ridicat, neexistând semne că ar fi ținută sub control.

75

În prezent, este bine cunoscută tensiunea între nevoia de a preda eficient din partea cadrelor didactice și presiunea de a avea rezultate ale cercetării de top (publicarea în reviste ISI) pentru cadrele didactice din învățământul superior, tensiune din ce în ce mai mare, îndeosebi pentru cadrele didactice mai tinere. Astfel, pe de o parte, există *riscul de a îndepărta cadrele didactice tinere de la unul din obiectivele esențiale ale unei universități, și anume excelența actului de predare*, dar, pe de altă parte, *există o tendință în creștere*, așa cum relevă și studiul Trends 2015, *de a integra cele mai inovative și noi elemente din cercetare în cursuri*.

Ca **limite ale acestei evaluări**, menționez *perioada scurtă de timp pentru realizarea acesteia (2 luni)*, întrucât, în planificarea analizei de impact trebuie ținut seama de faptul că, așa cum estimează OECD (2006), o astfel de analiză durează 12 luni (dacă nu se colectează date) și 18 luni (dacă se colectează date) (Andrei, 2017). Ca atare, Metodologia cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților din România ar putea fi completată și îmbunătățită prin includerea unor indicatori contextuali la nivel de regiune.

Așa cum relevă raportul Trends 2015 (Sursock, 2015, pp. 95-97), există câteva **recomandări** trasate pentru următoarea perioadă, pe care spațiul universitar din România ar trebui să le aibă în vedere, și anume:

1) Pentru *componenta de predare-învățare*:

- continuarea dezvoltării unui *sistem de învățare de-a lungul vieții și abilităților dobândite de-a lungul studiilor universitare*;
- necesitatea *instituirii unor rețele de Alumni active*, mai puțin dezvoltate, din păcate, în România;
- dezvoltarea procesului de *predare și învățare centrat pe student*, în scopul unei formări mai bune a absolvenților, cu o contribuție concretă pe piața muncii;

- continuarea dezvoltării *internaționalizării*, prin creșterea dinamicii mobilității atât a studenților, cât și a profesorilor. Deși se aplică programe Erasmus și o serie de programe finanțate din fonduri europene, mai este mult de lucru pentru ca această internaționalizare să contribuie mai mult la dezvoltarea învățământului;
- 2) Pentru *componenta de organizare și resurse umane*, Trends 2015 sugerează necesitatea atât a unor *reforme interne* (prin optimizarea ca structură și număr a personalului), dar și *dezvoltarea personalului și infrastructurii*, esențiale pentru modernizarea procesului de învățare;
- 3) *Componenta cu privire la creșterea "marketizării"* (eng. marketisation), referitoare la *atragera finanțării private, alături de cea publică*, cum ar fi taxele percepute pentru programele de învățare pe tot parcursul vieții (LLL), diferențierea taxelor de școlarizare pentru studenții străini non-UE și o mai mare atragere a fondurilor private în RD.

În ce privește învățământul din țările din Europa Centrală și de Est (ECE) se manifestă un *paradox*: pe de o parte, *învățământul în ECE este recunoscut printr-un sistem educațional cu rezultate ridicate*, în care tranziția a condus la liberalizarea educației superioare, cu o creștere rapidă atât a numărului de instituții de învățământ superioare, cât și a numărului de studenți; pe de altă parte, *competențele fundamentale pe care economia cunoașterii le implică nu sunt atinse pe deplin de către absolvenții din țările din ECE*, și anume:

- *capacitatea de a reacționa interactiv*, pe bază de text, limbaj sau cunoștințe. Aceasta implică și faptul că absolvenții trebuie să aplice în mod creativ abilitățile dobândite;
- *capacitatea de a interacționa în grupuri omogene*, ceea ce implică abilitatea de a relaționa cu ceilalți, de a coopera, respectiv de a lucra în echipe;
- *capacitatea de a acționa autonom*, respectiv posibilitatea absolvenților de a stabili obiective pe termen lung (obiective pe viață), de a avea proiecte pe termen lung și de a le atinge.

Astfel, în ciuda rezultatelor pozitive ale țărilor din ECE privitoare la educație, valabil și pentru România, *capacitatea de a dobândi competențele necesare și cerute pe piața muncii este problematică*. În acest sens, firmele sunt nemulțumite de absolvenți, existând o nemulțumire în creștere privitoare la calitatea educației absolvenților. Deși studenții dobândesc deprinderi de bază, *studenții nu dobândesc capacitățile comportamentale necesare*. De asemenea, se remarcă *lipsa unei formări continue pentru adulți*.

Ca atare, cele trei ipoteze trasate în realizarea studiului de față, ca urmare a investigații rezultatelor realizate de către experții modulelor 1-16 pentru fiecare dintre universitățile de stat din România, completate cu propriile constatări, au condus la obținerea următoarelor rezultate:

- *H1. Reformele realizate în România după anul 1990, dar, mai ales, după anul 2011 (anul adoptării Legii Educației Naționale), se circumscriu strategiilor europene și naționale, impactul acestora fiind unul important la nivelul universităților, este **îndeplinită parțial**, întrucât, prin modificările și amendamentele legislative frecvente strategiile trasate riscă să devină prea puțin sustenabile pentru promovarea unui sistem de educație centrat pe valori, capacități cognitive, competențe și abilități;*
- *H2. Procesul Bologna a reprezentat principalul motor al reformei procesului educațional la nivelul învățământului superior din România este **verificată**, întrucât a avut un impact major asupra instituțiilor de învățământ superior din România, toate schimbările legislative au influențat și continuă să influențeze evoluția învățământului superior din România;*
- *H3. Strategiile și intervențiile/instrumentele standardizate dezvoltate pentru universitățile din România au avut un impact însemnat asupra ofertei educaționale a acestora este **îndeplinită parțial**, ca urmare a punctelor forte și punctelor slabe prezentate în Tabelul 3.1, deși toate strategiile/intervențiile destinate învățământului superior se înscriu în tendința generală de compatibilizare a ofertelor educaționale la nivelul universităților din Europa.*

Urmare a acestor concluzii, aplicabilitatea strategiilor/intervențiilor și instrumentelor standardizate asupra învățământului superior din România este incontestabilă. În conceperea și implementarea acestor strategii și intervenții este necesară în continuare implicarea studenților și organizațiilor studențești. De asemenea, este necesar ca evaluările de impact să fie parte integrată a strategiilor/intervențiilor destinate învățământului superior. Pentru a fi folositoare în elaborarea altor strategii/intervenții, este necesar ca ***acestea să respecte un cadru de referință clar și transparent și să implice grupul țintă și stakeholderii.***

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Cărți și articole științifice

1. Bleiklie, I. (2004). Diversification of higher education systems. The Increasing Complexity of Underlying Forces, 16.
2. Carvalho, S., White, H. (1994). Indicators for monitoring poverty reduction. World Bank.
3. Cristea, M., Mitrică, A. (2016). Global Ageing: Do Privately Managed Pension Funds Represent a Long Term Alternative for the Romanian Pension System? Empirical Research. Romanian Journal of Political Sciences, (01), 63-106.
4. Crosier, Parveva. (2013). The Bologna Process: Its impact on higher education development in Europe and beyond, Paris 2013 UNESCO: International Institute for Educational Planning.
5. Cunha, J. M., Miller, T. (2014). Measuring value-added in higher education: Possibilities and limitations in the use of administrative data. Economics of Education Review, 42, 64-77.
6. Dearden, L., Fitzsimons, E., Wyness, G. (2014). Money for nothing: Estimating the impact of student aid on participation in higher education. Economics of Education Review, 43, 66-78.
7. Fonseca, M., Encarnação, S. și Justino, E. (2014). Shrinking Higher Education Systems: Portugal, Figures and Policies, in Goastellec, G., and Picard, F. (Eds.), Higher Education in Societies: A Multi Scale Perspective, Higher Education Research in the 21th Century, 7, pp. 127-147 (Rotterdam, Sense Publishers).
8. Garbarino, S., Holland, J. (2009). Quantitative and qualitative methods in impact evaluation and measuring results.
9. Gatt, S. (2008). The impact of the Bologna Process on Higher Education Institutions in Malta: An overview of the targets achieved and future challenges. Malta.
10. Hillman, N. W., Tandberg, D. A., Fryar, A. H. (2015). Evaluating the impacts of “new” performance funding in higher education. Educational Evaluation and Policy Analysis, 37(4), 501-519.

11. Hopbach, A. (2012). External quality assurance between European consensus and national agendas. In *European Higher Education at the Crossroads*, Springer Netherlands, pp. 267-285.
12. Huisman, J., Meek, L., Wood, F. (2007), Institutional diversity in higher education: A cross-national and longitudinal analysis. *Higher Education Quarterly* 61 (4), 563- 577.
13. Jorgensen, Sursock. (2014). Evaluations of ten higher education institutions in Montenegro Cross-cutting summary report, Disponibil la: http://www.eua.be/Libraries/iep/Montenegro_system-wide_report.pdf?sfvrsn=0.
14. Lenton, P. (2015). Determining student satisfaction: An economic analysis of the National Student Survey. *Economics of Education Review*, 47, 118-127.
15. McMahon, M., Watson, M. (2008). Children's Career Development: Status Quo and Future Directions. *The Career Development Quarterly*, 57: 4–6. doi:10.1002/j.2161-0045.2008.tb00161.x.
16. Mirică, A., Abdulamit, S. (2014). Student Organizations and Their Contribution to Quality Assurance and Enhancement in Higher Education Institutions–Case Study: Romania. *Romanian Statistical Review*, 62(4), 13-28.
17. Nokkala, T. (2012). Institutional autonomy and the attractiveness of the European Higher Education Area–facts or tokenistic discourse?. In *European Higher Education at the Crossroads* (pp. 59-81). Springer Netherlands.
18. Sursock, A. (2012). Quality assurance and the european transformational agenda. In *European Higher Education at the Crossroads*. Springer Netherlands, pp. 247-265.
19. Sursock, A., Smidt, H. (2010). Trends 2010: A decade of change in European Higher Education, European University Association.
20. Sursock, A. (2015). Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities, European University Association, Disponibil la: http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/EUA_Trends_2015_web.pdf?sfvrsn=18.
21. Wilkins, P., de Vries, J. (2014). Monitoring and Evaluation of Higher Education Equity Initiatives: Expert Summary 01/2014. National Centre for Student Equity in Higher Education (NCSEHE), Perth: Curtin University.
22. Vîiu, G. A., Miroiu, A. (2013). Evaluarea cercetării universitare din România. Abordări metodologice alternative (Evaluation of University Research in Romania. Alternative

Methodological Approaches), Revista de Politica Științei și Scientometrie – Serie Nouă,
Vol. 2, Nr. 2, iunie 2013, pp. 89 – 107.

Rapoarte, analize, strategii

1. Academia Română, proiect SIPOCA 3, Rezultatul "Studiu de impact realizat al strategiilor și al diferitelor intervenții dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior, asupra ofertelor educaționale ale universităților și asupra angajatorilor", Module 1-16
2. ARACIS (2010). Barometrul Calității – 2010. Starea calității învățământului superior din România, Disponibil la:
http://www.aracis.ro/fileadmin/ARACIS/Publicatii_Aracis/Publicatii_ARACIS/Romana/barometru-final.pdf.
3. ARACIS (2015). Politici și strategii instituționale în educația superioară, Policy Paper, Disponibil la:
http://www.aracis.ro/fileadmin/ARACIS/Publicatii_Aracis/Publicatii_ARACIS/Romana/2015/Policy_Paper_ro_online.pdf.
4. Banca Mondială (2011). Romania – Functional Review of the Higher Education Sector, Disponibil la: http://www.worldbank.org/en/country/eu/whats-new?docty_exact=Education+Sector+Review&.
5. Boboc, D., 2017. "Analiza impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale pentru universitățile 43-45", Modul 15, Academia Română, proiect SIPOCA 3, Rezultatul "Studiu de impact realizat al strategiilor și al diferitelor intervenții dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior, asupra ofertelor educaționale ale universităților și asupra angajatorilor"
6. Caraiani, P., 2017. "Analiza impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale pentru Universitatea Tehnică din Cluj, Petru Maior din Târgu Mureș și Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară din Cluj", Modul 5, Academia Română, proiect SIPOCA 3, Rezultatul "Studiu de impact realizat al strategiilor și al diferitelor intervenții dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior, asupra ofertelor educaționale ale universităților și asupra angajatorilor"
7. CNFIS (2015). Raport public anual – 2014. Starea finanțării învățământului superior și măsurile de optimizare ce se impun, Disponibil la:

http://www.cnfis.ro/wpcontent/uploads/2015/07/CNFIS-Raport-public2014_final_20.06.2015.pdf.

8. Cristea, M., 2017, *"Analiza programelor oferite de universități pe domenii de specializare. Metodologie și raport privind calitatea din perspectiva relevanței programelor oferite de universități pe domenii de specializare, la nivel Regiunii Sud"*, Modul 9, Academia Română, proiect SIPOCA 3, Rezultatul "Analiză realizată privind calitatea din perspectiva relevanței programelor oferite de universități pe domenii de specializare cu potențial de dezvoltare regională (la nivel regional)"
9. Drăcea, R., 2017. *"Analiza impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale pentru universitățile 10-12"*, Modul 4, Academia Română, proiect SIPOCA 3, Rezultatul "Studiu de impact realizat al strategiilor și al diferitelor intervenții dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior, asupra ofertelor educaționale ale universităților și asupra angajatorilor"
10. European Commission, DG EAC's, Strategic Framework: Education and Training 2020, Disponibil la: http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework_en.
11. European Commission (2016). Monitorul educației și formării 2016, disponibil la: <https://ec.europa.eu/epalc/ro/resource-centre/content/monitorul-educatiei-si-formarii-2016>.
12. Expert Forum, EFOR (2012). "Contra-reformă în educație?", Policy Brief no. 10.
13. Ministerul Afacerilor Externe, Programul Național de Reformă (PNR) 2011-2013, Disponibil la: <http://www.mae.ro/node/19287>.
14. Ministerul Afacerilor Externe, Programul Național de Reformă 2015, Disponibil la: http://www.mae.ro/sites/default/files/fiile/pnr_2015.pdf.
15. OECD, (2006). Outline of Principles of Impact Evaluation, Disponibil la: <http://www.oecd.org/dac/evaluation/dcdndep/37671602.pdf>.
16. OECD, (2015). Education at a Glance 2015: OECD Indicators, Disponibil la: http://download.eiie.org/Docs/WebDepot/EaG2015_EN.pdf.
17. OECD, (2012). Evaluation and Assessment Frameworks for Improving School Outcomes Common Policy Challenges, Disponibil la: <http://www.oecd.org/edu/school/46927511.pdf>.
18. Tănăsie, A., 2017. *"Analiza impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale pentru universitățile 22-*

- 24”, Modul 8, Academia Română, proiect SIPOCA 3, Rezultatul ”Studiu de impact realizat al strategiilor și al diferitelor intervenții dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior, asupra ofertelor educaționale ale universităților și asupra angajatorilor”
19. UEFISCDI (2015). Cadrul strategic pentru internaționalizarea Învățământului Superior din România. Analiză și recomandări, Higher Education Policy Series, No. 12, Disponibil la: <http://old.uefiscdi.ro/Upload/370bd06a-979b-4b40-8632-fa65781e50d4.pdf>.
20. UEFISCDI-CNFIS, Raport public anual – 2012, 2013, 2014, 2015: Starea finanțării învățământului superior și măsurile de optimizare ce se impun, Document pentru informare publică.
21. ***2009, Strategia Educație și Cercetare pentru Societatea Cunoașterii, 2009-2015.

Legislație

22. Council of Europe (2007). Bologna Seminar Council of Europe Higher Education Forum on Qualifications Frameworks, Disponibil la: https://www.coe.int/t/dg4/highereducation/QF/DGIVEDUHE_2007_37_EN.pdf.
23. European Commission (2008) The European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF), Disponibil la: http://www.ecompetences.eu/site/objects/download/4550_EQFbroch2008en.pdf.
24. HG 567/2005 privind organizarea și desfășurarea studiilor universitare de doctorat, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 540 din 24 iunie 2005.
25. HG nr. 1175/2006 din 06/09/2006 privind organizarea studiilor universitare de licență și aprobarea listei domeniilor și specializărilor din cadrul acestora, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 769 din 11/09/2006
26. HG nr. 404/2006 din 29/03/2006 privind organizarea și desfășurarea studiilor universitare de masterat, Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 319 din 10/04/2006.
27. HG nr. 789/2011 privind aprobarea Metodologiei de evaluare în scopul clasificării universităților și ierarhizării programelor de studii, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 569 din 10 august 2011.
28. HG nr. 929/2014 de aprobare a Strategiei naționale de cercetare, dezvoltare și inovare 2014 – 2020 (SNCDI 2020), Monitorul Oficial al României nr. 785/28 octombrie 2014.
29. HG nr. 317/2016 privind aprobarea Strategiei educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020, Monitorul Oficial al României, nr. 347 din 6 mai 2016.

30. HG nr. 376/18 mai 2016 privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor și al specializărilor/programelor de studii universitare și a structurii instituțiilor de învățământ superior pentru anul universitar 2016/2017, Monitorul Oficial al României, nr. 413/2016.
31. HG nr. 402/16 iunie 2016 privind domeniile și programele de studii universitare de master acreditate și numărul maxim de studenți ce pot fi școlarizați în anul universitar 2016/2017, Monitorul Oficial nr. 453 din 16 iunie 2016.
32. HG nr. 664 pentru modificarea și completarea Anexelor nr. 1 și 2 la HG nr. 402/16 iunie 2016 privind domeniile și programele de studii universitare de master acreditate și numărul maxim de studenți ce pot fi școlarizați în anul universitar 2016/2017, Monitorul Oficial nr. 732 din 21 septembrie 2016.
33. HG nr. 654/14 septembrie 2016, ce a modificat HG nr. 376/2016 din 18 mai 2016 privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor și al specializărilor/programelor de studii universitare și a structurii instituțiilor de învățământ superior pentru anul universitar 2016/2017, Monitorul Oficial nr. 742/23 septembrie 2016.
34. HG nr. 81/2017, pentru modificarea și completarea Strategiei naționale de cercetare, dezvoltare și inovare 2014-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 929/2014, Monitorul Oficial al României nr. 155/2017.
35. HG nr. 140/16 martie 2017 privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor și al specializărilor/programelor de studii universitare și a structurii instituțiilor de învățământ superior pentru anul universitar 2017 – 2018, Monitorul Oficial al României, nr. 230/4 aprilie 2017.
36. Legea învățământului nr. 84 din 24 iulie 1995, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 606 din 10 decembrie 1999.
37. Legea nr. 441/2001 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 133/2000 privind învățământul universitar și postuniversitar cu taxă, cu modificările ulterioare.
38. Legea nr. 288/2004 privind organizarea studiilor universitare, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 614 din 07 iulie 2004.
39. Legea nr. 87/2006 pentru aprobarea OUG nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației, Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 334 din 13 aprilie 2006.
40. Legea educației naționale nr. 1/2011, Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 18 din 10 ianuarie 2011.

41. Legea nr. 63/2011 privind încadrarea și salarizarea în anul 2011 a personalului didactic și didactic auxiliar din învățământ, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 323, din 10 mai 2011.
42. Legea nr. 166/2011 pentru modificarea și completarea Legii Educației Naționale nr. 1/2011, Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 709 din 7 octombrie 2011.
43. Legea nr. 283/2011 privind aprobarea OUG 80/2010 pentru completarea art. 11 din OUG 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar, Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 887 din 14 decembrie 2011.
44. Legea nr. 56/2017 pentru completarea art. 352 alin. (1) din Legea educației naționale nr. 1/2011, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 253 din 12 aprilie 2017.
45. Ordin MEC nr. 3617/2005 privind aplicarea generalizată a Sistemului European de Credite Transferabile, București, 16.03.2005.
46. Ordinul MEC, nr. 3235/2005 privind organizarea ciclului de studii universitare de licență
47. Ordin nr. 5703 din 18 octombrie 2011 privind implementarea Cadrului național al calificărilor din învățământul superior, Monitorul Oficial al României, nr. 880 din 13 decembrie 2011.
48. Ordinului nr. 3666/2012 privind aprobarea Codului drepturilor și obligațiilor studentului.
49. Ordinul nr. 3475/2017 pentru aprobarea Metodologiei de înscriere și înregistrare a calificărilor din învățământul superior în Registrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior (RNCIS).
50. OUG nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, Monitorul Oficial al României, nr. 643/30 aug. 2002.
51. OUG 21/2012 privind modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 372 din 31 mai 2012.
52. OUG nr. 117/2013 privind modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011 și pentru luarea unor măsuri în domeniul învățământului, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 843 din 30 decembrie 2013.
53. OUG 49/2014 privind instituirea unor măsuri în domeniul educației, cercetării științifice și pentru modificarea unor acte normative, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 486, 30 iunie 2014.
54. OUG 4/2016 privind modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 182 din 10 martie 2016.

55. OUG 96/2016 pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniile educației, cercetării, formării profesionale și sănătății, Monitorul Oficial al României, Partea I, 21 decembrie 2016.

Web-site-uri

56. Cătălin Baba, Ministrul Educației – Declarație preluată de Agerpress
<https://www.agerpres.ro/social/2012/03/30/ministrul-educatiei-si-organizatiilestudentesti-au-semnat-codul-drepturilor-si-obligatiilor-studentului-11-55-31>.
57. Consiliului Național al Finanțării Învățământului Superior (CNFIS),
<http://www.cnfis.ro/finantare/>.
58. Engage in the Romanian Research Infrastructures System, platforma ERRIS,
<https://erris.gov.ro/index.php?>.
59. European University Association, <http://www.eua.be/>.
60. Eurostat, Databases, Tertiary education statistics,
http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Tertiary_education_statistics.
61. Ministerul Educației Naționale, www.edu.ro.
62. Ranking web of universities,
<http://www.webometrics.info/en/Europe/Romania?sort=asc&order=Presence%20Rank%2A>.
63. Registrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior,
http://www.anc.edu.ro/?page_id=610.

LISTA ABREVIERILOR ȘI ACRONIMELOR

alin. - alineat

ANC - Autoritatea Națională pentru Calificări

ARACIS - Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior

BDCE - Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei

CD - Cercetare-Dezvoltare

CDI – Cercetare, Dezvoltare, Inovare

CEC - Cadrul European al Calificărilor

CEMU - Consiliul de Etică și Management Universitar

CNATDCU - Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare

CNCIS - Cadrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior

CNE - Consiliul Național de Etică

CNFIS - Consiliul Național al Finanțării Învățământului Superior

COR – Codul Ocupațiilor din România

CV – Curriculum Vitae

DFI - Domenii Fundamentale

DSU_D/M - Domenii de studii universitare de doctorat și masterat

ECE - Europa Centrală și de Est

ECTS - European Credit Transfer and Accumulation System (Sistemul European de Credite Transferabile)

EHEA - European Higher Education Area

ERRIS - Engage in the Romanian Research Infrastructures System

FB - Finanțare de bază

FDI - Fonduri alocate pentru dezvoltarea instituțională

FS - Finanțare suplimentară

HG – Hotărâre de Guvern

IIS - Instituțiile de învățământ superior

INCD - Institutele Naționale de Cercetare Dezvoltare

INS - Institutul Național de Statistică

ISI - Institute for Scientific Information

LLL- LongLife Learning

MEC - Ministerul Educației și Cercetării

MECS - Ministerul Educației și Cercetării Științifice

MEN - Ministerul Educației Naționale

MOOC - Massive Open Online Courses

NEET - Not in Education, Employment, or Training

OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development

OMEC - Ordinul Ministerului Educației și Cercetării

OS - Obiective Specifice

OUG – Ordonanță de Urgență a Guvernului

PIB - Produsul Intern Brut

PND - Planul Național de Dezvoltare

PNR - Programul Național de Reformă

PODCA - Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative

POS DRU – Program Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane

RD – Research and Development

REI - Registrul Educațional Integrat

RMU - Registrul Matricol Unic

RNCIS - Registrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior

RSI - Ramuri ale științei

S - Specializări

SEIS - Spațiul European al Învățământului Superior

SNC - Strategia Națională pentru Competitivitate

SNCDI - Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare

SNÎT - Strategia Națională pentru Învățământul Terțiar

TIC – Tehnologia Informației și a Comunicațiilor

UE – Uniunea Europeană

UEFISCDI - Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării

UIPFFS - Unitatea de Implementare al Proiectelor Finanțate din Fonduri Structurale

UMPFE - Unitatea de Management al Proiectelor cu Finanțare Externă

UMPMRSU - Unitatea de Management al Proiectelor pentru Modernizarea Rețelei Școlare și Universitare

LISTA TABELELOR

Tabel 1.1: Situația facultăților și numărului de studenți în cadrul macroregiunilor, pe forme de proprietate, anul 2016

Tabel 2.1: Indicatori obținuți de România în domeniul educației, conform strategiei Europa 2020 și ținta propusă pentru anul 2020

Tabel 3.1: Puncte forte și puncte slabe ale metodologiilor de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor și ale instrumentelor standardizate dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților

Tabel 3.2: Categori de criterii pentru fundamentarea Metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților

Tabel 3.3: Criteriul C_5 : *Indicatori de rezultat ca urmare a strategiilor aplicate asupra universității*, de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate asupra ofertelor educaționale la nivel de universitate

Tabel 3.4: Determinarea indicatorului de relevanță (I_r) pentru aplicarea Metodologiei cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților la nivel național/de universitate

Tabel 3.5: Determinarea indicatorului de relevanță (I_r) pentru criteriul C_5 : *Indicatori de rezultat ca urmare a strategiilor aplicate asupra universității*, de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate asupra ofertelor educaționale la nivel de universitate

Tabel 3.6: Metodologia cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților din România

LISTA FIGURILOR

- Figura 1.1. Principalele modificări aduse de Legea Educației Naționale nr. 1/2011
- Figura 1.2: Numărul de studenți înmatriculați în România pe forme de proprietate (public și privat), perioada 2011-2016
- Figura 1.3: Evoluția numărului de universități și facultăți în România pe forme de proprietate, perioada 2007-2016
- Figura 1.4: Numărul mediu de studenți la 1000 persoane din grupa de vârstă 20 – 64 ani în UE, anul 2015/2016
- Figura 1.5: Evoluția numărului de studenți pe grupe de specializări (ISCED-F 2013) în România, în perioada 2014-2016
- Figura 1.6: Evoluția numărului de studenți pe niveluri de educație în România, perioada 2014-2016
- Figura 1.7: Evoluția numărului de studenți pe forme de învățământ în România, perioada 2014-2016
- Figura 2.1: Alocarea cheltuielilor pentru educație în România și media UE (% din PIB), după adoptarea Legii 1/2011
- Figura 2.2: Evoluția alocației bugetare pe student în România, perioada 2018-2015
- Figura 2.3: Raportul număr de studenți/cadru didactic în anul universitar 2015/2016 în România la nivel de macroregiuni, comparativ cu media UE

LISTA ANEXELOR

ANEXA 1. Clasificarea universităților din România, de stat și private, pe macroregiuni și regiuni de dezvoltare, sub impactul Legii Educației Naționale nr. 1/2011

ANEXA 2. Metodologia cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților din România, la nivel național

ANEXA 3. Metodologia cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților din România, la nivel de universitate

ANEXA 1

Clasificarea universităților din România, de stat și private, pe macroregiuni și regiuni de dezvoltare, sub impactul Legii Educației Naționale nr. 1/2011

NR. CRT.	MACROREGIUNI/ REGIUNI/UNIVERSITĂȚI	CATEGORI A	EXPLICAȚII
	MACROREGIUNEA 1		
	Universități din Regiunea Nord-Vest		
1.	Universitatea "Babes-Bolyai" din Cluj-Napoca	I	Cercetare avansată și educație
2.	Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară din Cluj-Napoca (USAMV)	I	Cercetare avansată și educație
3.	Universitatea de Medicină și Farmacie "Iuliu Hațieganu" din Cluj-Napoca	I	Cercetare avansată și educație
4.	Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca	I	Cercetare avansată și educație
5.	Universitatea din Oradea	II	Educație și cercetare științifică
6.	Universitatea de Artă și Design din Cluj-Napoca	II	Educație și creație artistică
7.	Academia de Muzică "Gheorghe Dima" din Cluj-Napoca	II	Educație și creație artistică
8.	Universitatea de Nord Baia Mare	III	Educație
9.	Universitatea Crestina "Partium" din Oradea	III	Educație
10.	Universitatea "Emanuel" din Oradea	III	Educație
11.	Institutul Teologic Protestant din Cluj-Napoca	III	Educație
12.	Universitatea "Avram Iancu" din Cluj-Napoca	III	Educație
13.	Universitatea "Bogdan Voda" din Cluj-Napoca	III	Educație
	Universități din Regiunea Centru		
14.	Universitatea "Transilvania" din Brașov	II	Educație și cercetare științifică
15.	Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu	II	Educație și cercetare științifică
16.	Universitatea de Medicină și Farmacie din Targu Mures	II	Educație și cercetare științifică
17.	Academia Fortelor Aeriene "Henri Coanda" din Brașov	II	Educație și cercetare științifică
18.	Academia Fortelor Terestre "Nicolae Balcescu" din Sibiu	II	Educație și cercetare științifică
19.	Universitatea de Arte din Targu Mures	II	Educație și creație artistică
20.	Universitatea "1 Decembrie 1918" din Alba Iulia	III	Educație
21.	Universitatea "Petru Maior" din Targu Mures	III	Educație
22.	Universitatea "Dimitrie Cantemir" din Targu Mures	III	Educație
23.	Universitatea Romano-Germană din Sibiu	III	Educație
24.	Universitatea "George Baritiu" din Brașov	III	Educație
	MACROREGIUNEA 2		
	Universități din Regiunea Nord-Est		
25.	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași	I	Cercetare avansată și educație

26.	Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” din Iași	I	Cercetare avansată și educație
27.	Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași	I	Cercetare avansată și educație
28.	Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași	II	Educație și creație artistică
29.	Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară „Ion Ionescu de la Brad” din Iași (USAMV)	II	Educație și cercetare științifică
30.	Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava	III	Educație
31.	Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău	III	Educație
32.	Universitatea „Apollonia” din Iași	III	Educație
33.	Universitatea „Mihail Kogălniceanu” din Iași	III	Educație
34.	Universitatea „Petre Andrei” din Iași	III	Educație
35.	Universitatea „George Bacovia” din Bacău	III	Educație
Universități din Regiunea Sud-Est			
36.	Universitatea „Ovidius” din Constanța	II	Educație și cercetare științifică
37.	Academia Navala „Mircea cel Bătrân” din Constanța	II	Educație și cercetare științifică
38.	Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați	II	Educație și cercetare științifică
39.	Universitatea Maritimă din Constanța	III	Educație
40.	Universitatea „Andrei Saguna” din Constanța	III	Educație
41.	Universitatea „Danubius” din Galați	III	Educație
MACROREGIUNEA 3			
Universități din Regiunea Sud-Muntenia			
42.	Universitatea „Valahia” din Târgoviste	III	Educație
43.	Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești	III	Educație
44.	Universitatea din Pitești	III	Educație
45.	Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești	III	Educație
Universități din Regiunea București-Ilfov			
46.	Universitatea din București	I	Cercetare avansată și educație
47.	Academia de Studii Economice din București	I	Cercetare avansată și educație
48.	Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila” din București	I	Cercetare avansată și educație
49.	Universitatea Politehnică din București	I	Cercetare avansată și educație
50.	Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București	II	Educație și cercetare științifică
51.	Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară din București	II	Educație și cercetare științifică
52.	Universitatea Tehnică de Construcții București	II	Educație și cercetare științifică
53.	Academia Tehnică Militară din București	II	Educație și cercetare științifică
54.	Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” din București	II	Educație și cercetare științifică
55.	Universitatea Națională de Apărare „Carol I” din București	II	Educație și cercetare științifică

56.	Academia Nationala de Informatii "Mihai Viteazul" din Bucuresti	II	Educație și cercetare științifică
57.	Universitatea Nationala de Arte din Bucuresti	II	Educație și creație artistică
58.	Universitatea de Arhitectura si Urbanism "Ion Mincu" din Bucuresti	II	Educație și creație artistică
59.	Universitatea Nationala de Arta Teatrului si Cinematografica "I. L. Caragiale" din Bucuresti	II	Educație și creație artistică
60.	Universitatea Nationala de Muzica din Bucuresti	II	Educație și creație artistică
61.	Universitatea "Titu Maiorescu" din Bucuresti	III	Educație
62.	Universitatea Romano-Americana din Bucuresti	III	Educație
63.	Universitatea Crestina "Dimitrie Cantemir" din Bucuresti	III	Educație
64.	Universitatea Nationala de Educatie Fizica si Sport din Bucuresti	III	Educație
65.	Universitatea Ecologica din Bucuresti	III	Educație
66.	Universitatea "Spiru Haret" din Bucuresti	III	Educație
67.	Universitatea "Hyperion" din Bucuresti	III	Educație
68.	Universitatea Romana de Stiinte si Arte "Gheorghe Cristea"	III	Educație
69.	Institutul Teologic Penticostal din Bucuresti	III	Educație
70.	Institutul Teologic Baptist din Bucuresti	III	Educație
71.	Universitatea "ARTIFEX" din Bucuresti	III	Educație
72.	Universitatea "Nicolae Titulescu" din Bucuresti	III	Educație
73.	Universitatea "Athenaeum" din Bucuresti	III	Educație
74.	Institutul de Administrare a Afacerilor din Bucuresti	III	Educație
75.	Universitatea Financiar-Bancara din Bucuresti	III	Educație
76.	Universitatea "Bioterra" din Bucuresti	III	Educație
MACROREGIUNEA 4			
Universități din Regiunea Sud-Vest			
77.	Universitatea din Craiova	II	Educație și cercetare științifică
78.	Universitatea de Medicina si Farmacie din Craiova	II	Educație și cercetare științifică
79.	Universitatea "Constantin Brancusi" din Targu Jiu	III	Educație
Universități din Regiunea Vest			
80.	Universitatea Politehnică din Timișoara	I	Cercetare avansată și educație
81.	Universitatea de Vest din Timișoara	II	Educație și cercetare științifică
82.	Universitatea de Stiinte Agricole si Medicina Veterinara a Banatului din Timisoara	II	Educație și cercetare științifică
83.	Universitatea de Medicina si Farmacie "Victor Babes" din Timisoara	II	Educație și cercetare științifică
84.	Universitatea "Aurel Vlaicu" din Arad	III	Educație
85.	Universitatea "Eftimie Murgu" din Resita	III	Educație
86.	Universitatea din Petrosani	III	Educație
87.	Universitatea de Vest "Vasile Goldis" din Arad	III	Educație
88.	Universitatea "Tibiscus" din Timisoara	III	Educație
89.	Universitatea Europeana "Dragan" din Lugoj	III	Educație
90.	Universitatea "Mihai Eminescu" din Timisoara	III	Educație

Sursa: Sinteză realizată de autor în baza informațiilor oferite pe MEN, www.edu.ro, Conform HG 789/2011

ANEXA 2

Metodologia cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților din România, la nivel național

Criteriul/ Indicatorul	Sub-criterii	Notă de importanță (calificativ)					Punctaj maxim
		Excelent (5 puncte)	Foarte bine (4 puncte)	Bine (3 puncte)	Satisfăcător (2 puncte)	Nesatisfăcător (1 punct)	
C ₁ : Guvernanța universităților	C _{1.1} . Managementul universitar și autonomia instituțională						20 puncte (r ₁ = 0,2)
	C _{1.2} . Capacitatea instituțională						
	C _{1.3} . Transparență și gestiunea bazelor de date						
	C _{1.4} . Finanțare (finanțare suplimentară, atragerea de fonduri europene, auto-finanțare)						
C ₂ : Procesul educațional	C _{2.1} . Adaptarea/diversificarea ofertei educaționale						25 puncte (r ₂ = 0,25)
	C _{2.2} . Asigurarea de competențe profesionale/transversale, conform strategiilor la nivel național/regional (competențe antreprenoriale, TIC)						
	C _{2.3} . Stagii de practică						
	C _{2.4} . Dezvoltare resurse umane și infrastructură						
	C _{2.5} . Rapoarte de evaluare a programelor de învățământ și a cadrelor didactice (cu acțiuni de follow-up)						
C ₃ : Performanța academică	C _{3.1} . Rezultatele obținute în activitatea de cercetare științifică sau creație artistică și asigurarea resurselor necesare cercetării (contracte CDI, granturi de cercetare, centre de cercetare)						10 puncte (r ₃ = 0,10)
	C _{3.2} . Implicarea tinerilor în activitatea de cercetare (crearea de posturi pentru asistenți de cercetare etc.)						
C ₄ : Relațiile cu mediul extern	C _{4.1} . Acorduri și parteneriate cu agenți economici; evaluarea						

	programelor de către angajatori; programe comune angajatori-studenți								
	C _{4.2} . Urmărirea ratei de integrare a absolvenților pe piața muncii conform competențelor obținute								
	C _{4.3} . Efectuarea de predicții asupra nevoilor pe piața muncii, existența compatibilităților cu direcțiile de dezvoltare națională								
	C _{4.4} . Programe organizate cu universități străine, programe de studii în limbi străine								
	C _{4.5} . Mobilitate internațională pentru studenți și cadre didactice								
C ₅ : Indicatori conform strategiilor europene/naționale	C _{5.1} . Numărul studenților/1000 persoane pentru grupa de vârstă 20-64 ani								
	C _{5.2} . Ponderea abandonului școlar terțiar timpuriu								
	C _{5.3} . Ponderea persoanelor cu studii superioare în totalul populației tinere pentru grupa de vârstă 30-34 ani								
	C _{5.4} . Numărul studenților/cadru didactic								
Punctaj maxim total									100 puncte

Sursa: Contribuție autor în baza propriilor constatări (Cristea, 2017) și a sintezei rezultatelor realizate de experți piața muncii, Modul 7 (Andrei, 2017, pp. 104-106) și Modul 15 (Boboc, 2017, pp. 21-22)

ANEXA 3

Metodologia cadru de evaluare a impactului strategiilor/intervențiilor dezvoltate pentru sistemul de învățământ superior asupra ofertelor educaționale ale universităților din România, la nivel de universitate

Criteriul/ Indicatorul	Sub-criterii	Notă de importanță (calificativ)					Punctaj maxim
		Excelent (5 puncte)	Foarte bine (4 puncte)	Bine (3 puncte)	Satisfăcător (2 puncte)	Nesatisfăcător (1 punct)	
C ₁ : Guvernanța universităților	C _{1.1} . Managementul universitar și autonomia instituțională						20 puncte ($r_1 = 0,2$)
	C _{1.2} . Capacitatea instituțională						
	C _{1.3} . Transparență și gestiunea bazelor de date						
	C _{1.4} . Finanțare (finanțare suplimentară, atragerea de fonduri europene, auto-finanțare)						
C ₂ : Procesul educațional	C _{2.1} . Adaptarea/diversificarea ofertei educaționale						25 puncte ($r_2 = 0,25$)
	C _{2.2} . Asigurarea de competențe profesionale/transversale, conform strategiilor la nivel național/regional (competențe antreprenoriale, TIC ș.a.)						
	C _{2.3} . Stagii de practică						
	C _{2.4} . Dezvoltare resurse umane și infrastructură						
	C _{2.5} . Rapoarte de evaluare ale programelor de învățământ și ale cadrelor didactice (cu acțiuni de follow-up)						
C ₃ : Performanța academică	C _{3.1} . Rezultatele obținute în activitatea de cercetare științifică sau creație artistică și asigurarea resurselor necesare cercetării (contracte CDI, granturi de cercetare, centre de cercetare)						10 puncte ($r_3 = 0,10$)
	C _{3.2} . Implicarea tinerilor în activitatea de cercetare (crearea de posturi pentru asistenți de cercetare etc.)						
C ₄ : Relațiile cu mediul extern	C _{4.1} . Acorduri și parteneriate cu agenți economici; evaluarea						

97

Competența face diferența! Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European